

**T.C
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI
TÜRK İSLAM SANATLARI PROGRAMI**

**OSMANLI SERASKERİ BİNASI VE SERASKERİ KÖŞKLERİ
DEKORASYONU ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan:
Akın TUNCER
20026063

Danışmanı:
Prof. Dr. Zeki SÖNMEZ

İstanbul -2005

ÖZET

Seraskeri Binası ve Seraskeri Köşkleri, İstanbul, Süleymaniye mahallesinde II. Beyazıt Külliyesi ve Süleymaniye Külliyesi'nin arasında yer almaktadır. Yapı, 1864 -1866 arasında inşa ettirilmiştir. Beyazıt meydanına bakan ana giriş kapısı ve iki yanına simetrik kuruluşlu köşkler bir bütün olarak tasarlanmıştır. Seraskeri binası ana giriş kapısının kuzeyinde yer almaktadır. Kuzeydeki Süleymaniye kapısı, Doğudaki Vezneciler kapısı ile Batıdaki Mercan kapısı ikinci dereceden öneme sahip kapılardır.

Mimarı olarak Bourgeois, Mühendis Bekir Paşa ve Sarkis Balyan'ın adı geçmektedir. Ancak uygulamayı Ali Paşa yürütmüştür. Bina eminliğini Altunizade İsmail Zühtü Paşa yapmıştır.

Ana giriş kapısı, üç açıklıklı ana kütle ve iki yanında simetrik yerleşimli mazgallı birimlerden oluşmaktadır.

Köşkler, ana giriş kapısının doğu ve batısında simetrik olarak yer almaktadır. Doğudaki köşk Şehzadeler Dairesi, batıdaki köşk Biniş Dairesi olarak inşa edilmiştir. Plan ve mimari özellik bakımından iki yapı da birbirini tekrarlamaktadır. Yapı, bodrum kat ve giriş kat olarak iki katlı planlanmıştır. Köşkler, geleneksel dört eyvanlı plan şemasına sahiptir. Güney eyvanı dışa taşkındır. Giriş dilimli atnalı kemer formunda üç açıklıklıdır. Yan cepheler ve güney cephesi atnalı kemerli düzenlemeye sahiptir. Saçak bölümünde palmetli friz yer almaktadır.

Serakeri binası doğu – batı yönünde gelişen enine dikdörtgen bir yapılanmaya sahiptir. Zemin kat dahil üç katlı olarak tasarlanmıştır. Dört yönde simetrik kuruluşlu birer giriş kapısı bulunmaktadır. Üç kademeli tasarlanmış cephe yuvarlak ve yaya kemerli pencere düzenlemesine sahiptir.

Yapıların iç dekorasyonunda yoğun bir bezeme görülmektedir. Duvar ve tavan yüzeyleri boşluk kalmayacak biçimde bezenmiştir. Üslup olarak Oryantalizm'in etkisi dikkat çekerken, bezeme detayları içinde geleneksel

süsleme anlayışını yansıtan unsurlara da rastlanmaktadır. Bununla birlikte Seraskerlik Binası cephe düzenlemesinde ve i bölümde görülen mimari plastikte Neo – Rönesans slubu görülürken, galeri ve birkaç odada Barok üsluplu bezemeler görülmektedir.

Gerek mimari yapılanma, gerek dekorasyon anlayışı içinde görülen çeşitlilik nedeniyle Seraskerlik Binası ve köşklerinin Oryantalizmin egemen olduğu eklektik bir bezeme üslubuna sahip olduğunu belirtmek mümkündür.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	III
ÖZET.....	IV
SUMMARY.....	VI
1. ÇİZİM LİSTESİ.....	VIII
2. RESİM LİSTESİ.....	VII
3. GİRİŞ.....	1
3.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı.	1
3.2. Çalışmanın Yöntem.....	1
4. 19. YÜZYILDA OSMANLILARDA ASKERİ VE SİYASİ VE KÜLTÜREL ORTAM.....	3
4.1. Siyasi ve Askeri Ortam.....	3
4.2. Kültür ve Sanat Ortamı.....	6
4.2.1. Batılılaşma Dönemi Türk Resim Sanatı.....	8
4.2.2. Batılılaşma Döneminde Mimarlık.....	9
4.2.3. Batılılaşma Dönemi Süsleme Sanatları.....	19
5. OSMANLI SERASKERİ BİNASI VE SERASKERİ KÖŞKLERİ'NİN MİMARİSİ.....	33
5.1 Yapıların Yeri ve Mimarı.....	33
5.2 Seraskerlik Ana Giriş Kapısı.....	37
5.3 Seraskeri Köşkleri.....	44
5.3.1.Seraskeri Köşkleri Planı ve Mimari Özellikleri.....	44
5.3.1.1. Şehzadeler Dairesi.....	45
5.3.1.2. Biniş Dairesi.....	49
5.4. Seraskeri Binası.....	49
5.4.1. Seraskeri Binası Planı.....	49
5.4.2. Mimari Özellikleri.....	52
6. OSMANLI SERASKERİ BİNASI VE SERASKERİ KÖŞKLERİ'NİN SÜSLEME ÖZELLİKLERİ.....	55

6.1. Seraskeri Köşkleri Süslemeleri	59
6.1.1. Şehzadeler Dairesi'nin Süslemeleri.....	59
6.1.2. Biniş Dairesi'nin Süslemeleri.....	70
6.2. Seraskeri Binası Süslemeleri.....	77
6.3. Seraskeri Binası ve Seraskeri Köşkleri Süsleme Programı.....	94
6.3.1. Bitkisel Süslemeler.....	94
6.3.2. Geometrik Süslemeler.....	154
6.3.3. Manzara Konulu Resimler.....	162
6.3.3.1. İstanbul Konulu Resimler.....	162
6.3.3.2. Anadolu Konulu Resimler.....	163
6.3.3.3. Doğu Konulu Resimler.....	165
6.3.3.4. Avrupa Konulu Resimler.....	172
6.3.3.5. Bölgesel Özellik Göstermeyen Doğa Resimleri.....	180
6.3.3.6. Gemi Tasvirli Deniz Manzaraları.....	204
6.3.4. Armalar.....	196
6.3.5. Çiçek Tasvirleri.....	202
7. YAPILARIN MİMARİ VE SÜSLEME ÖZELLİKLERİNİN DÖNEM	
ÖRNEKLERİYLE KARŞILAŞTIRMASI.....	212
8. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	224
9. KAYNAKLAR.....	229
10. ÖZGEÇMİŞ.....	235

ÖNSÖZ

Bu çalışmada 19. yüzyıl Osmanlı Sanatının, Seraskerlik Binası ve Seraskerlik Köşkleri özelinde mimari ve iç dekorasyon yönünden incelenmesi hedeflenmiştir.

Özellikle 19. yüzyılın bir arayışlar dönemi olduğu düşünülürse günümüz dünyasının da biçimlenmesine etkisi olmuştur. Kültür dünyamız içinde bazı noktalarda gelenekten kopuş sürecinin yaşandığı bu dönem bugünkü beğenilerimizde etkili olmuştur. Roman, klasik tiyatro, çoksesli müzik, natüralist resim gibi hayatımızın bir parçası olmuş değerlerin toplumda yer bulmasında bu dönemin etkisi yoğundur.

Bu çerçevede 19. yüzyıl yapılarından Bab-ı Seraskeri yapı topluluğunun iç dekorasyonu incelenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada tez danışmanım olarak yönlendirici tenkitleri ve ilgisinden dolayı hocam sayın Prof. Dr. Zeki SÖNMEZ' e, bu mesleği profesyonel anlamda yürütmemde katkısı olan hocalarım sayın Prof. Dr. Ara ALTUN ve Sayın Yard. Doç.Dr. V. Belgin DEMİRSAR ARLI' ya İstanbul Üniversitesi'ndeki Lisans dönemi hocalarıma ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'ndeki Yüksek Lisans dönemi hocalarıma teşekkür ederim. Ayrıca çalışmanın her safhasında özverili katkılarından dolayı sevgili arkadaşım Araştırma Görevlisi Nurcan YAZICI' ya, (M.A.) fotoğraf çekimlerindeki ve arşiv çalışmalarındaki katkıları nedeniyle sevgili arkadaşım Öğretim Görevlisi Sevgi PARLAK' a, (M.A.), metin okumalarındaki yardımlarından dolayı sevgili arkadaşım Okutman Şennur KAYA' ya (M.A.) yardımlarından dolayı arkadaşım İlkin KELEŞ' e ve desteklerinden dolayı aileme teşekkür ederim.

ÖZET

Seraskeri Binası ve Seraskeri Köşkleri, İstanbul, Süleymaniye mahallesinde II. Beyazıt Külliyesi ve Süleymaniye Külliyesi'nin arasında yer almaktadır. Yapı, 1864 -1866 arasında inşa ettirilmiştir. Beyazıt meydanına bakan ana giriş kapısı ve iki yanına simetrik kuruluşlu köşkler bir bütün olarak tasarlanmıştır. Seraskeri binası ana giriş kapısının kuzeyinde yer almaktadır. Kuzeydeki Süleymaniye kapısı, Doğudaki Vezneciler kapısı ile Batıdaki Mercan kapısı ikinci dereceden öneme sahip kapılardır.

Mimarı olarak Bourgeois, Mühendis Bekir Paşa ve Sarkis Balyan'ın adı geçmektedir. Ancak uygulamayı Ali Paşa yürütmüştür. Bina eminliğini Altunizade İsmail Zühtü Paşa yapmıştır.

Ana giriş kapısı, üç açıklıklı ana kütle ve iki yanında simetrik yerleşimli mazgallı birimlerden oluşmaktadır.

Köşkler, ana giriş kapısının doğu ve batısında simetrik olarak yer almaktadır. Doğudaki köşk Şehzadeler Dairesi, batıdaki köşk Biniş Dairesi olarak inşa edilmiştir. Plan ve mimari özellik bakımından iki yapı da birbirini tekrarlamaktadır. Yapı, bodrum kat ve giriş kat olarak iki katlı planlanmıştır. Köşkler, geleneksel dört eyvanlı plan şemasına sahiptir. Güney eyvanı dışa taşkındır. Giriş dilimli atnalı kemer formunda üç açıklıklıdır. Yan cepheler ve güney cephesi atnalı kemerli düzenlemeye sahiptir. Saçak bölümünde palmetli friz yer almaktadır.

Serakeri binası doğu – batı yönünde gelişen enine dikdörtgen bir yapılanmaya sahiptir. Zemin kat dahil üç katlı olarak tasarlanmıştır. Dört yönde simetrik kuruluşlu birer giriş kapısı bulunmaktadır. Üç kademeli tasarlanmış cephe yuvarlak ve yaya kemerli pencere düzenlemesine sahiptir.

Yapıların iç dekorasyonunda yoğun bir bezeme görülmektedir. Duvar ve tavan yüzeyleri boşluk kalmayacak biçimde bezenmiştir. Üslup olarak Oryantalizm'in etkisi dikkat çekerken, bezeme detayları içinde geleneksel süsleme anlayışını yansıtan unsurlara da rastlanmaktadır. Bununla birlikte Seraskerlik Binası cephe düzenlemesinde ve iç bölümde görülen mimari plastikte Neo – Rönesans üslubu görülürken, galeri ve birkaç odada Barok üsluplu bezemeler görülmektedir.

Gerek mimari yapılanma, gerek dekorasyon anlayışı içinde görülen çeşitlilik nedeniyle Seraskerlik Binası ve köşklerinin Oryantalizmin egemen olduğu eklektik bir bezeme üslubuna sahip olduğunu belirtmek mümkündür.

SUMMARY

The Seraskeri Building and the Seraskeri Pavilions are located in the Süleymaniye borough of Istanbul, between the Beyazıt and Süleymaniye complex. They were built between 1864 and 1866. The main entrance, overlooking the Beyazıt Square, and the two pavilions on either side were designed as a whole. The Süleymaniye building is located at the north of the main entrance. The East Treasury and West Mercan gates are of secondary importance.

Bourgeois was the architect, and Bekir Paşa and Sarkis Balyan were the engineers. Ali Paşa was in charge of the project. Altunizade İsmail Zühtü Paşa worked as the official in charge of the construction.

At the main entrance, there are three open spaces, with symmetrically placed embrasures on either side.

The pavilions are placed symmetrically to the west and the east of the main entrance. The East pavilion was built as the arch prince's residence, the West pavilion as the (get on) department. From a planning and architectural point of view, the East and West pavilions are replicas of each other. They were planned to cover 2. floors arch– with a basement and ground floor level. The pavilions were built according to a traditional four (*eyvan*) plan. The entrance has three open arched spaces. The side areas and south areas have (*atnalı*) arches. The fringes are situated on a band palmets.

The Serakeri Building was built on an east-west rectangle. It was designed to cover three storeys, including the ground floor. It has doors placed symmetrically on all four sides of the building. The fringes of the building have three echelons. The windows are rounded with arched borders.

The interior of the building is extensively decorated with no empty spaces on the walls or ceilings. For the way, inspiration was taken from Orientalism and European sources, with details of the decoration using traditional ornaments. In addition the design of the façade and the architectural plastic inside of the building display the neo renaissance style, except one gallery and some rooms have decorations in baroque style.

Because of the variety in architectural settings as well as in decorations, we can conclude that the Seraskeri buildings and pavilions have an eclectic decoration style dominated Orientalism .

1. ÇİZİM LİSTESİ

Çizim -1: Beylerbeyi Sarayı Zemin Kat Planı.(Deniz ESEMENLİ, **Osmanlı.**

Sarayı ve Dolmabahçe, Homer Kitabevi, İstanbul, 2002).

Çizim - 2: Seraskeri Binası ve Köşklerin Konumu.(İstanbul Belediyesi Arşivi).

Çizim - 3: Seraskeri köşkleri Planı. (Turgut SANER, **19. Yüzyıl İstanbul**

Mimarlığında “Oryantalizm”, Pera Yayınları, İstanbul,1998).

Çizim - 4: Seraskeri Binası Planı. (İstanbul Üniversitesi Yapı işleri).

Çizim -5: Şehzadeler Dairesi ve Biniş Dairesi Süsleme Programı Anlatım Krokisi.

Çizim - 6: Seraskerlik Binası Süsleme Programı Anlatım Krokisi, 2. Kat.

Çizim - 7: Seraskerlik Binası Süsleme Programı Anlatım Krokisi, 1. Kat.

Çizim -8: Çinili Köşkün Planı. (Turgut SANER, **19. Yüzyıl İstanbul**

Mimarlığında “ Oryantalizm “, Pera Yayınları, İstanbul, 1998).

2. RESİM LİSTESİ

Resim – 1: Dolmabahçe Sarayı Güney Kapısı.

Resim – 2: Beylerbeyi Sarayı Batı Cephesi.

Resim – 3: Dolmabahçe Sarayı Muayede Salonu.

Resim – 4: Beylerbeyi Sarayı.

Resim –5: Beylerbeyi Sarayı Mavi Salon.

Resim –6: Beylerbeyi Sarayı Havuzlu Salon.

Resim –7: Beylerbeyi Sarayı Harem Dairesi.

Resim –8: Bahriye Nezareti Binasının Avlusu.

Resim–9: Bahriye Nezareti Binasının Girişi, Süsleme Detayı(Turgut SANER, **19. Yüzyıl İstanbul Mimarlığında “Oryantalizm”**, Pera Yayınları, İstanbul,1998).

Resim –10: Çırağan Sarayı İç Dekorasyon (Nezih BAŞGELEN Arşivi, Alıntı GÜLERSOY, Çelik, **Çerağan Sarayı**, İstanbul Kitaplığı Yayını, İstanbul, 1992).

Resim – 11: Bab-ı Seraskeri Binası ve Köşkleri.

Resim – 12: İlk Seraskerlik Kompleksi (Sedat Hakkı ELDEM, **İstanbul Anıları**, Alarko Eğitim Tesisleri A.Ş İstanbul 1979).

Resim – 13: Anıtsal Giriş Kapısı.

Resim – 14: Anıtsal Kapı Ağ Bezemeleri.

Resim – 15: Güney Cephesi Kitabe Bölümü.

Resim -16: Anıtsal giriş kapısı Yan Birimleri.

Resim -17: Anıtsal Örtü Sistemi.

Resim -18: Sevilla Ulu Cami Minaresi (Turgut SANER, **19. Yüzyıl İstanbul Mimarlığında “ Oryantalizm ”**, Pera Yayınları, İstanbul, 1998).

Resim -19: Mercan Kapısı.

Resim -20: Süleymaniye Kapısı.

Resim – 21: Seraskeri Köşkü Cephe Düzenlemesi.

- Resim – 22: Seraskeri Köşkleri Güney Cephesi.
- Resim –23: Seraskeri Binası Zemin Kat.
- Resim – 24: Seraskeri Binası Aydınlık Boşluğu.
- Resim – 25: Seraskeri Binası Güney Cephesi.
- Resim– 26: Seraskeri Binası Kuzey Cephesi.
- Resim - 27: Seraskeri Binası Doğu Cephesi.
- Resim – 28: Şehzadeler Dairesi Güney Eyvanı Tavan Yüzeyi.
- Resim – 29: Şehzadeler Dairesi güney eyvanı Duvar Yüzeyi.
- Resim – 30: Şehzadeler Dairesi Sofa .
- Resim – 31: Şehzadeler Dairesi Sofa Tavandan Duvara Geçiş.
- Resim – 32: Şehzadeler Dairesi Güney Doğu Odası.
- Resim – 33: Şehzadeler Dairesi Güney Doğu Odası Duvar Yüzeyi.
- Resim – 34: Şehzadeler Dairesi Kuzey Doğu Odası.
- Resim – 35: Şehzadeler Dairesi Kuzey Doğu Odası Duvara Geçiş.
- Resim – 36: Şehzadeler Dairesi Güney Batı Odası.
- Resim - 37: Şehzadeler Dairesi Güney Batı Odası Tavandan Duvara Geçiş.
- Resim –38: Şehzadeler Dairesi Kuzey Batı Odası.
- Resim –39: Şehzadeler Dairesi Kuzey Batı Odası Tavandan Duvara Geçiş.
- Resim - 40: Biniş Dairesi Güney Eyvanı.
- Resim –41: Biniş Dairesi Güney Eyvanı, Güney Kanadı.
- Resim – 42: Biniş Dairesi Güney Eyvanı, Duvar Yüzeyi.
- Resim – 43: Biniş Dairesi, Sofa.
- Resim –44: Biniş Dairesi, Güney Doğu Odası, Tavan Yüzeyi.
- Resim – 45: Kuzey Doğu Odası.
- Resim – 46: Biniş Dairesi Güney Batı Odası.
- Resim – 47: Biniş Dairesi Güney Batı Odası, Tavandan Duvara Geçiş.
- Resim – 48: Seraskeri Binası Galeri.
- Resim – 49: Mavi Salon, doğu birinci salon.
- Resim – 50: Seraskerlik Binası Mavi Salon Doğu Kanadı 2. Oda.
- Resim –51: Seraskerlik Binası Mavi Salon Doğu Kanadı, 2. Oda, Duvar

Resim – 52: Seraskerlik Binası Mavi Salon.

Resim – 53: Seraskerlik Binası Mavi Salon Batı Kanadı 1. Oda.

Resim –54: Seraskerlik Binası Mavi Salon Batı Kanadı, 1. Oda, Duvar Yüzeyi.

Resim – 55: Seraskerlik Binası Mavi Salon Batı Kanadı 2. Oda.

Resim – 56: Seraskerlik Binası Doktora Salonu Doğu Kanadı.

Resim – 57: Seraskerlik Binası Doktora Salonu Doğu Kanadı Duvar Yüzeyi.

Resim – 58: Seraskerlik Binası Doktora Salonu.

Resim – 59: Seraskerlik Binası Doktora Salonu Batı Kanadı.

Resim – 60: Seraskerlik Binası Güney Kanadı (Rektörlük).

Resim – 61: Seraskerlik Binası Birinci Kat Güney Batı Odası (Sekreterlik).

Resim–62: Seraskerlik Binası Birinci kat Güney Batı Odası Duvar Yüzeyi (Sekreterlik).

Resim – 63: Seraskerlik Binası Kuzey Kanadı (Senato Salonu).

Resim – 64: Şehzadeler Dairesi güney eyvanı, Kare Tavan Yüzeyi.

Resim – 65: Şehzadeler Dairesi, Giriş Eyvanı.

Resim – 66: Seraskerlik Binası Galeri Tavanı Birinci Pano.

Resim – 67: Seraskerlik Binası Galeri Tavanı ikinci Pano.

Resim – 68: Seraskerlik Binası Galeri Tavanı Üçüncü Pano Tavan Göbeği.

Resim – 69: Galeri Tavanı, Üçüncü Pano Tavan Göbeğinin Yan Bölümleri.

Resim – 70: Galeri, Tavandan Duvara Geçiş.

Resim – 71: Seraskerlik Binası Mavi Salon, Doğu Kanadı, 1. Oda, Tavan Göbeği.

Resim – 72: Mavi Salon, Doğu Kanadı,1. Oda, Tavan Duvara Geçiş.

Resim – 73: Mavi Salon, Doğu Kanadı,1. Oda, Duvar Yüzeyi.

Resim – 74: Mavi Salon, Doğu Kanadı,2. Oda, Tavan Göbeğinin Merkezi.

Resim – 75: Mavi Salon, Doğu Kanadı,2. Oda, Tavan Güney Köşesi.

Resim – 76: Mavi Salon, Doğu Kanadı,2. Oda, Duvar Yüzeyi.

- Resim – 77: Mavi Salon, Tavan Göbeğinin Merkezi.
- Resim – 78: Mavi Salon, Tavan Göbeğini Çevreleyen Kartuşlar.
- Resim – 79: Mavi Salon, Tavan Köşebendi.
- Resim – 80: Mavi Salon, Tavan Göbeğini Çevreleyen Kartuşlar.
- Resim – 81: Mavi Salon, Tavandan Duvara Geçiş
- Resim – 82: Mavi Salon, Tavandan Duvara Geçiş ve Kapı Alınlığı.
- Resim – 83: Mavi Salon, Tavandan Duvar Yüzeyi, Geniş Pano.
- Resim – 84: Mavi Salon, Tavandan Duvar Yüzeyi, Dar Pano.
- Resim – 85: Mavi Salon, Tavandan Duvar Yüzeyi, Alt Bölüm Panolar.
- Resim – 86: Mavi Salon, Batı Kanadı 1. Oda, Tavan Göbeğinin Merkezi.
- Resim – 87: Mavi Salon, Batı Kanadı 1. Oda, Tavan Yüzeyi.
- Resim – 88: Mavi Salon, Batı Kanadı 1. Oda, Tavan Yüzeyindeki Bordürler.
- Resim – 89: Mavi Salon, Batı Kanadı 1. Oda, Tavandan Duvara Geçiş.
- Resim – 90: Mavi Salon, Batı Kanadı 1. Oda, Duvardan Detay.
- Resim –91: Mavi Salon, Batı Kanadı 2. Oda, Tavan, Yan Pano.
- Resim– 92: Mavi Salon, Batı Kanadı 2. Oda, Tavandan Duvara Geçiş.
- Resim –93: Mavi Salon, Batı Kanadı 2. Oda, Duvar Yüzeyi.
- Resim - 94: Doktora Salonu Doğu Kanadı, Tavan Göbeği.
- Resim - 95: Doktora Salonu Doğu Kanadı, Tavan Kartuşlar.
- Resim - 96: Doktora Salonu Doğu Kanadı, Tavanı Çevreleyen Bordür.
- Resim– 97: Doktora Salonu Doğu Kanadı, Tavandan Duvara Geçiş.
- Resim– 98: Doktora Salonu, Tavan Göbeği.
- Resim – 99: Doktora Salonu, Tavan Detay.
- Resim– 100: Doktora Salonu, Kapı Alınlık.
- Resim– 101: Doktora Salonu, Duvar Yüzeyi, Geniş Pano.
- Resim– 102: Doktora Salonu, Duvar Yüzeyi, Dar Pano.
- Resim– 103:Doktora Salonu Batı Kanadı, Tavan Göbeği.
- Resim – 104: Doktora Salonu Batı Kanadı, Tavanı, Kuzey.
- Resim – 105: Doktora Salonu Batı Kanadı, Tavan, Detay.
- Resim – 106: Doktora Salonu Batı Kanadı, Tavandan duvara Geçiş.

- Resim – 107: Doktora Salonu Batı Kanadı, Duvar Yüzeyi.
- Resim – 108: Birinci Kat, Güney Odası, Tavan Detayı.
- Resim – 109: Birinci Kat, Güney Odası, Tavan Detayı.
- Resim – 112: Birinci Kat Güney Batı Odası, Tavan, Detay (Sekreterlik).
- Resim –113: Şehzadeler Dairesi güney eyvanı, Tavan Göbeği.
- Resim –114: Şehzadeler Dairesi güney eyvanı, Tavandan Duvara Geçiş.
- Resim –115: Şehzadeler Dairesi güney eyvanı, Duvar Yüzeyi Bordür.
- Resim – 116: Şehzadeler Dairesi, Kuzey Doğu Odası Tavan Göbeği
- Resim – 117: Şehzadeler Dairesi, Kuzey Batı Odası Tavan Göbeği.
- Resim –118: Şehzadeler Dairesi, Kuzey Batı Odası Tavandan Duvara Geçiş.
- Resim – 119: Seraskerlik Binası Galeri.
- Resim – 120: Mavi Salon, Doğu Kanadı,2. Oda, Tavan, Detay.
- Resim – 121: Mavi Salon, Doğu Kanadı,2. Oda, Tavan, Detay.
- Resim –122: Mavi Salon, Doğu Kanadı,2. Oda, Tavandan Duvara Geçiş
Detay.
- Resim – 123: Mavi Salon, Tavandan Duvara Geçiş.
- Resim –124: Mavi Salon, Batı Kanadı Birinci Oda Tavanı Çevreleyen
Şebekeler.
- Resim – 125: Mavi Salon, Batı Kanadı Birinci Oda Duvar Yüzeyi Detay.
- Resim – 126: Mavi Salon, Batı Kanadı ikinci Oda Detay.
- Resim – 127: Şehzadeler Dairesi Rumeli Hisarı manzarası.
- Resim – 128: Şehzadeler Dairesi Kız Kulesi Manzarası.
- Resim– 129: Şehzadeler Dairesi güney eyvanı, Kuzey kapısı alınlık bölümü.
- Resim – 130: Mavi salonda güney kanadı .
- Resim – 131: Şehzadeler Dairesi, Güney Doğu Odası, Doğu Konulu Resim.
- Resim – 132: Şehzadeler Dairesi, Güney Doğu Odası Doğu Konulu Resim.
- Resim - 133: Şehzadeler Dairesi, Güney Doğu Odası, Doğu Konulu Resim.
- Resim – 134: Şehzadeler Dairesi Güney Eyvanının Doğu Kapısı Alınlık Doğu
Konulu Resim.

Resim – 135: Biniş Dairesi, Sofanın Duvara geçiş, Doğu Konulu Resimler.

Resim– 136: Biniş Dairesi, Güney Eyvanı Batı Kapısı Alınlık, Doğu Konulu Resim.

Resim – 137: Biniş Dairesi, güney eyvanın doğu, Doğu Konulu Resim.

Resim – 138: Biniş Dairesi, Güney Eyvanın Avrupa Konulu Resim.

Resim – 139:Seraskerlik Binası, Mavi Salon'da Avrupa Konulu Resim.

Resim – 140:Seraskerlik Binası, Mavi Salon'da Avrupa Konulu Resim.

Resim – 141:Seraskerlik Binası, Mavi Salon'da Avrupa Konulu Resim.

Resim– 142: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu'nun Doğusu Avrupa Konulu Resim

Resim– 143:Seraskerlik Binası, Doktora Salonu'nun Doğusu Avrupa Konulu Resim.

Resim– 144: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu Avrupa Konulu Resim.

Resim –145: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu Avrupa Konulu Resim.

Resim–146: Şehzadeler Dairesi, Güney Eyvanı Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim

Resim–147: Şehzadeler Dairesi, Sofa Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–148: Şehzadeler Dairesi, Sofa Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–149: Şehzadeler Dairesi Sofa, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–150: Şehzadeler Dairesi Sofa, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–151: Şehzadeler Dairesi Sofa, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–152: Biniş Dairesi, Güney Batı Odası, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–153: Biniş Dairesi, Güney Batı Odası, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–154: Biniş Dairesi, Güney Batı Odası, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–155: Biniş Dairesi, Güney Eyvanı, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–156: Biniş Dairesi, Güney Eyvanı, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–157: Biniş Dairesi, Güney Eyvanı, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–158: Seraskerlik Binası, Mavi Salonun batısındaki salon, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–159: Seraskerlik Binası, Mavi Salonun doğusundaki salon Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–160: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–161: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–162: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–163: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–164: Şehzadeler Dairesi, Sofa da Gemi Tasvirli Deniz Manzaraları

Resim–165: Şehzadeler Dairesi, Güney Eyvanı Gemi Tasvirli Deniz Manzarası.

Resim- 166: Biniş Dairesi, Güney Batı Odası Gemi Tasvirli Deniz Manzarası.

Resim–167: Mavi Salon'unun güneyinde Gemi Tasvirli Deniz Manzaraları.

Resim–168: Mavi Salon'unun Kuzeyinde Gemi Tasvirli Deniz Manzaraları.

Resim–169: Mavi Salon'un Doğusundaki salon Kuzey Kanadı, Gemi Tasvirli Deniz Manzaraları.

Resim–160: Mavi Salon'un Doğusundaki salon Güney Kanadı, Gemi Tasvirli Deniz Manzaraları.

Resim–171: Şehzadeler Dairesi Güney Eyvanı Duvara Geçişte Arma.

Resim–172: Şehzadeler Dairesi Güney Eyvanı Tavan, Arma.

Resim–173: Şehzadeler Dairesi Kuzey Doğu Odası, Arama.

Resim–174: Şehzadeler Dairesi Güney Eyvanı Tavan Yüzeyi.

Resim–175: Şehzadeler Dairesi Güney Eyvanı Duvara Geçiş .

- Resim–176: Şehzadeler Dairesi Güney Eyvanı Duvar Yüzeyi.
- Resim–177: Şehzadeler Dairesi sofa, tava Yüzeyi.
- Resim–178: Şehzadeler Dairesi sofa, tavandan duvara geçiş.
- Resim–179: Şehzadeler Dairesi kuzey batı odası, tavandan duvara geçiş.
- Resim–180: Şehzadeler Dairesi Güney Batı Odası Tavan Yüzeyi.
- Resim–181: Şehzadeler Dairesi Güney Doğu Odası Tavan Yüzeyi.
- Resim–182: Biniş Dairesi Güney Eyvanı Tavan Yüzeyi.
- Resim–183: Biniş Dairesi Güney Eyvanı Tavandan Duvara Geçiş.
- Resim–184: Biniş Dairesi Sofada, Tavan Yüzeyi.
- Resim–185: Biniş Dairesi Sofada, Tavandan Duvara Geçiş Yüzeyi.
- Resim–186: Biniş Dairesi Güney Batı Eyvanı Tavan Yüzeyi.
- Resim–187, 188: Seraskerlik Binası İkinci Kat, Galerinin Tavan Yüzeyi.
- Resim–189: Seraskerlik Binası Doktora Salonu Duvar Yüzeyi.
- Resim –190: Biniş Dairesi Giriş Eyvanı.
- Resim - 191: Beylerbeyi Sarayı Süfere Odası.
- Resim– 192: Beylerbeyi Sarayı, Selamlık, Süsleme Detayı.
- Resim– 193: Wilhelma Sarayı(Turgut SANER, 19. Yüzyıl İstanbul Mimarlığında “Oryantalizm”, Pera Yayınları, İstanbul 1998.).
- Resim– 194: The Grammar of Ornament Kitabından Süsleme Örneği.
(<http://www.dimagin.com/grammar.html>)
- Resim– 195: Mavi Salon Bordür Detayı.
- Resim– 196: Bursa Yeşil Cami Bordür Detayı.
- Resim - 197: Çırağan Sarayı Bordür Detayı.
- Resim – 198: Beylerbeyi Sarayı, Selamlık Tavan Göbeği.
- Resim – 199: Çırağan Sarayı, Duvar Düzenlemesi.
- Resim – 200: Aksaray Valide Cami Pandantif.
- Resim – 201: Bahriye Nezareti, kırsal manzara resmi örneği.
- Resim – 202: Dolmabahçe Sarayı Cariyeler Dairesi, Nil Kıyısı Tasviri.
- Resim – 203: Beylerbeyi Sarayı Sarı Köşk Nil Kıyısında Tapınak Tasviri.

Resim – 204: Dolmabahçe Sarayı, Harem Dairesi Manzara Resmi Örneği.

Resim – 205: Beylerbeyi Sarayı Havuzlu Salon Deniz manzarası.

Resim – 206: Beylerbeyi Sarayı Mavi Salon, Gemili Deniz manzarası.

Resim – 207: Beylerbeyi Sarayı Havuzlu Salon Arma Örnekleri.

Resim – 208: Beylerbeyi Sarayı Havuzlu Salon Çiçekli Kompozisyon.

SUMMARY

The Seraskeri Building and the Seraskeri Pavilions are located in the Süleymaniye borough of Istanbul, between the Beyazıt and Süleymaniye complex. They were built between 1864 and 1866. The main entrance, overlooking the Beyazıt Square, and the two pavilions on either side were designed as a whole. The Süleymaniye building is located at the north of the main entrance. The East Treasury and West Mercan gates are of secondary importance.

Bourgeois was the architect, and Bekir Paşa and Sarkis Balyan were the engineers. Ali Paşa was in charge of the project. Altunizade İsmail Zühtü Paşa worked as the official in charge of the construction.

At the main entrance, there are three open spaces, with symmetrically placed embrasures on either side.

The pavilions are placed symmetrically to the west and the east of the main entrance. The East pavilion was built as the arch prince's residence, the West pavilion as the (get on) department. From a planning and architectural point of view, the East and West pavilions are replicas of each other. They were planned to cover 2. floors arch– with a basement and ground floor level. The pavilions were built according to a traditional four (*eyvan*) plan. The entrance has three open arched spaces. The side areas and south areas have (*atnalı*) arches. The fringes are situated on a band palmets.

The Serakeri Building was built on an east-west rectangle. It was designed to cover three storeys, including the ground floor. It has doors

placed symmetrically on all four sides of the building. The fringes of the building have three echelons. The windows are rounded with arched borders.

The interior of the building is extensively decorated with no empty spaces on the walls or ceilings. For the way, inspiration was taken from Orientalism and European sources, with details of the decoration using traditional ornaments. In addition the design of the façade and the architectural plastic inside of the building display the neo renaissance style, except one gallery and some rooms have decorations in baroque style.

Because of the variety in architectural settings as well as in decorations, we can conclude that the Seraskeri buildings and pavilions have an eclectic decoration style dominated Orientalism .

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmada kültürel ve sanatsal değişim çerçevesi içerisinde Seraskerlik Binası ile Seraskerlik Köşkleri'nin mimari yapılanması ile iç dekorasyon özelliklerinin renk, motif ve uygulama biçimi bakımından belirlenerek üsluplarının tanımlaması hedeflenmiştir.

Çalışmanın öncesinde yapılan araştırmada Seraskerlik Binası ve Seraskerlik Köşkleri'nin iç dekorasyonu üzerine yapılmış bir çalışma tespit edilmemiştir.

Dekorasyonun anlaşılabilmesi için 19. yüzyılın siyasi ve kültürel gelişimi değerlendirilmiştir.

Belirlenen dekorasyon özellikleriyle birlikte, Seraskerlik Binası ile Seraskerlik Köşkların işlevinin yönlendirdiği tercihlerle dönemin sosyal ve kültürel gelişmelerinin ışığında dekorasyona yönelik veriler elde edilmiştir. Bu verilerle Seraskerlik Binası ile Seraskerlik Köşkleri inşa edildiği dönemin öncesinde, sonrasında ve aynı döneminde inşa edilmiş yapılarla karşılaştırılmıştır.

Siyasi, kültürel ve sanatsal değişim süreci ile yapının mimari yapılanma ve iç dekorasyon özellikleriyle beraber benzer yapılarla yapılan karşılaştırma ışığında hem yapıların inşa edildiği dönem olan 19. yüzyıl için hem de Seraskerlik Binası ile Seraskerlik Köşkleri için bir üslup değerlendirmesi yapılmaya çalışılmıştır.

1.2. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada yöntem olarak öncelikle Seraskerlik Binası ile Seraskerlik Köşklarının inşa edildiği dönemin siyasi ve askeri ortamı ile kültür ve sanat

ortamı incelenmiştir. Kültür ve sanat ortamı içinde alt başlık olarak, resim, mimarlık ve süsleme sanatları incelenmiştir.

Bu çalışmanın ardından Seraskeri Binası ve Seraskeri Köşkleri'nin mimari yapılanması incelenmiştir. İnceleme , Seraskeri Binası ve Seraskeri Köşkleri'nin yeri ve mimarı, ana giriş kapısının mimari  zellikleri, Seraskeri Köşkleri'nin planı ve mimari özellikleri ile Seraskeri Binası'nın planı ve mimari özellikleri olarak alt başlıklarda ele alınmıştır.

Seraskeri Binası ve Seraskeri Köşkleri'nin süsleme özellikleri incelenirken öncelikle yapıların mekan dağılımını belirleyen krokiler oluşturulmuştur. Oluşturulan kroki içinde süslemelerin bulunduğu mekanlar numaralandırılarak yapılar içersindeki konumları belirtilmiştir. Süslemenin anlatımı, Seraskeri Köşkleri süslemeleri, şehzadeler Dairesi 'nin süslemeleri, Biniş Dairesi'nin süslemeleri, Seraskeri Binası süslemeleri başlığında odaların yerleri, ölçüleri, dekorasyonun genel kuruluşu tarif edilmiştir. Seraskeri Binası'nda anlatım düzeni belirtilirken süsleme yoğunluğuna göre ikinci kattan aşağı doğru yapılmıştır. Seraskeri Binası ve Seraskeri Köşkleri süsleme programı başlığı altında krokide ve genel anlatım düzeni içinde belirtilen bitkisel süslemeler, geometrik süslemeler iki ayrı başlık altında anlatılmıştır. İ  dekorasyon içinde yer alan resimler tasvir biçimlerine göre, İstanbul, Anadolu, Doğu, Avrupa ve bölgesel özellik göstermeyen doğa resimleri ile gemi tasvirli deniz manzaraları, armalar,   ek tasvirleri şeklinde ele alınmıştır.

Çalışma değerlendirme ve sonuç başlığı altında dekorasyonla paralelik oluşturan dokümanlar ve benzer yapılarla karşılaştırılarak sonuç elde edilmiştir. Çalışma sırasında yararlanılan kaynaklar kaynaklar bölümünde belirtilmiştir. Çalışmayı destekleyen fotoğraf ve çizimler metin içine yerleştirilerek giriş bölümünde listesi verilmiştir.

4. 19. YÜZYILDA OSMANLILARDA SİYASİ VE KÜLTÜREL ORTAM

19. yüzyılda görülen siyasi ve kültürel ortam Batılılaşma dönemi olarak da ifade edilmektedir. Bu dönemin temelleri 18. yüzyılda atılmıştır ve 19. yüzyılın sonuna kadar süren bir arayış ve değişim süreci yaşanmıştır.

4.1. Siyasi ve Askeri Ortam

1682'de II. Viyana Kuşatması'nın ardından yaşanan bozgun üzerine 1699'da Karlofça Antlaşmasıyla kapanan savaş döneminin ardından Osmanlı Devleti; Macaristan ve Transilvanya'yı kaybederek Tuna kıyılarına kadar gerilemiştir. Ancak daha sonrasında Azak Kalesi, Mora Yarımadası ve Belgrad'ın geri alınmasına karşın Osmanlı Devleti'nin eski gücünde olmadığı ortaya çıkmıştır.

1718 Pasarofça Antlaşması'nın ardından 1721'de Yirmisekiz Mehmet Çelebi elçi olarak Paris'e gönderilmiştir. İstanbul'a döndükten sonra, Fransa'daki saray yaşamını, teknik gelişmeleri, rasathaneyi, fabrikaları anlatan bir sefaretname sunmuştur. Bu sefaretname çerçevesinde III. Ahmed ve Damat İbrahim Paşa'nın öncülüğüyle 11 yıllık Lale devrinde Batı dünyasına yönelik sınırlı bir değişim süreci yaşanmıştır. Patrona Halil ayaklanması ile kesintiye uğrayan bu atılımlar 18. yüzyıl boyunca sürmüştür. İlerleyen dönemde 1731'de Mehmet Said Efendi Stockhom'e, 1748'de Mustafa Hattı Efendi Viyana'ya, 1758'de Sehdi Osman Efendi Petersburg'a, 1764'de Ahmed Resmi Efendi Berlin, 1788'de Vasıf Efendi İspanya'ya, 1792'de Mustafa Rasih Paşa Rusya'ya gidip gözlemlerini aktarmışlardır¹.

¹ Mustafa CEZAR, *Sanatta Batı'ya Açılış ve Osman Hamdi*, C. 1, İstanbul, 1995, s.26–33.

Bu süreç III. Selim dönemiyle birlikte hız kazanmıştır. Bu çerçevede Avusturya'ya elçi olarak gönderilen Ebubekir Ratib Efendi'nin yazdığı rapor ışığında başlayan adımlarla Nizam-ı Cedid dönemi olarak anılan bir reform programı gündeme gelmiştir. Bu dönemde "Meşveret Meclisi" adında bir danışma meclisi oluşturulmuştur, Nizam-ı Cedid adı ile yeni bir ordu kurulmuştur. Mülkiye ve diplomasi alanlarında yenilikler yapılmış ayrıca taşra teşkilatı Batılı normlara göre yeniden düzenlenmiştir. Bu dönem 1808'da Kabakçı Mustafa isyanı ile son bulmuştur. Yapılan yeniliklerin birçoğu kurumsal varlıklarını sürdürememiştir. Ancak bu çalışmalar batıya dönük, reformcu entelektüel bir sınıfın ilk çekirdeğinin oluşmasını sağlamıştır.

III. Selim'den sonra tahta geçirilen IV. Mustafa, Rusçuk Ayanı Alemdar Mustafa Paşa tarafından tahttan indirilmiş ve yerine II. Mahmud tahta çıkartılmıştır. III. Selim döneminde ortaya koyulan bakış açısı II. Mahmud döneminde paylaşılmış ve batıya dönük daha somut adımlar atılarak desteklenmiştir. Yeniçeri ocağı kaldırılmış ve yerine 1826'da Asakir-i Mansure-i Muhammediye adı altında yeni bir düzenli ordu kurulmuştur. Bu birliğin eğitimi Avrupalı subaylara bırakılmış, ayrıca harp okulu kurulmuştur. Bu gelişmelerin yanı sıra nüfus ve mülk sayımı yapılmış, Posta, Pasaport, Polis ve Karantina kurumları oluşturulmuştur. Yeni bir bürokratik sistem oluşturularak merkezi idare güçlendirilmiştir. Şuray-ı Askeri, Dar-ı Şuray-ı Bâb-ı Âli ve Meclis-i Ahkâm-ı Adliye adlarında danışma kurulları oluşturulmuştur. Dış işleri, iç işleri, maliye ve evkaf ile ilgili işlerde bakanlıkların karşılığı olan teşkilatlar kurularak merkezi idarede iş bölümü yapılmak suretiyle bir kabine sistemi oluşturulmuştur. Devlet işlerinde görevli olanlara miras güvencesi getirilmiş, din ve vicdan özgürlüğü ile yasalar önünde eşitlik ilkesi benimsenmiştir. II. Mahmud döneminin sonlarında İngiltere'ye imtiyazlar veren ticaret anlaşması imzalanmış ve Tanzimat fermanının ön çalışmaları yapılmıştır².

² Mehmet Ali KILIÇBAY, "Osmanlı Batılılaşması", *Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, C.4, Ankara, 1985, s.148–150.

Sultan Abdülmecid dönemine gelindiğinde Batı'ya açılım daha da hızlı bir şekilde devam etmiştir. II. Mahmud'un hazırladığı elverişli ortam sayesinde önemli yenilikler yapılmıştır. Bu dönemde Mustafa Reşit Paşa'nın hazırladığı Tanzimat Fermanı ilan edilmiştir. Bu fermanla birlikte Tanzimat dönemi olarak anılan batıya dönük yenileşmenin adeta bir devlet politikası haline geldiği bir dönem başlamıştır. Bu dönemde kâğıt para basılmış, banka kurulmuş, Devlet bürokrasisi kurumsal nitelik kazanmıştır. Tanzimat Fermanı, Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki en kapsamlı dönüşüm projesi olmuştur. 1839'da ilan edilen fermanla kişinin can güvenliği, mülkiyet hakları, kişisel özgürlüğü güvence altına alınmış, İnanç farkı gözetmeksizin yasalar önünde herkes eşit sayılmıştır. Ayrıca vergilendirmede eşitlik prensibi benimsenmiş, devlet harcamalarına denetim getirilmiştir. Bu fermanla Halk ile Devlet ilişkileri halkın lehine yeniden yapılandırılmıştır³.

Sultan Abdülaziz dönemine gelindiğinde batıya yönelimde daha sınırlı hareket edilmesine karşın Kırım Savaşı ve Avrupa ülkelerinin baskısıyla 1856'da Islahat Fermanı çıkartılmıştır. Bu fermanla Tanzimat dönemi ileri bir noktaya taşınmıştır. Yine 1856'da Paris Konferans'ında Osmanlı Devleti Avrupalı bir devlet olarak kabul edilmiş ve devletlerarası ilişkilerde Avrupa hukukundan faydalanması sağlanmış ve böylece Rusya'nın müdahalelerine karşın Avrupa'nın korumasına alınmıştır⁴. Ancak Abdülaziz döneminin sonunda Osmanlı Devleti ekonomik bunalıma girerek borç erteleme talep etmiş ve Duyunu Umumiye teşkilatı kurulmuş, Sultan Abdülaziz tahttan indirilmiştir⁵.

Bu değişim çabaları Osmanlı Devleti'nin siyasi bakımdan dağılmasını önleyememiş, Karlofça antlaşmasından 1878 'Berlin antlaşmasına kadar geçen sürede imparatorluğun sınırları batıda büyük ölçüde gerilemiş ve Kuzey Afrika'da Trablusgarp hariç topraklarını kaybetmiştir.

³ Mehmet Ali KILIÇBAY, a. g. m, C.4, Ankara, 1985, s.150.

⁴ Şükrü HANİOĞLU, "Baticılık", *Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, C. 5, Ankara, 1985, s. 1383.

⁵ Vedat ELDEM, *Osmanlı İmparatorluğu'nun İktisadi Şartları hakkında bir tetkik*, Ankara,

Sultan II. Abdülhamid döneminde I. Meşrutiyet ilan edilmiş ve ardından kısa bir süre sonra da kaldırılmış uzun bir istibdat dönemi yaşanmıştır. Sultan II. Abdülhamid döneminin sonunda önemli gelişmelerden biri de ilk girişimlerinin 1860'larda görülen İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin öncülüğünü yaptığı Jön Türk hareketidir.

II. Meşrutiyetin ilanının ardından çalkantılı bir süreç yaşanmış peş peşe yaşanan Trablusgarp ve Balkanlar'daki savaşlarla Osmanlı Devleti'nin sınırları Edirne'ye kadar gerilemiş ve I.Dünya Savaşı'nın ardından Osmanlı Devleti çökmüştür. Kurtuluş Savaşı'nın ardından Türkiye Cumhuriyeti kurulmuş ve yeni bir dönem başlamıştır⁶.

4.2. Kültür ve Sanat Ortamı

Batılılaşma hareketi, siyasi alanla birlikte kültürel alanda da görülmektedir. Lale devrinde değişim hareketleri gözlenmeye başlanmıştır. Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın öncülüğünde tercüme heyeti kurulmuş, İbrahim Müteferrika matbaanın 1729'da Osmanlı dünyasına girmesini sağlamıştır. Kâğıthane çevresinde döneme adını veren lale bahçelerinde Fransız saray yaşantısını hatırlatan bir yaşam biçimi oluşmuştur. Dönemin önemli şairlerinden Nedim zevk ve eğlenceyi ön plana alan şiirleriyle dönemin dünyevileşen bakış açısını açıklamaktadır⁷.

Sultan III. Selim dönemine gelindiğinde Nizam-ı Cedit olarak adlandırılan kapsamlı bir Batılılaşma hareketi başlatılmıştır. Modern eğitim veren okullar kurulmuş Fransızca'dan Türkçe 'ye kitaplar çevrilmiştir. 1794 Mühendishane-i Berr-i Hümayun adlı okullar kurulmuş ve resim dersleri verilmeye başlanmıştır. Melling gibi yabancı bir sanatçı saray hizmetine girmiştir. Ayrıca sarayda opera gösterisi yapılarak değişimin kültürel boyutları belirlenmiştir.

1970, s.197.

⁶ Mehmet Ali KILIÇBAY, **a. g. m**, C.4, Ankara, 1985, s. 147.

⁷ Mustafa CEZAR, **a.g.e**, C.1, İstanbul, 1995, s.26.

19. yüzyıla gelindiğinde bu değişim hız kazanmış yeni bir yaşam tarzı oluşmuş yeni gereksinimler yeni kurumlar ve sanat dallarını ortaya çıkarırken bazı geleneksel kurumlar ve sanat dalları ise eski önemini yitirmiştir.

Sultan II. Mahmud döneminde, İtfaiye teşkilatı ve Polis teşkilatı kurularak kent yaşantısı geliştirilmiştir. Çevirmen okulu ve Çeviri dairesi kurulmuştur. Avrupa'ya öğrenciler gönderilmiş, Rüştîyeler, Tıp okulu, Mızıka-ı Hümayun, Mekteb-i Ulumu Harbiye kurulmuştur. Memurlara kılık kıyafet yönetmeliği getirilmiş ve Padişahın Portresi devlet dairelerine asılmaya başlamıştır. Batı dillerinin öğrenilmesi desteklenmiştir⁸. Batı tarzı müzik yaygınlaşmıştır. Müzisyen Giuseppe Donizetti, Ressam Preault, Thomas Allom, William Bartlett gibi sanatçılar İstanbul'a gelmiştir⁹.

Sultan Abdülmecid döneminde ilan edilen Tanzimat Fermanı ile değişim süreci daha kapsamlı ve süratli olmuştur. İstanbul yaşantısında ciddi değişiklikler oluşmuştur.

Bu dönemde eğitim alanında da önemli yenilikler yapılmıştır. 1847'de Rüştîyelerin bir üstü olan sivil İdadiler, 1850'de Darülfünun'a öğrenci ve memur yetiştirmek için Darülmâarifi, 1848'de öğretmen yetiştirmek için Darülmuallim, 1859'da kaymakam ve müdür yetiştirmek için Mekteb-i Mülkiye, 1845 orta öğretime denk Askeri İdadiler kurulmuştur. Ayrıca 1860 - 1861'de Paris'te Mekteb-i Osman-i açılmıştır. Bunun dışında, Müzikte çok seslilikle tanışılmıştır. Edebiyat alanında Edebiyat-ı Cedide dönemi başlamış; roman, tiyatro, hikâye dallarında eserler verilmeye başlanmıştır.

Sultan Abdülaziz döneminde, Islahat Fermanının ilanı ile Tanzimat değerlerine sahip çıkılmıştır. Ayrıca Sultan Abdülaziz C.F. Fuller isimli heykeltıraşa atlı heykelini yaptırarak ilk heykeli yapılan padişah olmuştur. Mısır'a yaptığı gezi sırasında yanında Masson adında bir ressam da bulundurmıştır. Avrupa'ya yaptığı geziyle birlikte ilk defa bir Osmanlı Padişahı Avrupa kültürüyle doğrudan temasa geçmiştir. Sultan Abdülaziz

⁸ Mehmet Ali KILIÇBAY, a.g.m, 1985, Ankara, s.148–150.

Avrupa'ya yaptığı gezi sırasında Paris Uluslararası Sergisi'ni de gezmiş ve bu sergiye katılan Osmanlı devleti diğer sergilerden farklı olarak katılımı, kültürel ve sanatsal boyutlarıyla da düşünülmüştür¹⁰. 1840'lardan itibaren dünyada bir belgeleme aracı olarak ortaya çıkan fotoğraf, bu dönemde Mühendishane-i Berri-i Hümayun'unda ders programına girmiştir. Fotoğraf sanatı bu döneminde fotoğrafın önemli isimlerinden Abdullah Biraderlerle İstanbul'da önemli bir atılım içine girmiştir. 1869 yılında Viyana'da ilk kez basılan kartpostal bir belgeleme aracı olarak ortaya çıkmış ve 1870'ten itibaren İstanbul'da da yaygınlaşmıştır¹¹.

Eğitim alanında; 1867'de Mekteb-i Tıbbiye, 1868'de diplomat yetiştirmek amacı ile Galatasaray Mekteb-i Sultanisi, 1868'de Mekteb-i Sanayi adıyla sanat okulu ve Darüşşafaka gibi askeri olmayan fakat Batılı eğitim veren okullar açılmıştır.

Sultan II. Abdülhamid döneminde Osman Hamdi Bey tarafından Sanayi-i Nefise Mektebi kurulmuştur. 1884'te yine Osman Hamdi Bey, Asar-ı Atika nizamnamesi çıkarmıştır¹².

4.2.1. Batılılaşma Dönemi Türk Resim Sanatı

Resim sanatı, Avrupa ile ilişkilerin yoğunlaşmasıyla farklı bir boyut kazanmıştır. II. Mahmud'un portrelerini resmi dairelere astırması önemli bir gelişme olmuştur. Mühendishane-i Berri Hümayun, Mektebi Harbiye ve Askeri Rüştîyelerde resim dersleri verilmeye başlanması toplumun natüralist resim anlayışını benimsemesinde önemli etki yapmıştır¹³.

Abdülmecid, Abdülaziz ve II. Abdülhamid'i kapsayan bu dönemde önemli toplumsal değişim hareketleri yaşanmıştır. Tanzimat ve Islahat

⁹ Mustafa CEZAR, a.g.e, C.1, İstanbul, 1995, s. 97-99.

¹⁰ Semra GERMANER, "Osmanlı İmparatorluğu'nun Uluslar arası Sergilere Katılımı ve Kültürel Sonuçları.", **Tarih Toplum**, S.95, Kasım, İstanbul, 1991, s.289.

¹¹ Engin ÖZENDES. **Osmanlı İmparatorluğu'nda Fotoğraf (1839-1919)**, İstanbul, 1995, s.496-509

¹² Mustafa CEZAR, a.g.e, C.1, İstanbul, 1995, s.89 -90

fermanlarıyla Osmanlı devleti daha dışa açık bir yaklaşım ortaya koymaya başlamıştır. Bu dönemde çok sayıda yabancı sanatçı ülkeye girmiştir. Sir David Wilkie, Felix Ziem, Gaspard Fossati, Maximilian Schmidt, Theophile Gassagne gibi isimler Sultan Abdülmecid zamanında İstanbul'da bulunmuş sanatçılardır¹⁴.

Sultan Abdülaziz döneminde Galatasaray Sultanisi ve Darüşşafaka'da resim dersleri verilmeye başlanmıştır. Ayrıca Ayvazovski, Stanislav Chelebowski, Berton ve İstanbul'da ilk özel Akademiyi kuran Guillement gibi sanatçılar İstanbul'da bulunmuşlardır. Ayrıca Sultan Abdülaziz, Seyit Bey'i ve Ahmed Ali Bey'i (Şeker Ahmed Paşa) resim öğrenimi için Avrupa'ya yollamıştır. Sultan Abdülaziz'in resime olan ilgisi nedeniyle Gerome, Boulanger, Washington, Huguet, Harpignies, Daubigny, Schryer'e ait tablolar satın alınarak sarayda bir koleksiyon oluşturulmuştur. Bu koleksiyon içinde Kapıdağlı Konstantin'in ve Refail'in yaptığı padişah portresi vardır¹⁵. Sultan Abdülaziz'in Avrupa seyahati sonrasında güzel sanatlara verilen önem artmıştır. Mısır seyahati sırasında yanına bir ressamı alması onun bu dönemdeki resim sanatına yönelik birikimini ve verdiği önemi ortaya koymaktadır. Bu dönemde Avrupa'ya gönderilmiş öğrenciler dönüşlerinde çoğu asker kökenli olan ve Primitifler olarak anılan ressam grubu ortaya çıkmıştır. Bu grubun içinde Osman Nuri, Giritli Hüseyin, Ahmed Bedri, Ferik İbrahim Paşa, Hüsnü Yusuf Paşa, Tevfik Paşa, Nuri Paşa, Şeker Ahmed Paşa, Süleyman Seyit Bey, Osman Hamdi Bey ve Hoca Ali Rıza gibi ressamlar yer almaktadı.

II. Abdülhamid döneminde İtalyan Acquarone ve F. Zonaro Saray hizmetine giren ressamlardır. Yine bu dönemde 1883'te Osman Hamdi Bey'in

¹³ Kıymet GİRAY, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Yağlı Boya Resim Sanatının Gelişim Çizgisi", **Osmanlı Ansiklopedisi Kültür ve Sanat**, C.11, Ankara, 1999, s.437.

¹⁴ Mustafa CEZAR, **a.g.e**, C.1, İstanbul, 1995, s.149-154.

¹⁵ Sema ÖNER, "Türk Resminin Gelişiminde Sarayın Yeri (1839 – 1923)", **9. Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi 23-27 Eylül 1991**, C. III, Ankara, 1995, s. 17 – 21.

kurduğu Sanayi-i Nefise Mektebi ile resim eğitimi akademik bir yapıya sahip olmuştur¹⁶.

4.2.2. Batılılaşma Döneminde Mimarlık

Mimarlıkta Batıya yönelik somut adımlar yine Lale devrinde görülmektedir. Kâğıthane’de İmar çalışmaları yapılmış çeşitli saraylar, köşkler, bahçeler ve su kanalları yapılmıştır. Ancak Kâğıthane’deki imar faaliyetleri Avrupa mimarisini bire bir taklit etmekten çok Osmanlı mimarisine ait kalıpları yeni bir anlayışla yorumlama biçiminde olmuştur.

Daha ilerleyen devirlerde Kandilli Sarayı ve Bahçesi, İbrahim Paşa Darülhadis, Beşiktaş Sahil Sarayı, Üsküdar’daki Fenerbahçesi, Topkapı Sarayı Kitaplığı, Topkapı Sarayı III. Ahmed yemiş odası, III. Ahmed meydan çeşmeleri gibi yapılar yapılmıştır.

Gerek Kâğıthane’deki yapılanmalar, gerek diğer imar faaliyetleri Osmanlı mimarisini saray yaşantısı ile daha sıkı ilişkilendirilmiş yeni tasarım anlayışları oluşmuş, genel düzenlemelerde doğanın ağırlığı artmıştır. Bu dönem mimari anlayışında saray, köşk, kasır, çeşme ve sebillerden oluşan daha küçük ölçekli yapılardan oluşan dekorasyonun ön plana çıktığı imar faaliyetleri gözlemlenmektedir.

Bu gelişmelerin ışığında yabancı unsurların girişi hızlanırken 1740’lı yıllardan itibaren Mehmet Emin Ağa Sebili, KaracaAhmed Sadettin Efendi Sebili, Hasan Paşa Sebili yapılmıştır. İmar faaliyetleri içinde özellikle süsleme yönünden Barok ve Rokoko üsluplarının etkilerinin yoğunluklu görüldüğü yapılar olmuştur. Bu küçük ölçekli yapılar çerçevesindeki gelişmeler ileriki dönemlerde görülecek eğilimlerin habercisi niteliğindedir¹⁷.

¹⁶ Semra GERMANER, “Osman Hamdi”, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedi*, C.3, İstanbul 1998, s. 1393.

¹⁷ Ayda AREL, *Onsekizinci Yüzyıl İstanbul Mimarisinde Batılılaşma Süreci*, İstanbul, 1975, s.21–31.

1749'da Nur-i Osmaniye Külliyesi ile birlikte Osmanlı Mimarlığı büyük bir atılım içine girmiştir. Mimar olarak Ser Mimar Çelebi Mustafa ve Simon Kalfa'nın adı geçmektedir¹⁸. Mihrabın dışa taşkınlığı, oval formlu revaklı avlusu, yüksek kabartmalı süslemeleri, hünkâr kasrı rampası, hareketli cephe düzenlemesi, gölge ışık etkisinin yoğunluğu gibi özellikler yeni anlayışlardır. Ancak külliyenin genel kuruluşu içinde cami'nin ana yapı olarak büyük boyutlu anıtsal nitelikte inşa edilmiş olması geleneksel anlayışın uzantısıdır.

Nur-i Osmaniye külliyesi ile birlikte başlayan yeni üslup sonraki dönemlerde Türk Barok üslubu olarak anılan dönemin kapılarını açmıştır¹⁹.

III. Mustafa dönemine gelindiğinde yenilikler devam etmiştir. 1760'da Simon Kalfa tarafından Ayazma Camii yapılmıştır. Kırık ve yüksek kabartmalı silmeler, pencere aralarındaki silmeler, belirgin askı kemerleri, pencere aralarındaki kabartmalar özellikle, Barok üslubun gelişmesini sağlamıştır²⁰. 1762 Ragıp Paşa kitaplığı giriş kapısındaki yüksek kabartmalar, "C" şeklindeki kıvrımlar Barok özellikleri pekiştirir. Dönemin diğer bir önemli yapısı olan Laleli Camii Nur-i Osmaniye Cami kadar olmasa da Barok özellikleri yansıtan bir yapıdır. Yelpaze şeklindeki merdivenleri, yüksek kabartmalı silmeleri, kubbeyi destekleyen payandaların eğrisel formu, kemerlerin eğrisel formu, duvar yüzeyindeki kabartmalar, iyonik sütun başlıkları, hünkâr mahfili rampası, Barok özelliklerdir²¹. 1764 Yeni Han, 1763 Zeynep Sultan Camii, Fatih Camii Batı etkilerinin görüldüğü diğer önemli yapılarıdır.

Sultan I. Abdülhamid döneminde 1775 Recai Mehmet Efendi Sebili, 1777 Hamidiye Sebili, 1787 Koca Yusuf Paşa Sebili, 1788 Silahtar Yahya Efendi Çeşmesi, 1783 Emirgan Meydan Çeşmesi, 1780 Sinperver Valde Sultan Çeşmesi, Topkapı Sarayı Haremi'nin bazı mekânları yine Batılı

¹⁸ Betül BAKIR, **Mimaride Rönesans ve Barok. Osmanlı Başkenti İstanbul'da Etkileri**, Ankara, 2003, s.47.

¹⁹ Ayda AREL, **a. g. e.**, İstanbul, 1975, s.51-69.

²⁰ Betül BAKIR **a.g. e.**, Ankara, 2003, s.47.

²¹ Senim DELEN, **Batılılaşma Sürecinde İstanbul'da Tasarım ve Dış Mekânlarda Değişim ve**

anlayışa yakın yapılardır. 1778 tarihinde Ser Mimar Mehmet Tahir Ağa tarafından inşa edilen Beylerbeyi Camii, yangından hasar görmüş olmasına rağmen, özellikle ayrıntılarda Batılı üslupların etkileri görülür²².

19. yüzyıldan itibaren Barok ve Rokoko Osmanlı Mimarisi'nde önde gelen üsluplar haline gelmiştir. Ayrıca 19. yüzyılda mimarlıkta sadece Barok ve Rokoko üsluplarıyla sınırlı kalmamıştır. Neo-Rönesans, Ampir, Oryantalizm, Neo-Gotik ve Art Nouveau gibi üsluplar Osmanlı Mimarlığı içinde kimi zaman tek başına, kimi zaman eklektik bir anlayışta ortaya çıkmıştır. 20. yüzyılın başlarında ise I.Ulusal Mimarlık akımıyla karşılaşmaktadır²³.

Bu değişimler daha çok kendini Sultan III. Selim devrine gelindiğinde göstermeye başlamıştır. 1792 tarihli Şahsultan Çeşmesi Neo-Rönesans ile Rokoko arasında bir üslup ortaya koymaktadır. 1804 tarihli Selimiye Cami İbadet mekânını oluşturan yapı bakımından Nur-i Osmaniye anlayışının bir uzantısıdır. Belirgin askı kemerleri ile elde edilen düşeysellik, kasnaktaki kabartmaların kıvrımlı görünüşü, duvarları bölen işlevi olmayan silmeler ve kabartmalar geçmiş uygulamaları hatırlatır. Buna karşılık son cemaat yerinin Hünkâr Kasrı ile bütünleşmesi yapıyla bir kanat şeklinde bir ilişki kurulmuştur. Aynı zamanda yapının ana kütledeki düşeysel etki, bu birimin yatay etkisiyle dengelenmektedir. Bu uygulama, 19. yüzyıl Camileri için karakteristik bir özellik olmuştur²⁴.

Sultan III. Selim zamanında III. Ahmed dönemindeki gibi çok sayıda saray ve köşk inşa edilmiştir. Lale devrinden kalma birçok saray bu dönemde onarılmış veya yeniden yapılmıştır. Bugünkü Dolmabahçe Sarayı'nın yerinde Hatice Sultan için, Melling'e bir saray yaptırılmıştı. Beşiktaş Sarayı denen bu yapı, Sultan'ın Batı'daki ileri teknolojiye ve kültüre duyduğu ilgiye dayanılarak

Nedenleri, Ankara, 1982, s.23.

²² Ayda AREL, a. g. e, İstanbul, 1975, s.73–77.

²³ Turgut SANER, 19. Yüzyıl İstanbul Mimarlığında “ Oryantalizm “, İstanbul, 1998, s. 1, 2.

²⁴ Selçuk BATUR, “Selimiye Cami”, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, C. 6, İstanbul, 1994, s.512–515.

yeni bir anlayış ile gerçekleştirilmişti. Deniz kıyısında yer alan bu saray 1815'te yanmıştır.

Defterdarburnundaki Neşetabat Sarayı Melling tarafından yeniden düzenlenmiş. Yine Melling'in gravürlerinde görülebildiği kadarıyla Hatice Sultan Sarayı inşa edilmiş, Çırağan Sarayı yeniden düzenlenmiştir. III. Selim devri saraylarında dış cephede daha sade ve dengeli bir üslup görülürken, iç mekânda yoğun süsleme görülmektedir. Bu dönemde Nizam-ı Cedid Ordusu için Hasköy Mühendishanesi ve Selimiye Kışlası'nın çekirdeği inşa edilmiştir²⁵.

II. Mahmud döneminde Barok ve Ampir üslubun egemendir. Bu dönemde yeni bir külliye biçimi de ortaya çıkmıştır. Türbe ve sebilden oluşan bu külliyelere tipik bir örnek, Fatih'deki Nakşidil Sultan Türbesi ve Sebili'dir. 1818 tarihli bu yapıda, Rokoko üslubu görülmektedir. Duvar yüzeyleri yüksek kabartmalı motiflerle bezenmiştir. Ayrıca boş yüzeyler iç ve dış bükey formlara dönüşmüştür²⁶.

Tophane'deki Nusretiye Camii'nde Ampir üslubun yanı sıra Barok üslup da görülmektedir. Perde motifleriyle süslü korkuluk levhaları ve soğan biçiminde kaideye sahip minare Barok üslup özelliklerini yansıtan elemanlardır. Yapıda bu dönem camilerinin ortak özelliği olan ferah ve çok aydınlık bir mekân yaratılmıştır. Özellikle aydınlık mekânlar camilerde bir ibadethane havası yaratmaktan çok saray havası yaratmaktadır. Ayrıca ibadet mekânını oluşturan ana kütle düşey bir etkiye sahiptir. Bu düşeyliği yapının giriş kısmındaki enine gelişen ana kütleyle göre daha sade ve Ampir üslup özelliklere sahip son cemaat yeri ve hünkâr kasrının kaynaşmasından oluşan birim karşılamaktadır. Bu durum yapıya benzer yapılarda görüldüğü gibi bir denge kazandırmıştır²⁷.

²⁵ Senim DELEN, a.g.e, Ankara, 1982, s. 26,27.

²⁶ Hale TOKAY, "Nakşidil Külliyesi", **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, C. 6, İstanbul, 1994, s.41.

²⁷ Afife BATUR, " Batılılaşma Devri Osmanlı Mimarlığı ",**Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, C.4, İstanbul, 1985, s.1038-1040.

Sultan II. Mahmud'un, 1840 tarihli türbesi Ampir özellikler taşımaktadır. Bu özelliğinin yanı sıra sekizgen planı ve kubbe ile örtülü olmasıyla klasik Osmanlı türbe şemasını da devam ettirmektedir. Bu yapıda ayrıntılarda karşımıza çıkan Ampir üslup, Türbenin cephesindeki palmet dizisi ile dikkat çekmektedir²⁸.

Sultan Abdülmecid dönemini kapsayan 19. yüzyıl ortalarında özellikle Tanzimat Fermanı'nın ilanından sonra yeni yaşam biçimlerinin gelişmesi, yeni gereksinimlerin ortaya çıkması ve dışa açık bir politika izlenmesi yapı tipleri ve üsluplar bakımından bir çeşitlilik oluşturmuştur. Bu çeşitliliğin oluşmasında kuşkusuz Balyan Ailesi ve Levanten Mimarların etkisi olduğu gibi yabancı mimarlar içinde Montani, Bourgeois, Barborini, Jasmund, Vallaury ve D'Aranco gibi mimarların isimleri dikkat çekmektedir²⁹. Bu dönemde dini ve sivil yapıların yanı sıra inşa edilen Askeri yapılar, Resmi Daireler, Gar Binaları, Hastaneler, Eğitim Yapıları ve Sanayi yapıları bu çeşitliliği sergileyen somut örnekler olmuştur.

Bu dönemin üslup özelliklerinin tanımlanması bakımından Ortaköy Cami ve Dolmabahçe Sarayı önemli örnekler olarak dikkat çekmektedir.

Ortaköy Camii'nin ana kütlesi tek kubbeli olup, duvar yüzeyleri geniş pencerelerle bölünmüştür. Bu bölümlenmeden kalan yüzeyler ise düzlemsi özelliklerini yitirmiştir. İç bükey forma sahip ve yüksek kabartmalı doldurulmuş yüzeylerin algılanması güçleşmiştir. Bu nedenle de caminin içi çok aydınlıktır.

Ortaköy Camii ile aynı yıllara ait olan 1853 tarihli Dolmabahçe Camii ise daha ağırbaşlı bir görünüştedir. Batı sanatının klasik motifleri, bu yapıda da görülmektedir. Ampir üslubun egemen olduğu bu camide çok aydınlık ve dışa açık bir mekân yaratılmıştır. Yapının minaresi; hem kütesel

²⁸ Günkut AKIN, "II. Mahmud Türbesi", **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, C. 5, İstanbul, 1994, s.263–265.

²⁹ Cengiz CAN, **İstanbul'da 19. Yüzyıl Batılı Levanten Mimarların Yapıları ve Koruma Sorunları**, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, yayınlanmamış doktora tezi İstanbul, 1993, s.358,359.

yapılanması, hem de süsleme özellikleri bakımından antik unsurlar taşımaktadır.

Sultan II. Mahmud'un ahşap olarak yeniden inşa ettirdiği Beşiktaş Sarayı'nı Sultan Abdülmecid 1853'te yıktırılmıştır. Sonrasında Garabet Balyan ve Nikogos Balyan'a içi ahşap, dışı kâgir Dolmabahçe Sarayı'nı yaptırmıştır. Bina eminliğini Altunizade İsmail Paşa yapmıştır³⁰. Sarayın biri yol üstünde, öteki kara tarafında olmak üzere iki ana kapısı bulunmaktadır. Büyüklükleri ve yoğun süslemeleriyle ana kütlenin süsleme zenginliğini yansıtmaktadırlar³¹(Resim 1). Dıştan Avrupa saraylarına benzeyen Dolmabahçe Sarayı'nda Batı mimari üsluplarının bir karışımı söz konusudur. Üçgen alınlıklı cephe düzenlemesi ve Roma zafer taklarına benzeyen anıtsal giriş kapıları ve antik üsluplu detaylar yapıya Avrupai bir görünüm kazandırmaktadır³². Dışı her ne kadar Avrupa saraylarına benzese de Dolmabahçe Sarayı'nın mekan düzenlemesi Türk İslam yaşamına uygun bir biçimde düzenlenmiştir. Sarayda Minderli Oda, Namaz Odası gibi geleneksel yaşantıya uygun mekânlar da bulunmaktadır. Dolmabahçe Sarayı'nın genel yapısına bakıldığında, Türk saray mimarisiyle Avrupa mimarisi'nin bir sentezini ortaya koyulmuştur.

³⁰ Deniz ESEMENLİ, **Osmanlı Sarayı ve Dolmabahçe**, İstanbul, 2002, s. 62

³¹ Afife BATUR, , “ Dolmabahçe Sarayı”, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, C.3, İstanbul, 1993, s.91–96.

³² Arzu KARAMANİ, “Dolmabahçe Sarayı Cephe Süslemelerinde Antik Mimari Öğeler”, **Milli Saraylar Dergisi**, Ankara,1993, s.36.

Resim – 1: Dolmabahçe Sarayı Güney Kapısı

Sultan Abdülaziz döneminde daha çok eklektik bir üslup ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede Oryantalist ve Neo-Gotik üsluplar dikkat çekmektedir. Oryantalizm bu dönemde Osmanlı Mimarlığını, Endülüs ve Kuzey Afrika motifleriyle zenginleştirmiştir³³. Avrupa Mimarisi için Oryantalizm, kendi sanayileşmiş devingen dünyasından bir kaçış ve doğunun durağan, egzotik havasını yakalayabileceği bir dünyayı biçimlendirmek amacı ile oluşturulmuştur³⁴. Ancak Osmanlı dünyasında Oryantalizm Batılılaşma döneminde kendini yeniden tanımlama çabaları içinde varlık göstermiştir. Bu nedenle Oryantalist yapılanma Osmanlı sanatında seçmeci bir anlayışla değerlendirilerek Avrupa’da görülen etkiden farklı bir oluşum ortaya koymuştur.

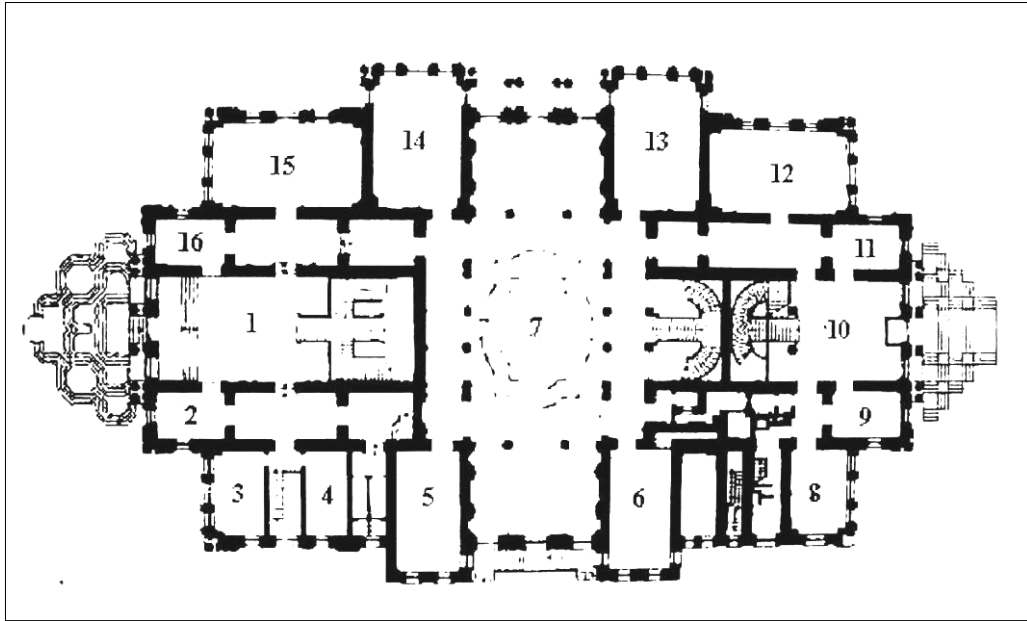
Bu dönemin önemli bir yapısı İstanbul Boğazi’nin Anadolu yakasında Beylerbeyi Sarayı’dır. Bugünkü Beylerbeyi Sarayı, II. Mahmud’un ahşap Sahil Sarayı yıktırılarak, 1861–1865 yılları arasında Agop ve Sarkis Balyan’a yaptırılmıştır. Beylerbeyi Sarayı plan olarak sofalı bir yapıya sahiptir. Cephe

³³ Turgut SANER, **a.g.e.**, İstanbul, 1998, s. 148, 149.

³⁴ Afife BATUR, “Mimarlıkta Oryantalist Eğilimler”, **Mimari Akımlar 1**, İstanbul, 1996, s. 33.

düzenlemesi kademeli, simetrik ve aksiyal bir yapıya sahiptir³⁵ (Çizim 1), (Resim 2).

Çizim 1: Beylerbeyi Sarayı Zemin Kat Planı

³⁵ Afife BATUR, “Beylerbeyi Sarayı”, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, C,2 İstanbul, 1993, s.207.

Resim – 2: Beylerbeyi Sarayı Güney Cephesi

Beylerbeyi Sarayına bağlı yapılardan sekizgen planlı Deniz köşkünün yuvarlak kemerli revaklı girişi, atnalı kemerlerle düzenlenmiş yan cepheleri ve sivri soğan kemerli denize bakan cephesi Oryantalist üslup özelliklerini yansıtmaktadır. Yapının çadır biçimindeki örtü sisteminin düşeysel ifadesi aynı zamanda Neo - Gotik üslup özelliklerini yansıtmaktadır. Ahır Köşkünün cephesini biçimlendiren sivri soğan kemerli alınlıklar ve atnalı kemerli pencere düzenlemesi Oryantalist üslup özelliklerini yansıtmaktadır.

Beşiktaş ile Ortaköy arasında, Sultan Abdülaziz tarafından eski sarayın yerine 1864–1871 yılları arasında Sarkis Balyan’a Çırağan Sarayı yaptırılmıştır. Yapı, 6 Ocak 1910 tarihinde yanmıştır. Plan şeması bakımından üç sofalı bir düzenlemeye sahiptir. Boğaza paralel uzanan simetrik ve aksiyal cephe düzenlemesi Neo–Klasik özellikler göstermektedir³⁶. Ancak denize açılan kapısında ve cephesinde görülen Moresk sütun başlıkları Oryantalist üslupludur.

³⁶ Çelik GÜLERSOY, “Çırağan Sarayı”, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, C.2, İstanbul, 1993, s. 504, 505.

1863’ de Kasımpaşa’da inşa edilen Bahriye Nezareti binası, dikdörtgen planlı bir yapıdır. Yapının merkezinde kare bir sofa ve sofanın çevresinde teşkilatlanmış mekanlar yer almaktadır³⁷. İki katlı, kademeli cephe düzenlemesi simetrik ve aksiyal bir yapıdadır. Cephede ve sofanın alt katında yer alan atnalı biçimli kemer ve Moresk sütun başlıkları yapıya Oryantalist etki oluşturmaktadır.

İstanbul, Aksaray’daki 1871 tarihli Pertev Niyal Valide Camii bu akımın önemli yapılarından biridir. Özellikle dış süslemede Batı kaynaklı Neo – Gotik üsluplu, sivri kemerlerli pencere düzenlemesi ile cephe, kubbe kasnağı, taç kapı ve sütun başlıklarında görülen, Kuzey Afrika ve Magrip kaynaklı Oryantalist üsluplu yoğun geometrik ve bitkisel motifli bezemelere sahip eklektik bir üsluba sahiptir³⁸.

Sultan II. Abdülhamid devrinde Yıldız Sarayı’na yerleşilmiştir. Sultan II. Mahmud, Sultan Abdülmecid ve Sultan Abdülaziz dönemlerinde eklenen köşk ve kasırlarla gelişen Yıldız’daki yapılar topluluğu Sultan II. Abdülhamid döneminde (1876–1909) inşa edilen binalarla Yıldız Sarayı adını almıştır. Bundan sonra da saray, birçok köşkün arka arkaya yapılması ile genişlemiştir³⁹.

20. yüzyıla gelindiğinde I. Ulusal mimarlık ismiyle yeni bir akımın gelişmeye başladığı görülmektedir. Bu çerçevede, Eyüp’teki Sultan V. Mehmed Reşad Türbesi’nde Osmanlı sanatı için klasikleşmiş üslup özelliklerine rastlamaktayız. Türbenin içini süsleyen Kütahya yapımı çini panolar, eski örneklerle benzerliği ile bu tutumu pekiştirmektedir. Bu dönemin dikkat çeken yapılarından biri olan, Mimar Kemalettin tarafından yapılmış olan 1913 tarihli Bebek Camii, Bostancı Camii ve Mimar Vedat Tek tarafından yapılmış olan 1909 tarihli Sirkeci Büyük Postane, Haydarpaşa

³⁷ Diana Barillari, Ezio Godoli. **İstanbul 1900 “ Art Nouveau” Mimarisi ve İç Mekânları**, İstanbul, 1997, s. 42.

³⁸ Ayla ÖDEKAN, “Valide Cami”, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, C. 7, İstanbul, 1994, s.360–362.

³⁹ Afife BATUR, “Yıldız Sarayı”, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, C.7 İstanbul, 1994, s.520,521.

Vapur İskelesi gibi yapılar Ulusal Mimarlık Akımı'nın yerleşmesinde önemli etkide bulunmuştur. Ulusal Mimarlık Akımı, Cumhuriyet döneminde de II. Ulusal Mimarlık ismiyle bir süre devam etmiş ve ilerleyen dönemde yerini uluslar arası üslupta betonarme mimariye bırakmıştır.

4.2.3. Batılılaşma Dönemi Süsleme Sanatları

Batılılaşma döneminde Osmanlı kültür dünyasındaki değişime paralel olarak süsleme sanatında da gerek teknik, gerek motif repertuarı bakımından değişimler gözlemlenmektedir.

Mimari süslemede; teknik ve malzeme bakımından ağırlıklı olarak alçı, taş, çini, kalemşi ve ahşap tercih edilmiştir. 18. yüzyıla kadar iç mekân dekorasyonlarında çini malzeme kalemşine göre daha çok tercih edilmiştir. Çini, geniş duvar yüzeylerinde uygulanırken kalemşi, duvarların üst bölümleri, kubbe etekleri ve kubbe yüzeyinde görülmektedir. 18. yüzyılda çini ağırlığını yitirmesiyle kalemşi önem kazanmış ve daha geniş yüzeylerde uygulanmaya başlanmıştır.

Kalemşi süslemelesinde dört ayrı teknik dikkati çekmektedir; Kuru sıva üzerine sulu boya ile veya tutkallı kök boyalarla yapılan süslemeler, sıva üzerine yapılan süslemeler, ahşap üzerine yapılan süslemeler ve duvar veya tavan üzerine gerilen boyalı bez veya muşamba üzerine yağlı boya ile yapılan süslemeler. Sonuncu teknik 19. yüzyılda, daha çok duvar ve tavan resimlerinde uygulanmıştır⁴⁰. Motif repertuarı bakımından çini, cilt, maden, kumaş, ahşap, taş ve halı sanatlarında görülen motiflerle paralellik göstermektedir. Süslemede uygulanan motifler ve motiflerin uygulanış biçimi bakımından; Avrupa kökenli Barok, Rokoko, Ampir, Neo-Klasik, Neo-Gotik, ve Oryantalist isimleriyle ifade edilen üsluplar gerek tek başına gerek eklektik bir biçimde mimari süslemede etkisini göstermiştir. Geleneksel üslubun yerine, ' C ' ve ' S ' kıvrımlarından oluşan ve akantus veya istiridye

⁴⁰ Günsel RENDA, "Restorasyon Çalışmalarında Kalemşileri ve Duvar Resimlerinin Yeri", **Rölöve ve Restorasyon Dergisi, I. Restorasyon Semineri Özel Sayısı**, C.4 Ankara, 1982, s. 79,80.

motifleriyle süslenen kemerler, korint ve iyon nizamlı sütun başlıkları, birbirine dolanmış bahar dalları, çiçek buketleri, perde motifleri, geleneksel motifler ve bu motiflerle çerçevelenmiş yüzeylerde manzaralı kompozisyonlar yerleştirilmiştir. Bahar dalları, natüralist çiçekler, rumi, palmet gibi geleneksel motifler ve batı kökenli motifler üç boyutluluk oluşturacak şekilde hacimli bir biçimde uygulanmıştır⁴¹.

Nur-u Osmaniye Külliyesi Barok üslubun belirginleştiği örneklerin başında gelmektedir. Caminin cephesindeki yüksek kabartmalı eğrisel formlu silmeler, pencere kemerlerinin kıvrımları Barok üslubu yansıtan süsleme özellikleridir. Daha sonraki süreçte 18. yüzyıl boyunca verilen örnekler süslemede Barok üslubun gelişmesine katkıda bulunmuştur. 18. yüzyılın sonuna gelindiğinde yeni süsleme anlayışı yaygınlaşarak İstanbul dışında da görülmeye başlanmıştır.

19. yüzyılda süslemede, Barok ve Rokoko üsluplu motiflerinin yanı sıra fiyonk, girland ve antik vazo gibi Ampir üslubunu yansıtan motifler, Oryantalist anlayışta arabesk motifler ve Neo – Gotik üsluplu motiflerle çeşitlilik kazandığı görülür.

Sultan Abdülmecid döneminde Dolmabahçe Saray kompleksinin anayapısı, bağlı yapılar ve kapılarının cephesinde görülen yüksek kabartmalı kıvrım dalar, yumurta motifli madalyonlar, ‘ S ‘, ‘ C ‘ biçiminde kıvrımlar ve dilimli motifler, yüzeyde boşluk bırakmayacak biçimde uygulanmıştır (Resim 1).

İç dekorasyonda renkler, kontrast oluşturacak biçimde uygulanmıştır. Sarı yaldızlı yüksek kabartmalı ahşap kıvrım dallar, madalyonlar içinde yumurta motifleri, akantus ve istiridye motifleriyle yoğun bezeme ve bu bezemelerin belirlediği yüzey, kalemişi tekniğinde biçimlendirilmiş canlı renklerle elde edilmiş hacimli bitkisel motifler, çiçek tasvirleriyle biçimlenmiş

⁴¹ Mustafa CEZAR, “Süslemeler Yönünden Dolmabahçe ve Beylerbeyi Sarayı”, **Milli Saraylar Dergisi**, Ankara, 1992, s.17.

tavan göbekleri ve madalyonlar, istiridye ve perde motifleriyle bezenmiştir. Yoğun süsleme programı içinde kalan boş yüzeyler ise mermer plakalar ve mermer taklidi ştukolarla biçimlendirilmiştir. Gerek dış cephe düzenlemesinde gerek iç dekorasyonda görülen yüksek kabartmalı, çok renkli, yoğun süsleme programı Rokoko üslubunun tipik anlayışın yansıtmaktadır. Ancak bu birimlerde antik mimari ürünü, triglif ve metoplara benzer düzenlemeler, iyonik sütun başlıkları girlandlar, vozo, güneş ve fiyong motiflerde tercih edilmiştir⁴². Antik kökenli motiflerin ağırlıklı olarak tercih edilmiş olması ve sembolik ifadeli çeşitli armaların süsleme içinde yer alması Ampir üslup etkisinin yer almasını sağlamaktadır. Yapının süslemesinde Ampir üsluplu motiflerin yer aldığı Rokoko üslubunun egemen olduğu eklektik bir anlayış dikkat çekmektedir (Resim 3).

Resim – 3: Dolmabahçe Sarayı Muayede Salonu

⁴² Arzu KARAMANİ, **a.g.m**, Ankara, 1993, s.36–38.

Sultan Abdülaziz döneminde Beylerbeyi Sarayı ve Çırağan Sarayı dekorasyonları bakımından dönemin süsleme anlayışını yansıtan yapılarıdır.

Beylerbeyi Saray Kompleksi'nin ana yapısı cephe düzenlemesi açısından Dolmabahçe Sarayı'na göre daha sade bir süsleme anlayışına sahiptir. Korint başlıklı çift sütunlarla çevrelenmiş, profilli yuvarlak kemerli düzenlemeyi yatay profilli ve konsollu silmeler dengelerken yuvarlak kemerli pencere alınlıkları, düşey ve yatay profillerle belirlenen kartuşlardaki kabartmalar Barok üslubu yansıtmaktadır (Resim 4).

Resim – 4: Beylerbeyi Sarayı Kuzey Cephesi

Ana yapı, iç dekorasyonu bakımında yoğun bir süsleme programına sahiptir. Yapının Mabeyn Dairesi içinde yer alan alçı kaplı sarı yaldızlı Moresk başlıklı mavi sütunlardan dolayı Mavi salon olarak adlandırılan salonun duvar yüzeyi, dar ve geniş dikine dikdörtgen panolarla düzenlenmiştir. Panoların yanlarında yer alan bordürler, kırmızı ve mavi

renklerde belirlenerek sarı yaldızlı rumi motifler ve bitkisel motiflerle bezenmiştir. Panonun ortası dilimli şemse ile yine aynı renklerde, benzer bitkisel motifler ve geometrik kıvrımlarla bezenmiştir. Kapıların alınlık bölümlerinin merkezinde, üç dilimli formda belirlenmiş yüzey üzerinde çiçek tasvirleri yer alırken, düzenlemeyi dıştan çevreleyen dilimli atnalı kemerinin köşebentleri panolarda görülen düzenlemeyi tekrarlamaktadır. Arada kalan boş yüzey yine mermer taklidi sarı renkli alçı panolarla düzenlenmiştir (Resim 5).

Resim –5: Beylerbeyi Sarayı Mavi Salon

Yine Mabeyn Dairesi İçinde yer alan Havuzlu Salon'un tavanı, merkezde çıtalarla biçimlendirilmiş yıldız formu tavan göbeği ve yine tavan göbeğinin çevresi çıtalarla biçimlendirilmiş kartuşlarla belirlenmiştir. Kartuş ve tavan göbeğinin yüzeyi, kırmızı ve lacivert zemin üzerine sarı yaldızlı rumi motifleri ve bitkisel motiflerle bezenmiştir (Resim 198). Bitkisel motiflerin

dışında kalan yüzey yuvarlak madalyonlarla belirlenmiş çiçek tasvirleri ve panolarla sınırlanmış resimlerle biçimlendirilmiştir. Havuzu çevreleyen beyaz sütunlar, sarı yaldızlı Moresk başlıklarla biçimlendirilmiştir (Resim 6).

Süfera odasının ahşap duvar yüzeyi, atnalı kemer formunda sütuncelerle belirlenmiş mukarnaslı nişlerle dekore edilmiştir (Resim 220).

Yapının Selamlık, Mabeyn Dairesi içinde kalan diğer birimler, Deniz Köşkü, Sarı Köşk ve Ahır Köşkü'nde ve salonlar Mavi Salon ve Havuzlu salonda görülen üslupta dekore edilmiştir.

Resim –6: Beylerbeyi Sarayı Havuzlu Salon

Harem Dairesi içinde yer alan birimler ve Mermer Köşk'ün dekorasyonunda Batı kaynaklı Barok üslupta bir dekorasyon dikkat çekmektedir (Resim 7).

Resim –7: Beylerbeyi Sarayı Harem Dairesi

Ana yapının dış cephesi, Harem Dairesi ve Mermer Köşkte görülen Barok üsluplu düzenlemeye karşın, ana yapının Selamlık, Mabeyn Dairesi, saray kompleksine bağlı Sarı Köşk, Ahır Köşkü ve Deniz Köşkleri'nde İslam kültürü karakterinde Oryantalist üslupta bir süsleme anlayışı egemendir. Ana yapının iç dekorasyonunda görülen motifler, renk tercihleri ve yoğunluk, Alman mimar Ludwig Zanth' ın 1842-1851 yılları arasında Stuttgart yakınlarında inşa edilen Wilhelma Sarayı' nın iç dekorasyonu ile paralellik göstermektedir. 1845 tarihli “ *Plans, Elevations, Sections and Details of Alhambra* “ kitabının yazarı Owen Jones yazdığı 1856 tarihli “ *The Grammar of Ornament* “ kitabında belirtilen süsleme esaslarıyla da paralellik görülmektedir⁴³.

⁴³ Turgut SANER, **a.g.e**, İstanbul, 1998, s.128.

Bahriye Nezareti binasının avlusunda yer alan mukarnaslı friz ve ikinci kattaki korkuluk şebekelerinin sekiz kollu yıldız formundaki geometrik düzenlemeler bakımından Oryantalist üslubu güçlendirmektedir (Resim 8)⁴⁴.

Resim –8: Bahriye Nezareti Binasının Avlusu

Duvar yüzeylerinde görülen dekorasyon Beylerbeyi sarayında görülen Oryantalist karakterli üslubu yansıtmaktadır (Resim 9).

⁴⁴ Turgut SANER, **a.g.e**, İstanbul, 1998, s.50, 72, 126,127

Resim –9: Bahriye Nezareti Binasının Giriş Salonu, Süsleme Detayı

Çırağan Sarayının yangından önceki fotoğrafları iç dekorasyonu bakımından bazı veriler sunmaktadır. Tavanlar çıtalarla biçimlendirilmiş yıldız motifleri ve yıldız motiflerinin belirlediği kartuşların yüzeyi rumi motifleri, kıvrım dallar bezenirken, bezemenin içinde madalyonlarla belirlenmiş çiçek buketleri ile biçimlendirilmiştir. Duvar yüzeyleri dikdörtgen panolar biçiminde bölümlenerek; kemer biçiminde bordürlerle, şemselerle belirlenerek bitkisel motiflerle bezenmiştir. Sütun başlıkları Moresk formda biçimlendirilmiştir. Bezeme örneklerine bakıldığında Beylerbeyi Sarayı gibi Oryantalist üsluplu bir dekorasyon gözlenmekle beraber Neo – Gotik ve Barok üslup özellikleri de dikkat çekmektedir (Resim-10).

Resim – 10: Çırağan Sarayı, Duvar Düzenlemesi

Dolmabahçe, Beylerbeyi, Çırağan Sarayları ve aynı dönemin diğer önemli yapılarına bakıldığında süsleme anlayışında eklektik bir tercihin egemen olduğu dikkat çekmektedir.

4.2. 3. 1. Duvar Resimleri:

Bu alandaki değişimin somut örnekleri en erken Lale devrinde görülmektedir. Topkapı Sarayı III. Ahmed Yemiş Odası bu bakımdan önemlidir. Odanın duvarlarını süsleyen saksıda çiçek kompozisyonları ve sepette meyve kompozisyonları, 17. yüzyıldan beri kullanılan motifler olmasına karşın bu yapıda farklı bir anlayışla ele alınmıştır. Çiçek ve meyve motifleri, yalnızca natüralist bir süsleme unsuru olmaktan çıkmış, daha hacimli bir biçim kazanmış, çerçeve içine alınarak, cansız doğa resmine yakın bir anlayış ortaya konmuştur.

En erken tarihli duvar resimleri, I. Abdülhamid döneminde Topkapı Sarayı Harem bölümüne ekletilen Cevri Kalfa ya da Gözdeler dairesinin üst katında yer almaktadır. 1779 yılına tarihlenen bu dairede resimler tavan

eteklerinde şeritler biçiminde yer almaktadır. Resimlerde mimari ve doğa manzaraları görülmektedir⁴⁵.

III. Selim döneminde; özellikle Topkapı Sarayı III. Selim dairesindeki örneklerle bakıldığında, şeritler genişlemiş Boğaz manzaraları, küçük kasırlar, kadırgalar, saltanat kayıkları, yelkenlilerle Batılı bir anlayışta oluşturulan kompozisyonlara rastlanmaktadır. Kompozisyonlarda daha önceki dönemlerden farklı olarak çerçevelerde Barok ve Rokoko süsleme unsurları yoğun olarak görülmektedir.

II. Mahmud döneminde saray dışında da duvar resmi örneklerinin arttığı görülmektedir. Bebek'te Kavafyan Yalısı, Emirgân'da Şerifler Yalısı, Çengelköy'de Sadullah Paşa Yalısı gibi yapılarda bu dönemde de önceki dönemlere benzer bir üslupla karşılaşılır. Perspektif oluşturma çabaları, natüralist renk kullanımı göze çarpmaktadır. Ancak özellikle mimari detaylar bütün örneklerde birbirini tekrarlar niteliktedir⁴⁶.

18. yüzyıl boyunca yapılan resimlerde Batılı anlayışa bir yöneliş görülmektedir. Natüralist betimlemeler, hacim ve perspektif arayışları gözlenmektedir. Ancak minyatür geleneğindeki alışkanlıklar da devam etmektedir. Detaycılık anlayışı nedeniyle atmosferik etki göz ardı edilerek perspektif anlayışında bazı eksiklikler oluşmuştur⁴⁷.

19. yüzyılda yaşanan bu gelişmelerle birlikte duvar resimlerinde de önemli değişiklikler gözlemlenmeye başlanmıştır. Özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren toprak boyanın yerini yağlıboya almıştır. Sıva ve ahşap üzeri boyanarak oluşturulmasının yanı sıra bu dönemde resimlenecek yüzeyler deri, keten veya muşamba gibi malzemelerle kaplanarak bir çeşit

⁴⁵ Günsel RENDA, **Batılılaşma Döneminde Türk Resim Sanatı 1700–1850**, Ankara, 1977, s.78–88.

⁴⁶ Günsel RENDA, Turan EROL, **Başlangıcından Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı**, C:1, İstanbul, 1980, s.54–55.

⁴⁷ Rüçhan ARIK, “Batılılaşma Dönemi Tasvir Sanatı”, **Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı**, Ankara, 1993, s. 433,434.

tuval üzerine resimler yapılmaya başlanmıştır. Resimler artık yapılarda yalnızca duvar yüzeylerinde değil, tavanlarda da görülmektedir⁴⁸.

Bu dönemde duvar resimleri, Dolmabahçe Sarayı, Yıldız Sarayı Kompleksi, Beylerbeyi Sarayı, Çırağan Sarayı, Küçüksu Kasrı, çeşitli yalılar, köşkler, kamu binalarında görüldüğü gibi Anadolu'da da yaygınlaşmıştır⁴⁹.

Bu dönemde resimlenen konular da çeşitlenmiştir: Doğa tasvirleri, av hayvanları, av sahneleri, yırtıcı hayvan tasvirleri ve manzaralar çokça tercih edilmiştir. Manzara resimlerinde çeşitlilik artmıştır. İstanbul manzaraları içinde Fenerbahçe, Kalamış, Kız Kulesi, Göksu gibi semtler resimlenmiştir. Ayrıca deniz manzaraları da ayrı bir grup olarak ortaya çıkmaktadır. İstanbul manzaraları dışında Osmanlı dünyasının genel dokusuna yabancı Batılı mimari özelliklere sahip Yüksek çatı formunu hatırlatan kuleli mimari elemanlara sahip manzaralar ile Oryantalist etkili Kuzey Afrika ve Ortadoğu'nun doğal yapısı ve mimarisini hatırlatan manzaralar da betimlenen konular arasındadır.

Bu resimler oluşturulurken Osmanlı dünyasına yabancı manzara resimleri yapımı sırasında kartpostallardan ve fotoğraflardan yararlanıldığı düşünülse bile fotoğrafın ve kartpostalların ortaya çıkış dönemlerine bakıldığında bu dokümanların ancak 19. yüzyılın son dönemlerinde bir etkisi olduğu kabul edilebilir. Oysa bu resimler 19. yüzyılın ortalarından itibaren görülmektedir. Ancak temel etki bu dönemde resim eğitimi verilen okullarda yabancı ressamın ders vermesi ve yabancı resamlara ait tabloların saray koleksiyonunda yer alması gibi etkilerle yerli sanatçıların bu resimleri ortaya koyduklarını düşünmek daha doğru olacaktır.

Duvar resimlerinin genel gelişim çizgisini 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren atılan adımlarla tanımlayabiliriz. Bu çerçevede duvar resimleriyle

⁴⁸ Günsel RENDA, Turan EROL, **a.g.e**, C -1, s.56.

⁴⁹ Şule YUM, "Milli Saraylar da Duvar ve Tavan Resimleri", **Türkiyemiz**, S.69, İstanbul 1993, S.69,s.18 -29.

Osmanlı sanat ortamına yeni bir resim türünün yerleşmesine zemin hazırlanmıştır. Sanatçılar yeni teknik ve üslupları Duvar resimlerinde denemişlerdir. Ancak duvar resimleri yapısı bakımından Batılı biçimlere yakınlık gösterse de bu resimleri yapan ustalar sanatçı özerkliğine sahip değildir⁵⁰. Daha çok süslemeci bir anlayış içinde belli kalıplar üzerinden yapılması sebebiyle mimariye bağlı iç dekorasyonun parçası olarak uygulandığı görülmektedir.

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren resimlerde çeşitlilik artmıştır. Batılı resim anlayışı daha fazla benimsenmiştir. Tuval resmi yerli sanatçılar arasında yaygınlaşmaya başlamış ve duvar resmi eski önemini kaybetmeye başlamıştır.

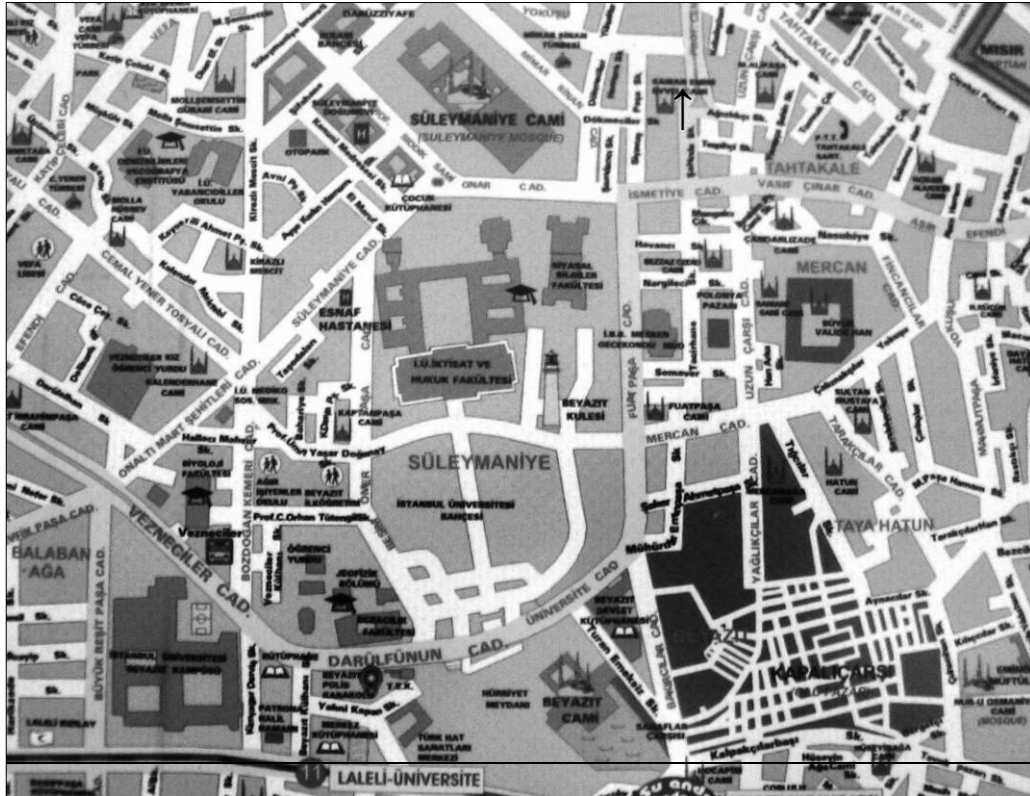
⁵⁰ Günsel RENDA, **a.g.e**, Ankara, 1977, s.78–88

5. OSMANLI SERASKERİ BİNASI VE SERASKERİ KÖŞKLERİNİN MİMARİSİ

5.1.1 Yapıların Yeri ve Mimarı

Seraskeri Binası ve Seraskeri Köşkleri, İstanbul, Süleymaniye mahallesinde II. Beyazıt Külliyesi ve Süleymaniye Külliyesi'nin arasında kalan yüksek duvarlarla çevrelenmiş alanda bulunmaktadır (Çizim 2) (Resim 11). Beyazıt meydanına bakan kemerli kapı ve iki yanına simetrik kuruluşlu köşkler bir bütün olarak tasarlanmıştır. Seraskeri Binası giriş kapısının kuzeyinde yer almaktadır. Kuzeydeki Süleymaniye kapısı, Doğudaki Vezneciler kapısı ile batıdaki Mercan kapısı ikinci dereceden öneme sahip kapılardır.

Çizim-2: Seraskeri Binası ve Köşkerin Konumu.

Resim – 11: Bâb-ı Seraskeri Binası ve köşkleri

Bu bölgeye Roma döneminde bir Nimpheum yapılmıştır. Daha sonra saraylar ve anıtsal yapılar eklenerek bu alandaki imar faaliyetleri geliştirilmiştir. 4. yüzyılda Thedosius zamanında forum yapılmıştır. Bizans döneminde kiliselerin yoğunlukta olduğu bir bölge haline gelmiştir⁵¹.

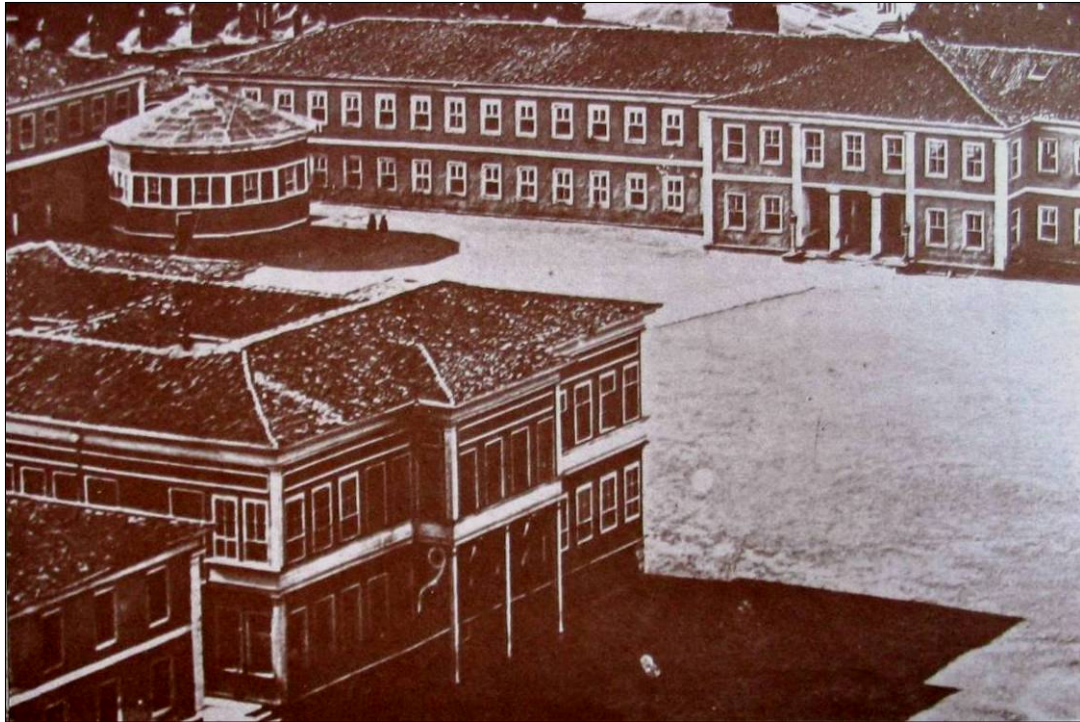
Osmanlı döneminde İstanbul'un fethinden sonra Eski Saray olarak bilinen Osmanlı'nın İstanbul'daki ilk sarayı burada yer almıştır. 1458'de biten saray, iç ve dış surlarla çevrelenmiş bağımsız yapılardan oluşan bir kompleks biçiminde inşa edilmiştir⁵².

⁵¹Doğan KUBAN, **Kent ve Mimarlık Üzerine İstanbul Yazıları**, İstanbul, 1998, s.12.

⁵²Tülay ARTAN, "Eski Saray.", **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, C.3, İstanbul, 1993, s.204–205.

Yeniçeri Ocağı'nın 1826 yılında kaldırılmasından sonra Bâb-ı Seraskeri kurulmuş ve Serasker Hüseyin Paşa dairesiyle birlikte Eski Saray'a (İstanbul Üniversitesi merkez binasının bulunduğu yer) taşınmıştır⁵³. Daha sonra adı Harbiye Nezareti olarak değişen Bâb-ı Seraskeri'ye ait arşivlerin pek az bir kısmı Osmanlı Arşivi'ne intikal etmiştir. Bu kuruma ait arşiv bugün Genelkurmay Başkanlığı'na bağlı arşivlerde muhafaza ediliyor olabilir.

İlk Bâb-ı Seraskeri II.Mahmud döneminde inşa edilmiştir. Bu yapı, Fatih döneminden kalma surların iç kısımda Abdülhalim Efendi tarafından inşa edilmiş Barok üslupta kâgir ve ahşap yapılar, Beyazıt yangın kulesi, Serasker Konağı, Süleymaniye Kışlası (Sarı Kışla), Bekirağa Bölüğü, Kitabet Dairesi, cephanelik, hamam, depolar, mutfak, ahır ve nöbet kulelerinden oluşmaktaydı (Resim 12)⁵⁴.

Resim – 12: İlk Seraskerlik Kompleksi.

⁵³Abdülkadir ÖZCAN, “Bâb-ı Seraskeri.”, **Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C.4, İstanbul, 1991, s.364.

⁵⁴Selman CAN, **Osmanlı Mimarlık Teşkilatının XIX. Yüzyıldaki Değişim Süreci ve Eserleri ile Mimar Seyyid Abdülhalim Efendi**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2002, s.64, 65.

Bugün Süleymaniye kapısı olarak bilinen kapı muhtemelen bu dönemden kalmadır⁵⁵.

1923'ten sonra Harbiye Nezareti'nin, Genel Kurmay Başkanlığı ismiyle başkent Ankara'ya taşınmasının ardından bina, İstanbul Darülfünunu'na devredilmiştir.

1864 -1866 arasında bugünkü bina inşa ettirilmiştir. Mimarı olarak "İstanbul Arkeoloji Müzelerinin ilk müdürü Dr. A. Deither'nin yazılarında Bourgeois'nin adı geçmektedir⁵⁶. Ancak Anıtsal kapı ve iki yanındaki köşkler Sultan Abdülmecid döneminde (1839–1861) Yedikule semtinde şehrin giriş kapısı olarak Londra'da eğitim gören Mühendishane-i Berri-i Hümayun'un Müdürü Mühendis Bekir Paşa tarafından tasarlandığı da belirtilmektedir.⁵⁷ Bu isimlerin dışında mimar olarak Sarkis Balyan'ın adı da geçmektedir⁵⁸.

Ancak uygulamayı Ali Paşa yürütmüştür. Bina eminliğini Altunizade İsmail Zühtü Paşa yapmıştır. Altunizade İsmail Zühtü Paşa Bağdat'tan getirilen vergi gelirleriyle yapılan bu yapının inşası sırasında ödemeleri şahsen yapmıştır⁵⁹.

Bu dönemden sonra yapı, 1894 Depremi'nin ardından Mimar Raimondo D'Aranco tarafından onarılmıştır. Ardından 1933 ve 1950 yıllarında Ekrem Hakkı Ayverdi tarafından onarılmıştır. 1988 yılında cephe temizliği yapılmıştır⁶⁰. 1999 Depremi'nin ardından onarım ve güçlendirme

⁵⁵Cengiz CAN, " Harbiye Nezareti.", **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, C.3, İstanbul, 1993, s.550.

⁵⁶Ara ALTUN, " Bâb-ı Seraskeri.", **İslam Ansiklopedisi**, C.4, İstanbul, 1991, s.364–365.

⁵⁷Cengiz CAN, **a.g.m**, C.3, İstanbul, 1993, s.551.

⁵⁸Selçuk BATUR, " Balyan Ailesi.", **Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, C.4, İstanbul, 1985, s.1090.

⁵⁹Ara ALTUN, **a.g.m**, C.4, İstanbul, 1991, s. 364.

alışmaları yapılmış 2003 yılında İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü, Bilim ve Sanat Merkezi olarak hizmete girmiştir.

5.2 Seraskerlik Ana Giriş Kapısı Mimari Özellikleri

Kapı, orta bölümü oluşturan üç açıklıklı ana kütle ve iki yanında simetrik yerleşimli mazgallı birimlerden oluşmaktadır.

Girişin bulunduğu bölümde ortadaki açıklık diğerlerine göre daha büyük tutulmuştur. Pembe, beyaz taşların alternatif dizilişi ile örülmüş hafif sivri atnalı formunda çift kademeli kemerle biçimlendirilmiştir. Açıklık yanlardan ikili sütun grupları ile sınırlandırılmıştır. Yanlardaki basık yay kemerli küçük açıklıklar ise birer sütunla sınırlandırılmıştır. Sütunlar, mukarnaslı başlıklar ve profilli tablalarla biçimlendirilmiştir (Resim 13).

Resim – 13: Anıtsal Giriş Kapısı

⁶⁰ Ara ALTUN, **a.g.m**, C.4, İstanbul, 1991, s.365.

Tablaların üzerinde profilili düşey şeritler yükselmektedir. Düşey şeritler büyük kemerin bitim seviyesinde yatay şeritlerle kesilerek açıklıkların üst kısmını çerçevelemiştir. Yan kemerler üzerindeki çerçevelerin yüzeyi ağ bezemeleriyle biçimlendirilmiştir. Ağ bezemelerle elde edilen bölümlenmelerin içinde palmet motifleri yer almaktadır. Büyük kemerin iki köşesindeki boşluklar ise rumi motifleriyle biçimlendirilmiş kompozisyon ve bu kompozisyonun merkezinde yıldız motifi ile dekore edilmiştir (Resim 14).

Resim – 14: Anıtsal Kapı Ağ Bezemeleri.

Daha üst kısmında dikdörtgen kitabe bölümü bulunmaktadır. Kitabe alanı kapılardaki düzenlemeye paralel üçlü bir düzenlemeye sahiptir. Orta bölüm diğerlerine göre daha geniş tutulmuştur. Güney cephesinde yer alan kitabe, Şefik Bey hattıyla Celi Sülüs olarak yazılmıştır. Kitabenin orta bölümünde, “Daire-i Umur-ı Askeriyye” yazılıdır. Sağ tarafta Fetih suresinin birinci ayeti olan “Biz sana apaçık bir fetih yolu açtık” ibaresi bulunmaktadır.

Sol tarafta ise aynı surenin üçüncü ayeti olan “Seni kıymetli bir zaferle destekledik” ibaresi bulunmaktadır. Alınlık bölümünde Abdülaziz’in tuğrasının bulunduğu madalyonun yerinde bugün ise “T.C.” harfleri bulunmaktadır (Resim 15).

Resim – 15: Güney Cephesi Kitabe Bölümü

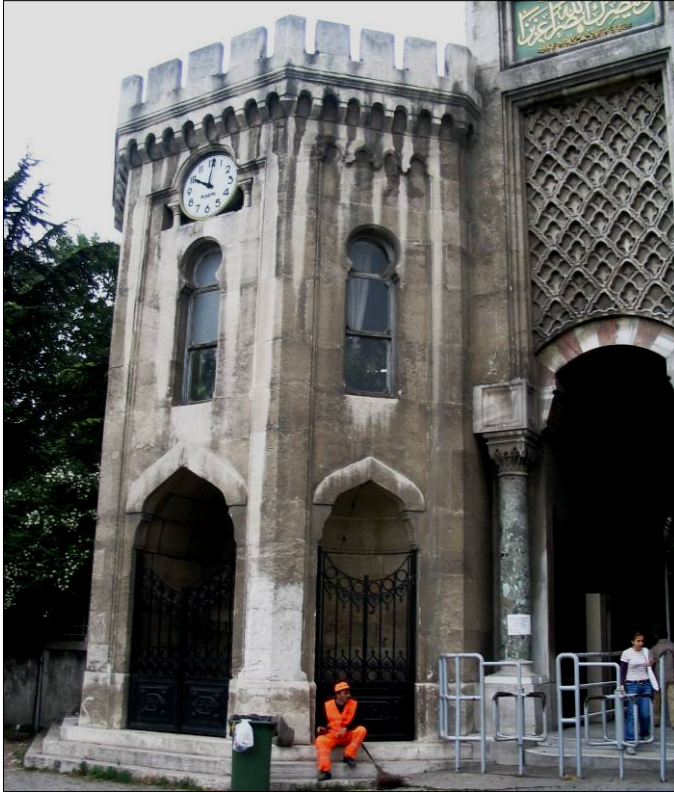
Kuzey cephesi kitabe bölümünde, Kazasker Mustafa İzzet Efendi hattıyla “Askere Nüzhet kulu tebşir eder tarihini / Lutf-i Şah Abdülaziz şir der-i nasr-ı aziz “ ibareli tarih beyti yer almaktadır ⁶¹.

Kitabenin üst kısmı mukarnaslı frizle dışa taşarak yükselmekte alınlık kısmına geçiş, yine dışa taşan mukarnaslı frizle sağlanmıştır. Alınlık kısmının orta bölümü yanlarına göre yükseltilmiş ve palmet dizisiyle sonlanmıştır. Alınlık kısmının ortasında, öncesinde Sultan Abdülaziz’in tuğrasının

⁶¹ Ara ALTUN, a. g. m, C.4, İstanbul, 1991, s.364.

bulunduğu oval madalyonun yerinde bugün İstanbul Üniversitesi arması bulunmaktadır(Resim 14).

İki yandaki burçlar sekizgen ve iki katlı olarak planlanmıştır. Burçlar ana kapıya göre daha dışa taşkındır. Zemin katta ön taraftaki nöbetçi hücrelerini oluşturan nişler ve yan taraflarla, arka taraftaki pencere ve kapılar sivri kemerlidir. Üst kattaki atnalı formunda kemerli küçük pencereler alt kattaki açıklıklarla aynı hizadadır. Pencereleeri çerçeveleyen düşey silmeler küçük yuvarlak kemerli frizlerle kesilmiştir. Saçak kısmı, dışa taşan mazgallarla düzenlenmiştir (Resim 16).

Resim -16: Anıtsal Giriş Kapısı Yan Birimleri

Anıtsal kapının kuzeye bakan cephesi güneye bakan cephenin bir tekrarı niteliğindedir.

İç kısımda, büyük kemerli ana kapı, iç kubbe, yan kapılar çapraz tonozlu bir örtü sistemine sahiptir (Resim 17).

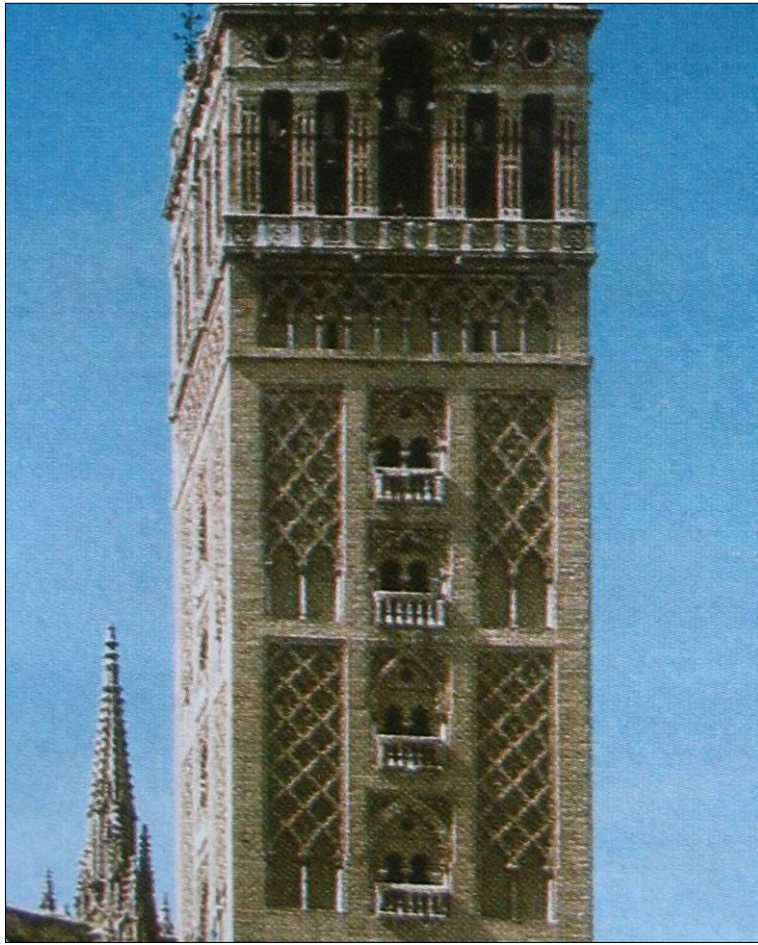
Resim -17: Anıtsal Örtü Sistemi

Malzeme olarak genelde geleneksel küfeki taşının kullanıldığı görülür. Ancak kemerlerde pembe ve beyaz mermer kullanılırken sütunlar pembe ve yeşil mermerdendir.

Yapı üslup özellikleri bakımından, Osmanlı mimarlığına yabancı olan Roma zafer takı şemasını yinelemektedir. Yapının daha öncesinde Yedikule semtinde tarihi Altın Kapi'nin olduğu yere şehrin giriş kapısı olarak tasarlanmış olması bu durumu açıklayabilir.

Yapıda taş süslemeleri itibariyle Klasik Osmanlı süsleme anlayışını yansıtan özellikler görülmesine karşın Magrip–Endülüs süsleme üslubunu

yansıtan Oryantalist anlayış yoğun bir şekilde görülmektedir. Mukarnaslı sütun başlıkları Osmanlı süslemesinde öteden beri kullanılmasına karşın Elhamra Sarayı'nda da görülen bir süsleme unsurudur. Yan girişlerin üzerinde bulunan ağ bezemeler de Magrip–Endülüs üslubunu yansıtmaktadır. Benzer ağ bezemeler Sevilla Ulu Cami'nin 12. yüzyıldan kalan minaresinde de görülmektedir(Resim 18).

Resim -18: Sevilla Ulu Cami Minaresi

Ayrıca ana giriş kapısını oluşturan sivri atnalı biçimindeki kemer ile iki yandaki birimlerde ikinci katta görülen atnalı biçimindeki kemerli pencereler yapının Oryantalist etkisini güçlendirmektedir⁶².

⁶²Turgut SANER, a. g. e, İstanbul, 1998, s.75.

Mercan kapısı olarak anılan doğu kapısı ile batı kanadındaki Vezneciler'e açılan kapı büyük ölçüde birbirine benzemektedir. Duvarlar kapıların bulunduğu bölümde iç bükey bir eğim oluşturur. Kapıların kütleli yapısı Seraskeri Binası ile uyumlu sade bir mimari yapılanma ortaya koymaktadır (Resim 19).

Resim -19: Mercan Kapısı

Süleymaniye kapısı olarak bilinen kuzeyde Süleymaniye Külliyesi'ne bakan kapının üzerinde daha öncesinde Sarı Kışla olarak bilinen yıkılmadan önce Yüksek Öğretmen Okulu, Talebe Yurdu olarak kullanılan iki katlı bina yükselmekteydi⁶³ (Resim 20).

⁶³Ara ALTUN, a. g. m, C.4, İstanbul, 1991, s.365.

Resim -20: Süleymaniye Kapısı

5.3 Seraskeri Köşkleri

5.3.1.Seraskeri Köşklerinin Planı ile Mimari Özellikleri

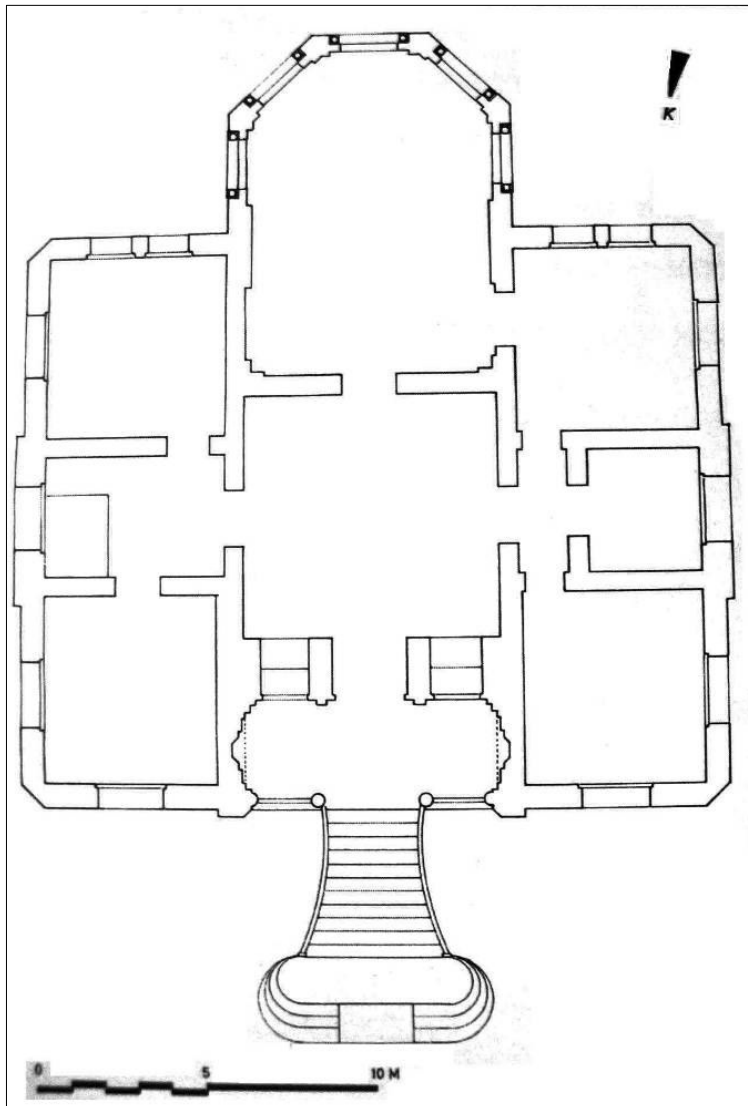
Köşkler ana giriş kapısının doğu ve batısına simetrik olarak yer almaktadır. Bugün Profesörler Evi olarak kullanılan doğudaki köşk Şehzadeler Dairesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü olarak kullanılan batıdaki köşk Biniş Dairesi olarak inşa edilmiştir.

5.2.1.1. Şehzadeler Dairesi

Plan:

Köşkler bodrum kat ve zemin kat olarak iki katlı planlanmıştır. Köşkler, Türk mimarisinde öteden beri görülen geleneksel dört eyvanlı plan şemasına sahiptir. Ortada sofa, sofanın etrafında kuzey, güney, doğu ve batı yönlerinde eyvanlar, köşelerde ise kare mekânlar yer almaktadır. Güneye bakan eyvan diğer eyvanlara göre daha büyük tutulmuş, dışa taşkın ve çokgen olarak tasarlanmıştır. Yapının giriş aksını oluşturan kuzey eyvanı ise doğu-batı yönlü enine dikdörtgen planlı giriş eyvanı olarak tasarlanmıştır (Çizim 3).

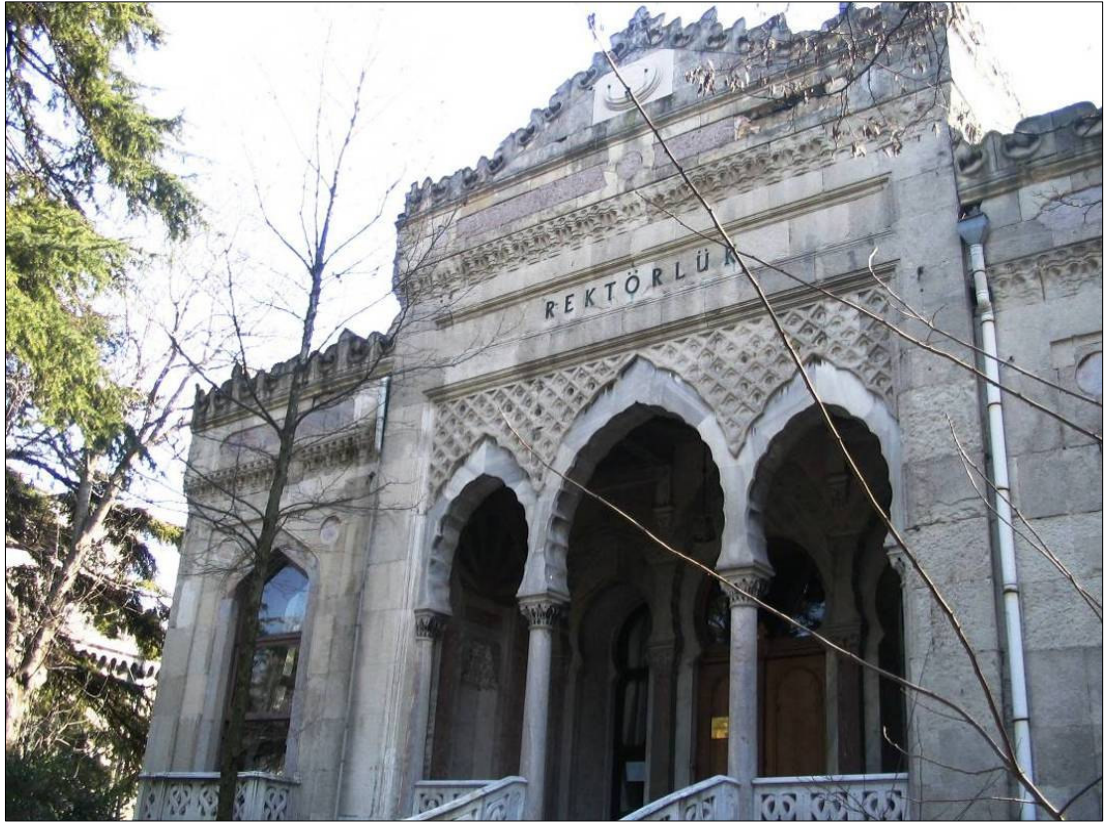
Çizim – 3: Seraskeri Köşkleri Planı

Mimari:

Yapının kuzey kanadındaki giriş cephesi, diğer cephelere göre daha yoğun süslemelidir. Oval formu anıtsal merdivenlerle giriş cephesine ulaşılır. Giriş cephesi yan birimlere göre daha yüksek tutulmuştur. Giriş dilimli sivri kaş kemerli üç açıklıktan oluşur. Açıklıkların ardında giriş eyvanı yer almaktadır. Asıl giriş kısmını oluşturan ortadaki birim daha geniş ve yüksek tutulmuştur. Yan birimler alt kısımda korkuluk şebekeleri ile kapatılmıştır. Dilimli, sivri, atnalı formu kemerleri mukarnas başlıklı sütunlar taşımaktadır. Açıklığının ardında giriş eyvanı yer almaktadır. Eyvandan sofaya geçilen bölüm de atnalı kemer formunda üç açıklıklıdır. Üst kısımda kemerlerin alınlık bölümü karelerle elde edilmiş ağ bezemeleriyle biçimlendirilmiştir. Karelerin içi istiridye motifleriyle bezenmiştir. Ağ bezemelerinin üzerinde yer alan mukarnaslı frizlerle geçilen alınlık dışa taşkındır. Frizin üzerinde düz pembe mermer plakalar yer almaktadır. Tepede üçgen alınlık ile cephe sonlanmaktadır.

Alınlığın ortasında bugün üzerinde İstanbul Üniversitesi arması olan rozet yer almaktadır. Alınlık, palmet motifi biçiminde dendanlarla son bulmaktadır (Resim 21).

Resim – 21: Seraskeri Köşkü Kuzey Cephesi.

Yan cepheler ve ana giriş cephesinin yanları aynı düzenlemeye sahiptir. Alt katta sivri kemerli pencereler, üst katta balkonlu sivri kemerli pencerelerle düzenlenmiştir. Doğu ve batı cephelerindeki üçlü pencere düzenlemesinde ortadaki pencere cephesi hafif dışa taşkındır. Yapının güney cephesinin orta bölümü beşgen formlu olup dışa taşkındır. Alt kat pencereleri üst kat pencerelerle aynı aksta bulunmaktadır. Alt kat pencereleri sivri kemerli ve korkuluk şebekeleriyle örtülmüştür. Üst kat iki yanda ikiz kemerli pencerelerle düzenlenmiştir. Orta bölüm, dışa taşkın beşgen formda düzenlenirken pencereler, dışta yuvarlak atnalı kemerli içte ise dilimli sivri kaş kemerlerle çift kademeli olarak şekillenmiştir. Bu bölümdeki kemerler, mukarnaslı sütunceler ile taşınmaktadır. Saçak kısmı giriş cephesinde belirtilen mukarnaslı friz, pembe mermer plakalar ve palmet dizisi ile biçimlenen düzenleme bütün yapıyı dolanmaktadır. Yapının köşeleri pahlanmıştır. Köşelerdeki saçaklık kısmına hilal şeklinde motifler yerleştirilmiştir (Resim 22).

Resim – 22: Seraskeri Köşkləri Güney Cephesi.

Örtü sistemi olarak eyvanların üzeri aynalı tonozla örtülüdür. Giriş eyvanının üzeri ortadaki daha vurgulu olmak üzere üç küçük kubbe ile örtülüdür. Köşe odaları ise düz tavanlıdır.

Malzeme bakımından yine küfeki taşı yapılarda ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Ancak sütun ve sütunceler, pencere söveleri, sofa kısmının duvarları, giriş eyvanının duvarları, saçak alınlığındaki plakalar, merdiven basamakları ve korkuluklarda mermer malzeme kullanılmıştır.

Atnalı ve dilimli kemer uygulamaları, giriş cephesindeki ağ bezemeler, saçak kısmındaki palmet frizi yapıdaki Oryantalist etkiyi arttıran unsurlardır. Ancak genel plan özellikleri açısından dört eyvan şemasının uygulanmış olması Türk mimarlığında hemen her dönemde görülen bir geleneğin yeniden yorumlandığını göstermektedir. Giriş bölümünün eyvan biçiminde ele alınarak

simetrik kuruluşlu üç açıklığın üç küçük kubbe ile örtülmesi ve yanlardaki mukarnaslı nişler, yine geleneksel Türk mimarisinde cami ve mescitlerde görülen son cemaat yeri uygulamasını hatırlatmaktadır. Bütün bu özellikler çerçevesinde Oryantalist eğilimlerle birlikte yerel ve geleneksel formlar da farklı bir anlayış içinde yeniden yorumlanmıştır.

5.2.1.2. Biniş Dairesi

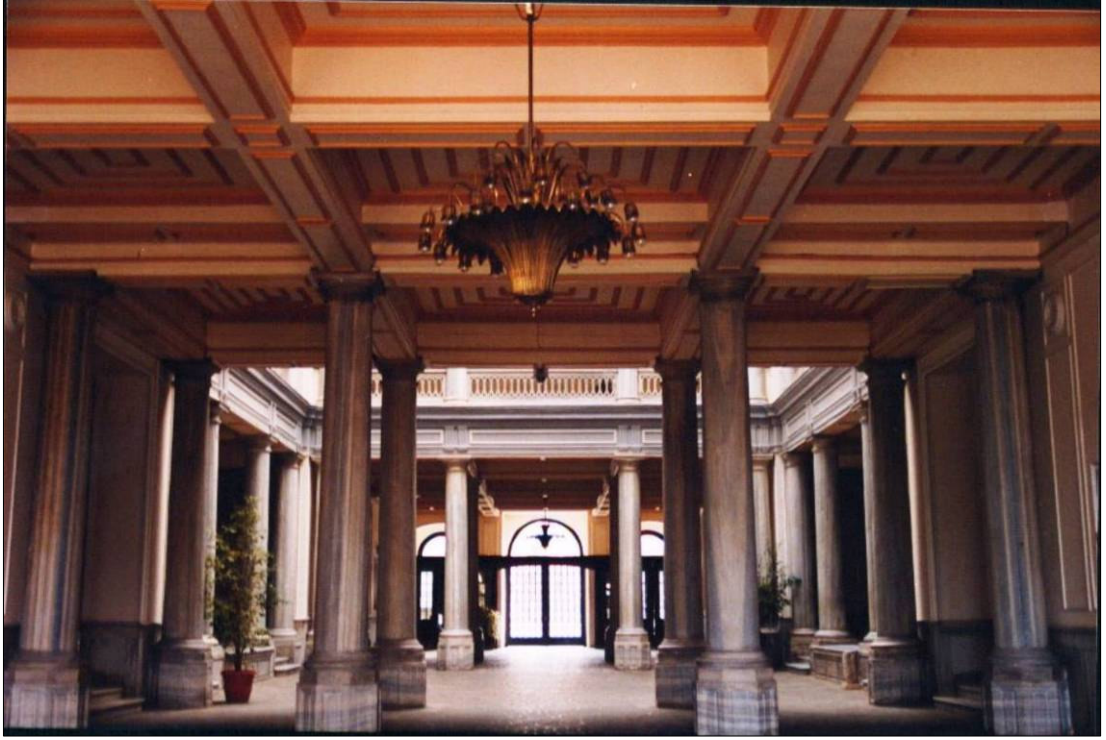
Biniş Dairesi plan, mimari tasarım, malzeme ve mimariye bağlı süsleme özellikleri bakımından Şehzadeler Dairesi'ni tekrarlamaktadır.

5.3. Seraskeri Binası

5.3.1. Seraskeri Binası Planı

Serakeri Binası 124'e 55 m ölçülerinde doğu – batı yönünde gelişen dikdörtgen bir plana sahiptir. Zemin kat dahil üç katlı olarak tasarlanmıştır. Dört yönde simetrik kuruluşlu birer giriş kapısı bulunmaktadır.

Yapı, zemin kat merkezde, kuzey – güney doğrultulu bir avlu, avluyu doğu–batı ekseninde kesen paralel iki koridorla biçimlendirilmiştir. Merdivenler orta avlunun doğu ve batısı ile yapının doğu ve batı uçlarında yer almaktadır (Resim 23).

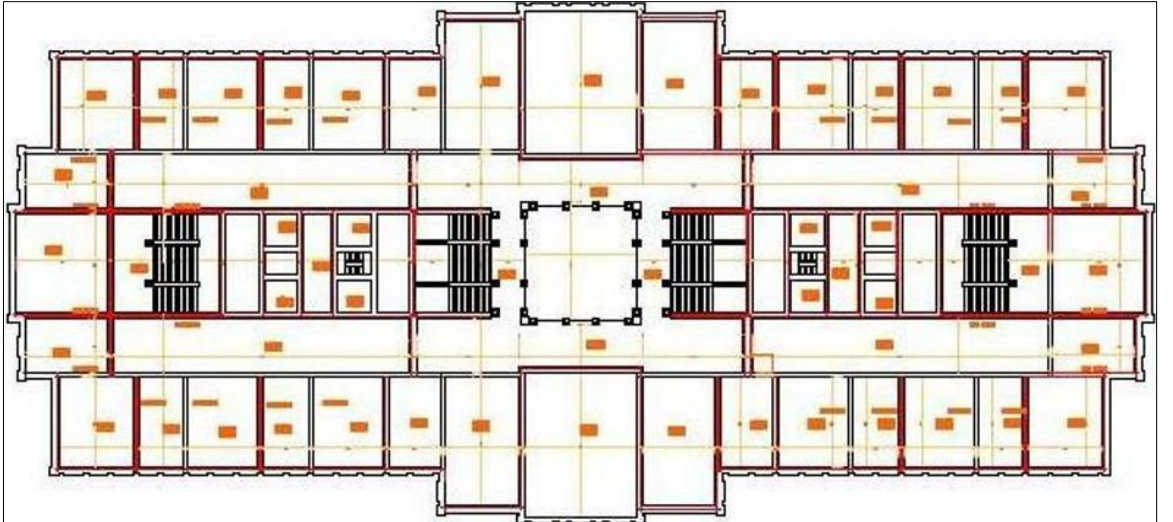
Resim – 23: Seraskeri Binası Zemin Kat

Paralel galerilerin dışarı bakan bölümleri, bütün katlarda içten birbirine geçişli on üç er oda ile düzenlenmiştir. İç kısma bakan bölümler, servis mekânları ve aydınlık boşlukları olarak değerlendirilmiştir. Üst iki katta ise zemin kattan farklı olarak kuzey - güney yönünde uzanan dikdörtgen orta avlu bu katlarda galerilerle kesilerek aydınlık boşluğuna dönüşmüş ve kesilen bu bölümlerden elde edilen alan kuzey ve güney aksında doğu - batı yönünde dizilmiş beşer salonla düzenlenmiştir (Çizim 4), (Resim 24).

Resim – 24: Seraskeri Binası Aydınlık Boşluğu

Çizim – 4: Seraskeri Binası Planı.

K
↑

5.3.2. Mimari Özellikleri

Yapının cephe düzenlemesi kuzey-güney yönünde ve doğu-batı yönünde simetrik ve birbirini tekrarlar niteliktedir. Güney cephesi ise yapının ana girişinin bulunduğu cephedir(Resim 25).

Resim – 25: Seraskeri Binası Güney Cephesi

Giriş aksında cephe, üç kademeli bir düzenlemeye sahip olup iki kademeli olarak dışa taşkındır. Aynı zamanda yapıya geçişini sağlayan kapıların bulunduğu bu cephe küfeki taşı malzemenin yoğun olarak kullanılmasıyla vurgulanmıştır. Burada bulunan yuvarlak kemerli üç açıklıktan yapıya geçilir. Ortadaki kemerli açıklık yanlara göre daha büyük tutulmuştur. Yanlardaki açıklıkların kemerleri sütunlara otururken, ortadaki açıklığın yanlarında bulunan sütunlar, öne çıkartılarak ana geçiş bölümü vurgulanmıştır. Girişin üstündeki pencere dizisi yuvarlak kemerlidir. En üst katta mermer söveli yay

kemerler kullanılmıştır. Saçak kısmında ise konsollar yapıyı çepeçevre dolanmaktadır. Doğu - batı yönünde uzanan pencereler alt katta yuvarlak kemerli, üst iki katta ise kilit taşlı ve yay kemerlidir. Güney cephesindeki düzenleme, kuzey cephesinde de tekrarlanmasına karşın doğu ve batı kanatlarına sonradan eklenen kuzey-güney yönünde uzanan birimler nedeniyle cephe bölünmüştür. Ayrıca giriş aksındaki küfeki taş malzemenin ağırlığı diğer cephelerde nispeten azalmaktadır (Resim 26).

Resim-26: Seraskeri Binası Kuzey Cephesi

Yapının doğu ve batı cepheleri birbirini tekrarlar niteliktedir. Üç kademeli cephe düzenlemesi içinde giriş aksı, sütunlara oturan büyük yuvarlak kemerli kapı, yanlarda yuvarlak kemerli pencere dizileri ile düzenlenmiştir. Girişin üstünde orta bölümde yuvarlak kemerli üç pencere yer alır. Yan birimler ve en üst kat pencereleri ise yay kemerli düzenlenmeye sahiptir (Resim 27).

Resim -27: Seraskeri Binası Doğu Cephesi

Yapı, içten doğu ve batı kanadında ikişer mermer sütun, merkezde avlunun çevresinde mermer sütunlar ve dıştan duvarlar üzerinde yükselmektedir.

Malzeme olarak köşeler Güney kanadı giriş cephesi, katlar arasındaki geçişler, saçak kısımlar ve Pencere söveleri küfeki taş malzeme ile yapılmış, ara boşluklar ise tuğladır ve üzeri sıvanmıştır. Ayrıca kapı kemerlerini taşıyan sütunlar, Güney cephesi orta bölüm ikinci kat pencere söveleri, iç kısımda taşıyıcı sütunlar ve merdivenler mermerdir. Balkon korkulukları dökümdür.

Yapının plan kuruluşundaki simetrik ve aksiyal anlayış, dış cephe düzenlemesindeki sadelik ve denge unsuru, yuvarlak kemer, dor ve girlandlı iyon sütun başlığı, rüstik örgüler ve çeşitli mimari ayrıntılar Neo - Rönesans üslubunu pekiştiren unsurlardır.

6. OSMANLI SERASKERİ BİNASI VE SERASKERİ KÖŞKLERİNİN

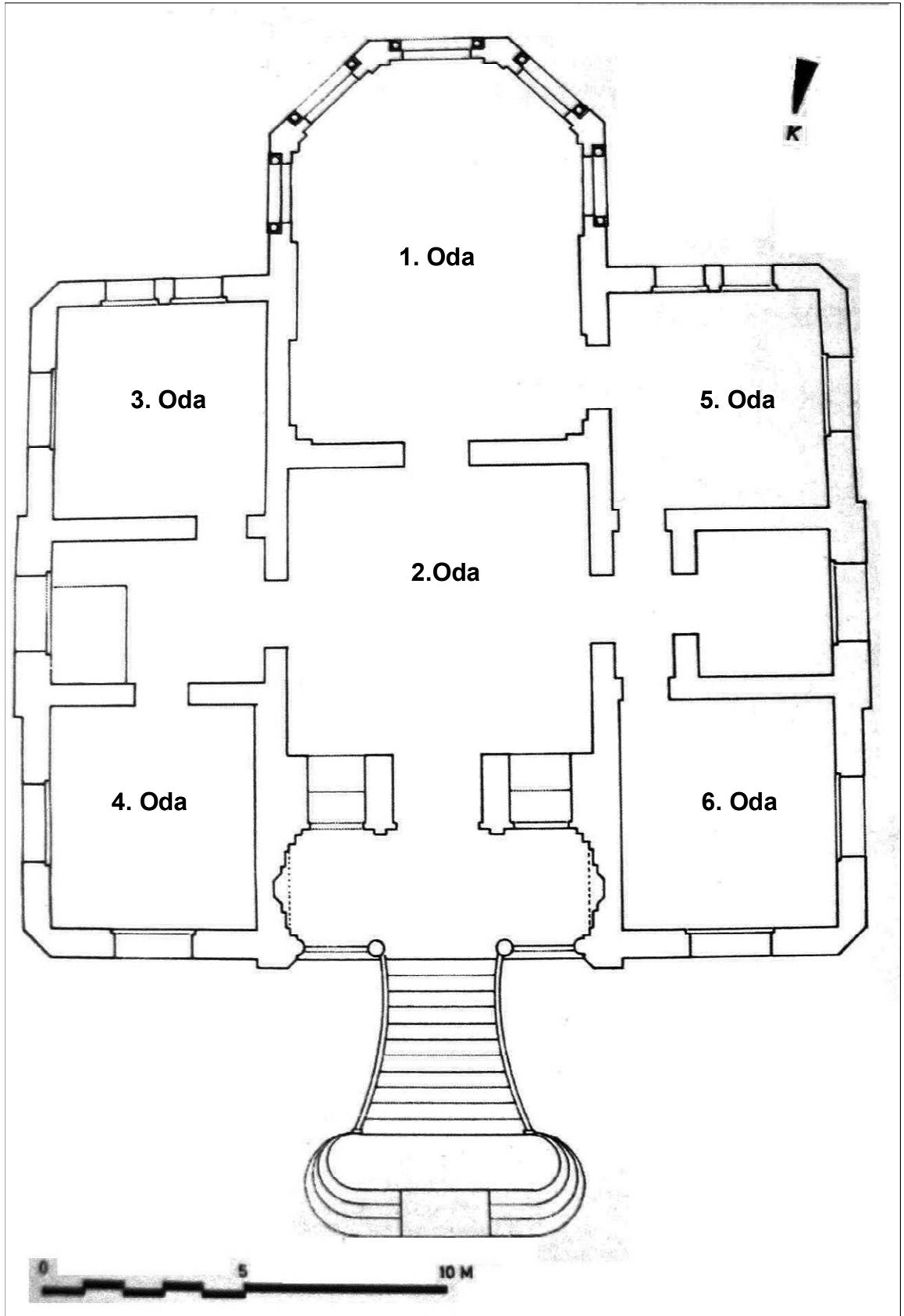
SÜSLEME ÖZELLİKLERİ

Seraskeri Binası ve Seraskeri Köşkleri renk, motif ve kompozisyon bakımından zengin bir süsleme programına sahiptir. Yapılardaki tüm süsleme programı toplu olarak incelendiğinde bunları çeşitli başlıklar altında grublamanın mümkün olduğu görülmüştür.

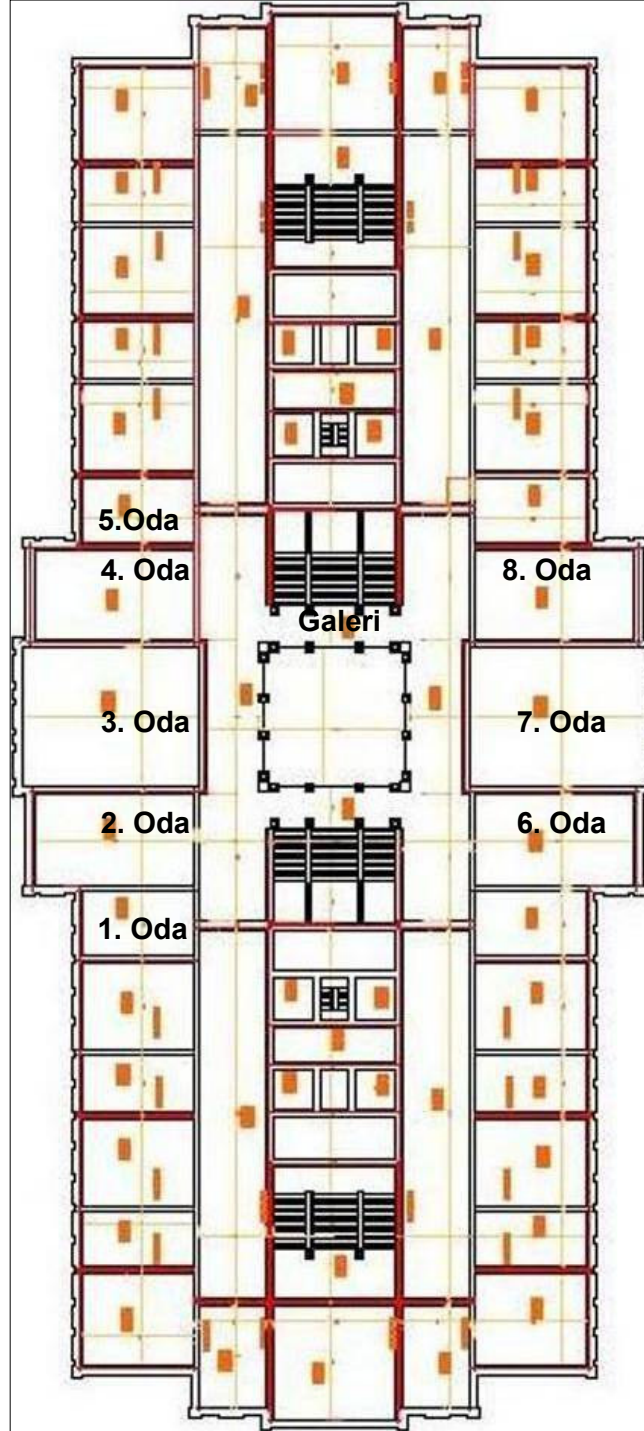
Bunlar özetle bitkisel ve geometrik süslemeler, bölgesel özellik gösteren ve göstermeyen manzara resimleri, gemi tasvirli deniz manzaraları, armalar ile çiçek kompozisyonları olarak ifade edilebilir.

Bu çalışmada bezemenin görüldüğü mekânlar krokiler üzerinde numaralandırılarak tarif edilmeye çalışılmıştır.

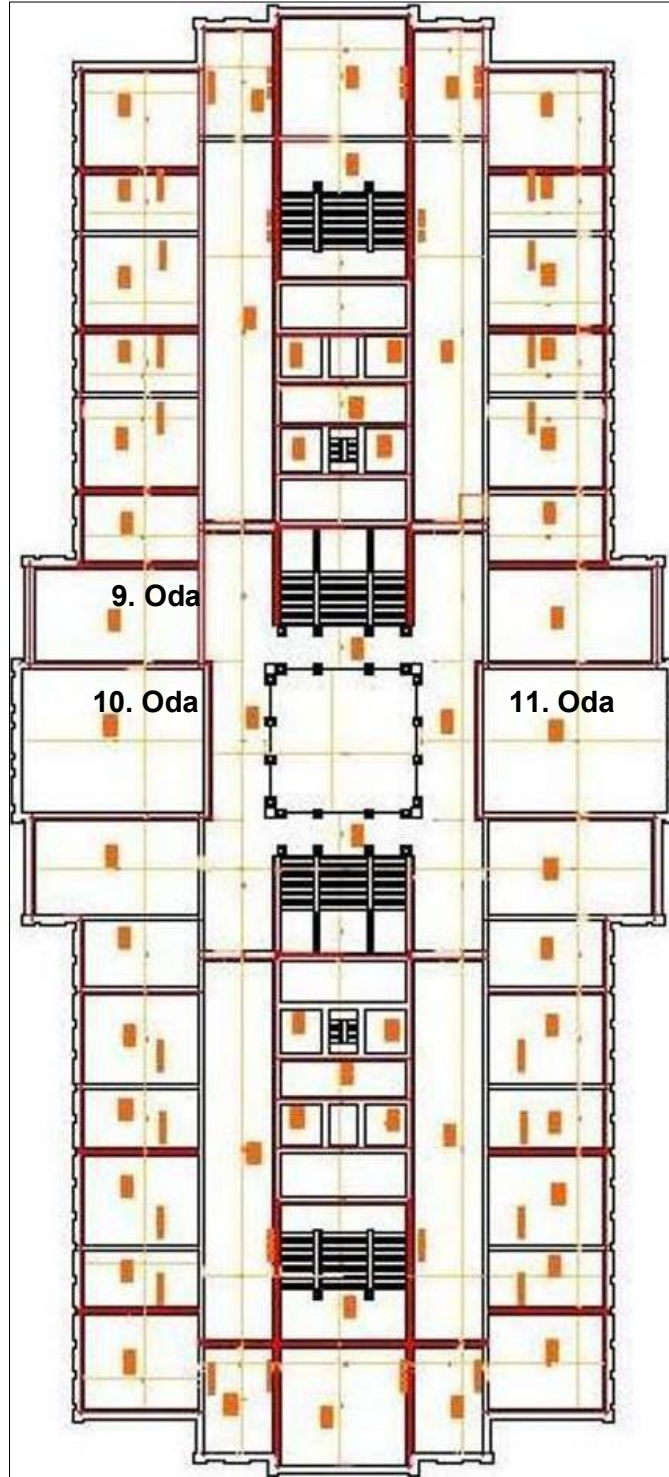
Süslemede kullanılan malzeme ve teknik; tavanlarda muşamba üzerine yağlı boya, tavandan duvara geçişlerde sıva ve ahşap üzerine yağlı boya, duvar yüzeylerinde ise sıva üzerine yağlı boya biçimindedir.

**Çizim 4: Şehzadeler Dairesi ve Biniş Dairesi Süsleme Programı
Anlatım Krokisi**

Çizim 6: Seraskerlik Binası Süsleme Programı Anlatım Krokisi, 2. Kat

Çizim 7: Seraskerlik Binası Süsleme Programı Anlatım Krokisi, 1. Kat

6.1. Seraskeri Köşkleri Süslemeleri

Şehzadeler Dairesi ve Biniş Dairesi'nin mimari kurguları birbirini tekrar lamasına karşın süsleme programlarında benzer özelliklerin yanı sıra farklılıklar da bulunmaktadır.

6.1.1 Şehzadeler Dairesi'nin Süslemeleri

1. Oda: Güneyde yer alan oda eyvan biçiminde bir tasarıma sahiptir. Tavan yüzeyi kare ve altıgen iki panodan oluşmaktadır. Kare tava yüzeyindeki tavan göbeği yuvarlak formlu geometrik geçmeler ve bitkisel motiflerle bezenmiş panoyla biçimlendirilmiştir. Tavan göbeği dıştan dört yönde iki yanı sivriltilmiş kartuşlarla çevrelenmiştir. Kartuşların merkezi, dilimli yuvarlak madalyonlu çiçek kompozisyonlarıyla şekillenmiştir. Pano ve kartuşlarla bölümlenmiş tavan yüzeyi bitkisel motiflerle bezenmiştir. Tavanın güneyinde altıgen panonun merkezi, yine altıgen madalyonlar şeklinde armalarla biçimlendirilmiştir. Madalyonun çevresi geometrik ve bitkisel motiflerle bezenmiştir (Resim 28).

Resim – 28: Şehzadeler Dairesi, Güney Eyvanı, Tavan Yüzeyi.

Tavandan duvara geçişi sağlayan tonozun eğimli bölümleri yine geometrik geçmeler ve bitkisel motiflerle bezenirken, kompozisyon üç yönde dikdörtgen panolarla belirlenmiş, manzara resimleri ve resimlerin iki yanında yuvarlak madalyon içinde çiçek kompozisyonları ile biçimlendirilmiştir. Alt bölüm, geometrik ve bitkisel motiflerle bezeli üç bordürle son bulmuştur.

Duvarlar, bitkisel bezemeli bordürlerle çevrelenmiş dikine dikdörtgen panolarla düzenlenmiştir. Panoların yüzeyi, geometrik geçme ve bitkisel motiflerle bezenmiştir. Panonun merkezinde çiçek kompozisyonlu düzenleme yer almaktadır (Resim 29) .

Resim – 29: Şehzadeler Dairesi, Güney Eyvanı, Duvar Yüzeyi

2. Oda: Kuzeyde yer alan oda, sofa biçiminde bir tasarıma sahiptir. Kare tavan yüzeyinin merkezindeki tavan göbeği, dilimli oval formda belirlenmiş geometrik geçme ve bitkisel motiflerle bezenerek biçimlendirilmiştir. Tavan göbeğinin köşelerinde yuvarlak madalyonlu çiçek kompozisyonu yer alırken kompozisyon dıştan yine dilimli kartuşlarla çevrelenmiştir. Kartuşların yüzeyi ve arada kalan yüzey bitkisel motiflerle bezenmiştir. Kare tavan yüzeyi en dışta geometrik geçmelerle bezenmiş bordürle çevrelenmektedir (Resim 30).

Resim – 30: Şehzadeler Dairesi, Sofa

Tavandan duvara geçişi sağlayan tonozun eğimli bölümleri dört yönde manzara resimli dikdörtgen pano ile iki yanda çiçek tasvirli yuvarlak madalyonlarla düzenlenmiştir. Pano ve madalyonların arasında kalan yüzey geometrik geçme ve bitkisel motiflerle bezenmiştir. Duvar yüzeyi pembe ve yeşil renkli mermer taklidi ştuko ile dekore edilmiştir (Resim 31).

Resim – 31: Şehzadeler Dairesi, Sofa, Tavandan Duvara Geçiş

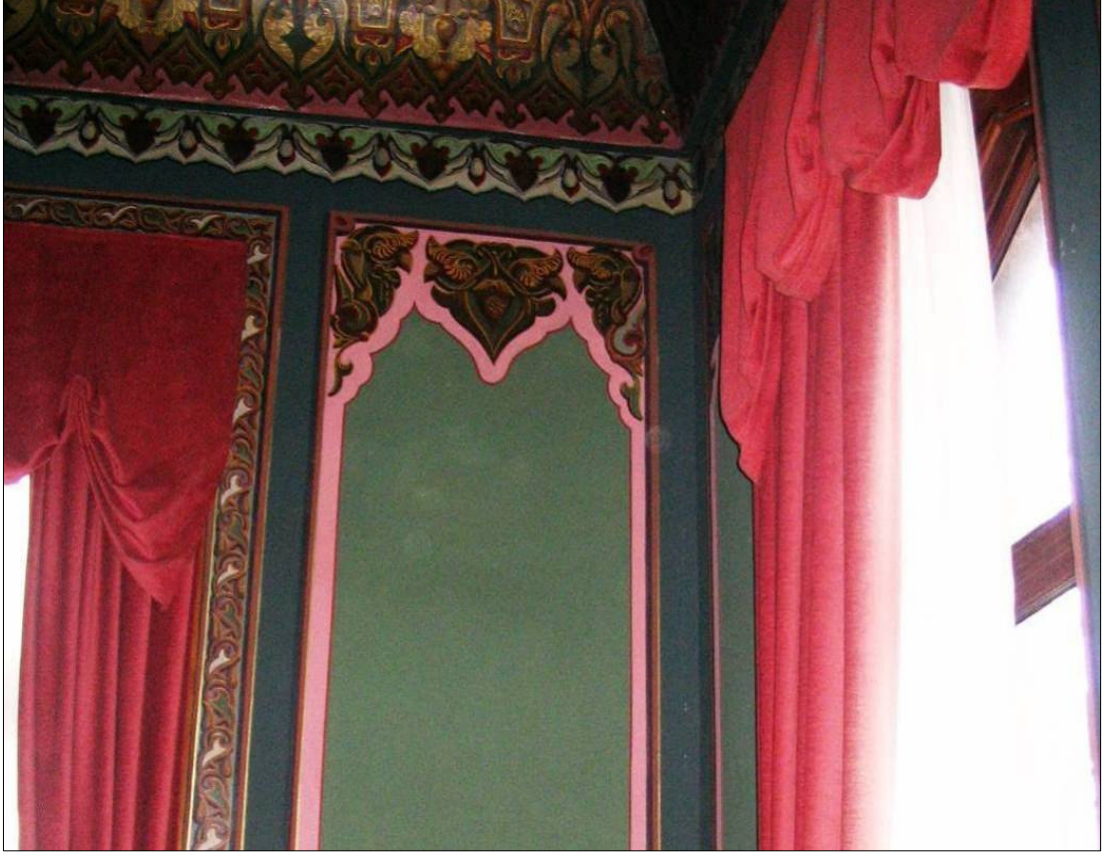
3. Oda: Yapının güneydoğu köşesinde yer almaktadır. Kare tavan yüzeyinin merkezindeki tavan göbeği dilimli pano ile biçimlenirken panonun köşelerinde yuvarlak madalyon içinde çiçek tasvirleri yer almaktadır. Arada kalan yüzey bitkisel motiflerle bezenmiştir. Kare tavan yüzeyi dıştan geometrik geçmelerle biçimlenmiş bordürle çevrelenmiştir (Resim 32).

Resim – 32: Şehzadeler Dairesi, Güneydoğu Odası

Tavandan duvara geçiş sağlayan tonozun eğimli bölümleri sekizgen panolarla belirlenmiş manzara resimleri ile biçimlendirilirken arada kalan bölümler bitkisel motifler ile bezenmiştir.

Duvar yüzeyleri dikine dikdörtgen panolarla biçimlendirilmiştir. Panoların köşebentleri ve köşebentlerin arasında kalan bölüm yine bitkisel motiflerle bezenmiştir (Resim 33).

Resim – 33: Şehzadeler Dairesi, Güneydoğu Odası, Duvar Yüzeyi

4. Oda: Yapının kuzeydoğu köşesinde yer almaktadır. Kare tavan yüzeyinin merkezinde sekizgen pano biçiminde tavan göbeği yer almaktadır. Tavan göbeğinin yüzeyi geometrik geçmeler ve bitkisel motiflerle dekore edilmiştir. Sekizgen pano dıştan yine bitkisel motiflerle bezenmiş kartuşlarla çevrelenmiştir. Pano ve kartuşlar, bitkisel motiflerle biçimlendirilmiş bordürlerle çevrelenmektedir (Resim 34).

Resim – 34: Şehzadeler Dairesi, Kuzeydoğu Odası

Tavandan duvara geçiş sağlayan tonozun eğimli bölümleri dört yönde merkezde arma ve armanın iki yanında yıldız motifleriyle biçimlendirilirken, arada kalan yüzey bitkisel motiflerle bezenmiştir. En alt bölümde yine bitkisel motiflerle bezenmiş bordürler yer almaktadır.

Duvarlar cetvellerle belirlenmiş dikdörtgen panolar biçiminde düzenlenmiştir. Panoların köşebentlerini ve pencereleri çevreleyen bordürler ile duvarın üst bölümündeki bordür bitkisel motiflerle bezenmiştir (Resim 35).

Resim – 35: Şehzadeler Dairesi, Kuzeydoğu Odası, Tavandan Duvara Geçiş

5.Oda: Yapının güneybatı köşesinde yer almaktadır. Kare tavanın yüzeyi madalyon ve panolardaki bezeme bakımından birbirini tekrarlayan üç bölümlü bir düzenlemeye sahiptir. Ortada yuvarlak pano iki yanda dilimli panolar yer almaktadır. Panolar, dıştan geometrik geçmelerle belirlenmiş bordürlerle çevrelenmiştir. Dilimli panoların merkezi sekizgen madalyonlarla belirlenmiş çiçek tasvirleriyle biçimlenirken diğer kartuş, pano ve bordürler bitkisel motiflerle bezenmiştir (Resim 36).

Resim – 36: Şehzadeler Dairesi, Güneybatı Odası

Duvarlar yine dikdörtgen panolar biçiminde düzenlenmiştir. Panoların köşebentleri geometrik geçme ve bitkisel motiflerle bezenmiştir (Resim 37).

Resim 37: Şehzadeler Dairesi, Güneybatı Odası, Tavandan Duvara Geçiş.

6. Oda: Yapının kuzeybatı köşesinde yer almaktadır. Kare tavan yüzeyinin merkezindeki tavan göbeğinin ortası yıldız motifi ile biçimlendirilirken dışa doğru geometrik geçme ve bitkisel motiflerle bezenmiştir. Kare pano dıştan geometrik geçmelerle biçimlenmiş bordürle çevrelenmektedir (Resim 38).

Resim –38: Şehzadeler Dairesi, Kuzeybatı Odası

Tavandan duvara geçiş sağlayan tonozun eğimli bölümlerinin dört yönünde iri rumi motiflerinin belirlediği madalyonlar içinde çiçek tasvirleri yer alırken, arada kalan yüzey yine bitkisel motiflerle bezenmiştir.

Duvarlar cetvellerle belirlenmiş dikdörtgen panolar biçiminde düzenlenmiştir. Panoların köşebentleri, pencereleri çevreleyen bordürler ve duvarın üst bölümündeki bordür, bitkisel motiflerle bezenmiştir (Resim 39).

Resim –39: Şehzadeler Dairesi, Kuzeybatı Odası, Tavandan Duvara Geçiş

6.1.2 Biniş Dairesi'nin Süslemeleri

1. Oda: Güneyde yer alan oda eyvan biçiminde bir tasarıma sahiptir. Kare tavan yüzeyinin merkezi, sekiz kollu yıldız biçiminde tavan göbeği ile biçimlendirilmiştir. Yıldızın kolları dıştan yuvarlatılmış kartuşlarla biçimlendirilmiştir. Kartuşların uçlarında çiçek tasvirleri ve bitkisel motiflerin alternatif yerleştirilmesi ile biçimlendirilmiş yuvarlak madalyonlar yer almaktadır. Kare tavan yüzeyi dıştan geometrik geçme ve bitkisel motiflerle biçimlenmiş bordürle çevrelenmiştir. Tavanı çevreleyen bordürle tavan göbeği arasında kalan yüzey bitkisel motiflerle bezemiştir (Resim 40).

Resim - 40: Biniş Dairesi, Güney, Eyvanı

Kare tavan yüzeyinin güneyinde yine geometrik geçme ve bitkisel motiflerle biçimlenmiş bordürle çevrelenmiş altıgen pano yer almaktadır. Panonun merkezinde arma tasvirleri ile şekillenmiş oval pano yer alırken arada kalan yüzey bitkisel motiflerle bezenmiştir.

Tavandan duvara geçişi sağlayan tonozun eğimli bölümleri, manzara resimleri ile çiçek tasvirleri ve bitkisel motiflerle bezenmiş üçgen panoların alternatif dizilişi ile biçimlendirilmiştir (Resim 41).

Resim –41: Biniş Dairesi, Güney Eyvanı, Güney Kanadı

Duvar yüzeyi, Şehzadeler Dairesi'nin, güney eyvanının duvarlarında görülen düzenlemeyi tekrarlamaktadır (Resim 42).

Resim – 42: Biniş Dairesi, Güney Eyvanı, Duvar Yüzeyi

2. Oda: Kuzeyde yer alan oda sofa biçiminde bir tasarıma sahiptir. Kare tavan yüzeyinin merkezindeki dilimli yuvarlak formlu tavan göbeği, geometrik geçmeler ve bitkisel motiflerle bezenmiştir. Tavan göbeği dört yönde kartuşlarla çevrelenmiştir. Kartuşlarla tavan göbeği arasında kalan yüzey bitkisel motiflerle dekore edilmiştir. Dört yöndeki kartuşların merkezinde yuvarlak madalyon içinde çiçek tasvirleri yer alırken madalyonların iki yanında kalan yüzey yine bitkisel motiflerle bezenmiştir. Kare tavan yüzeyi dıştan geometrik geçme ve bitkisel motiflerle biçimlenmiş bordürle çevrelenmiştir.

Tavandan duvara geçiş sağlayan tonozun eğimli bölümleri ve duvar yüzeyi Şehzadeler Dairesi güney eyvanın duvarlarında görülen düzenlemeyi tekrarlanmaktadır (Resim 43).

Resim – 43: Biniş Dairesi, Sofa

3. Oda: Güneydoğu köşesinde yer almaktadır. Kare tavan yüzeyinin merkezi, köşebentleri, tavandan duvara geçiş sağlayan tonozun eğimli bölümleri ve en alt bölümde yer alan bordür dilimli formda çerçeveye alınarak içler bitkisel motiflerle bezenmiştir. Duvar yüzeyinde bir süsleme bulunmamaktadır (Resim 44).

Resim –44: Biniş Dairesi, Güneydoğu Odası, Tavan Yüzeyi

4. Oda: Kuzeydoğu köşesinde yer almaktadır. Kare tavan yüzeyinin merkezindeki sekizgen pano ile belirlenmiş tavan göbeği geometrik geçme ve bitkisel motiflerle bezenmiştir. Pano, yanlarda dikdörtgen, köşelerde beşgen formda belirlenmiş bitkisel motiflerle bezeli kartuşlarla çevrelenmiştir. Kare tavan yüzeyini dıştan çevreleyen ve kartuşları sınırlayan bordür bitkisel motiflerle bezenmiştir.

Tavandan duvara geçiş sağlayan tonozun eğimli bölümleri, geometrik geçme ve bitkisel motiflerle bezenmiş pano ve bordürlerle biçimlenmiştir (Resim 45).

Resim – 45: Biniş Dairesi, Kuzeydoğu Odası

Duvar yüzeyi, cetvellerle belirlenmiş dikdörtgen panolar biçiminde düzenlenmiştir. Panoların köşebentleri ve duvarın üst bölümündeki bordür bitkisel motiflerle bezenmiştir.

5. Oda: Yapının güneybatı köşesinde yer almaktadır. Köşeleri pahlanmış kare tavan yüzeyinin merkezindeki yuvarlak pano ile belirlenmiş tavan göbeği geometrik geçme ve bitkisel motiflerle dekore edilmiştir. Panonun dört yönünde yuvarlak madalyonla belirlenmiş çiçek tasvirleri yer alırken, tavan göbeği ile kare çerçeve arasında kalan yüzey yine bitkisel motiflerle bezenmiştir (Resim 46).

Resim – 46: Biniş Dairesi, Güneybatı Odası

Tavandan duvara geçiş sağlayan tonozun eğimli bölümleri dört yönde dikdörtgen ve kare panolarla belirlenmiş manzara resimleriyle dekore edilmiştir. Panoların arasında kalan yüzey ve alt bölümde yer alan bordür, bitkisel motiflerle bezenmiştir.

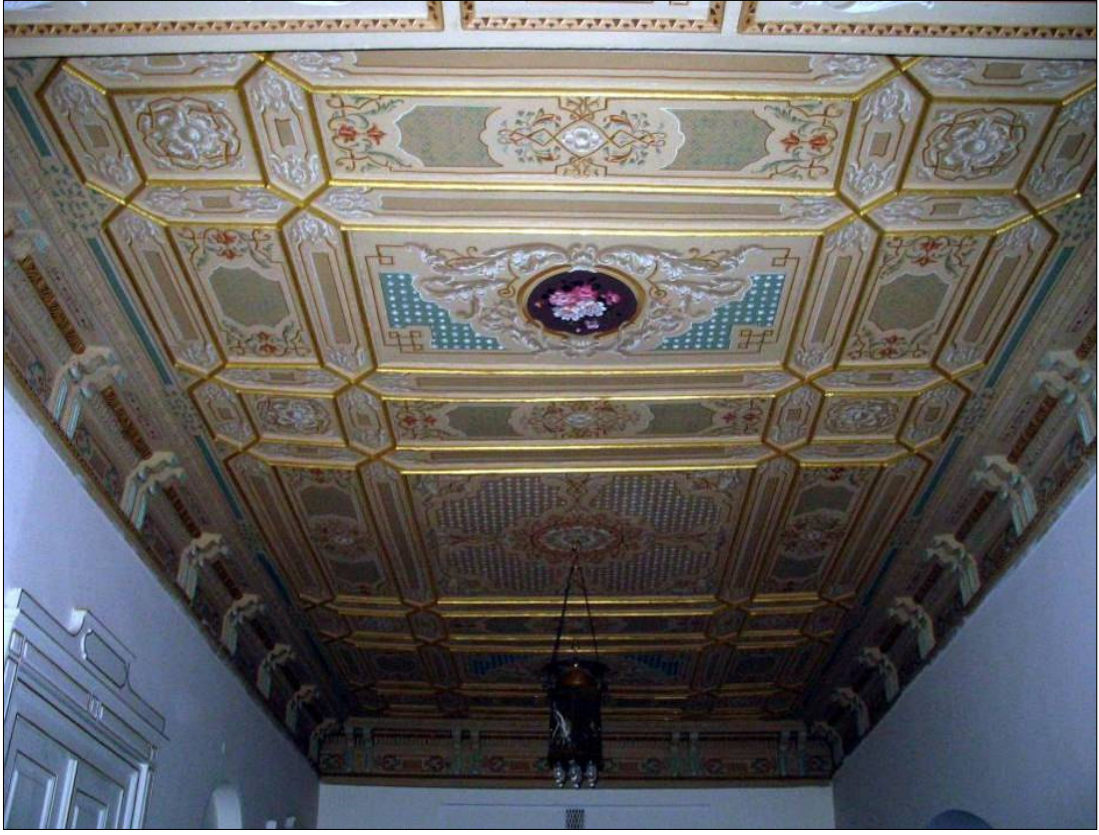
Tavan yüzeyinde ve tonozun eğimli bölümlerinde pano, kartuş ve madalyonları belirleyen bordür zincir motifi ile biçimlendirilmiştir (Resim 47).

Resim – 47: Biniş Dairesi, Güneybatı Odası, Tavandan Duvara Geçiş

6.2. Seraskeri Binası Süslemeleri

Galeri: Galerinin bezemeli bölümleri ikinci katın orta avluya bakan tavanlarıdır. Tavan kirişlerle bölümlendirilerek kare ve dikdörtgen yüzeyler biçiminde düzenlenmiştir. Bölümlendirilen yüzeyler çıtalarla oluşturulmuş, geometrik geçmelerle biçimlendirilmiş altıgen kartuşlar ve kartuşların çevrelediği kare ve dikdörtgen panolarla belirlenmiştir. Merdivenlerin bulunduğu bölüme denk gelen tavan yüzeyinin merkezinde farklı olarak yine çıtalarla oluşturulmuş on kollu yıldız ve yıldızın kollarından geometrik geçmelerle türeyen altıgen kartuşlarla belirlenmiş tavan göbeği bulunmaktadır. Bütün kartuşlar ve panoların yüzeyi ile çevresi geometrik, bitkisel motiflerle ve çiçek buketleri ile bezenmiştir (Resim 48).

Resim – 48: Seraskeri Binası, Galeri

1.Oda: İkinci katta yapının güneyinde bugün “Mavi Salon” olarak adlandırılan mekân grubunun doğusunda yer alan birinci salondur. Tavan, çitalarla belirlenmiş bitkisel bezemeli kare pano ile kare panonun kuzey ve güneyinde yer alan enine dikdörtgen panolarla düzenlenmiştir. Bu düzenleme dıştan yine çitalarla belirlenmiş panolarla çevrelenmiştir. Bütün düzenleme en dışta bitkisel bezemeli bir bordürle çevrelenmektedir. Tavandan duvarlara geçiş yumurta ve dış frizleri ile ahşap konsollarla sağlanmıştır. Duvarlar alternatif olarak dizilmiş, bitkisel bezemeli dar ve geniş dikdörtgen panolar ile düzenlenmiştir (Resim 49).

Resim – 49: Seraskeri Binası, Mavi Salon, Doğu Kanadı, Birinci Oda

2. Oda: İkinci katta yapının güneyinde bugün “Mavi Salon” olarak adlandırılan mekân grubunun doğusunda yer alan ikinci salondur. Tavan, ortada çitalarla belirlenmiş kare pano ile kuzey ve güneyde dikdörtgen panolarla düzenlenmiştir. Panolar bitkisel ve geometrik bezemeli bordürlerle çevrelenmiştir. Kuzey ve güneydeki dikdörtgen panolar ortada manzara resimleri ve yanlarında bitkisel motifli bezemelere sahip panolarla düzenlenmiştir. Ortada yer alan kare panonun merkezinde çitalarla belirlenmiş on kollu yıldız ve yıldızın kollarından geometrik geçmelerle türeyen altıgen kartuşlarla biçimlenmiş tavan göbeği bulunmaktadır. Kartuşlar ve panolar bitkisel ve geometrik motiflerle bezenmiştir (Resim 50).

Resim – 50: Seraskerlik Binası, Mavi Salon Doğu Kanadı, İkinci Oda

Tavandan duvara ahşap konsollar, yumurta frizi ve dış friz ile geçilmektedir.

Duvarlar, üst bölümde geometrik ve bitkisel motifli bordürlerle düzenlenmiştir. Alt bölümde bordürlerin belirlediği dar ve geniş dikine dikdörtgen panolar alternatif dizilmiştir. Geniş pano bir iç bordürle sivri kemer şeklinde biçimlendirilmiştir. En alt bölüm enine dikdörtgen panolarla biçimlendirilmiştir. Duvar yüzeyini bölümleyen pano ve bordürler bitkisel motiflerle bezenmiştir (Resim 51).

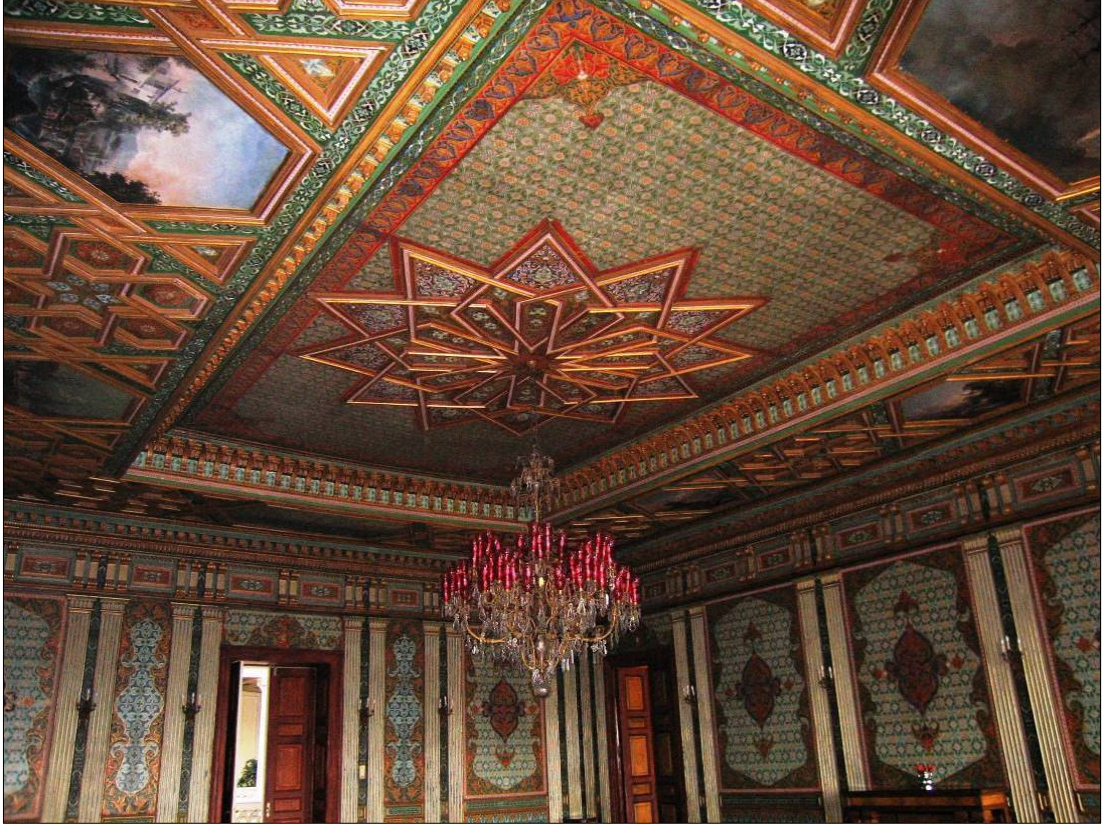
Resim – 51: Seraskerlik Binası, Mavi Salon Doğu Kanadı, İkinci Oda, Duvar Yüzeyi

3. Oda: İkinci katta yapının güneyinde bugün “Mavi Salon” olarak adlandırılan mekân grubunun ortasında yer alan büyük salondur. Tavan iki kademeli bir düzenlemeye sahiptir. Tavanın birinci kademesini oluşturan dikdörtgen yüzeyin ortasında çıtalarla belirlenmiş geometrik geçmelerle on iki kollu yıldızın kollarından türeyen altıgen kartuşlar ve kartuşlardan yine geometrik geçmelerle on iki kollu yıldıza dönüşen tavan göbeği düzenlemesi bulunmaktadır. Dikdörtgen yüzey dıştan iki bordürlerle çevrelenmiştir. Tavan göbeğini biçimlendiren kartuşlar, tavanı dıştan çevreleyen bordürler ve bordürlerle tavan göbeği arasında kalan yüzey bitkisel motiflerle bezenmiştir.

İkinci kademeyi oluşturan dış çerçeveye yumurta frizi ve ahşap konsollarla geçilmektedir. Dış çerçevenin yüzeyi yine çıtalarla biçimlendirilmiş

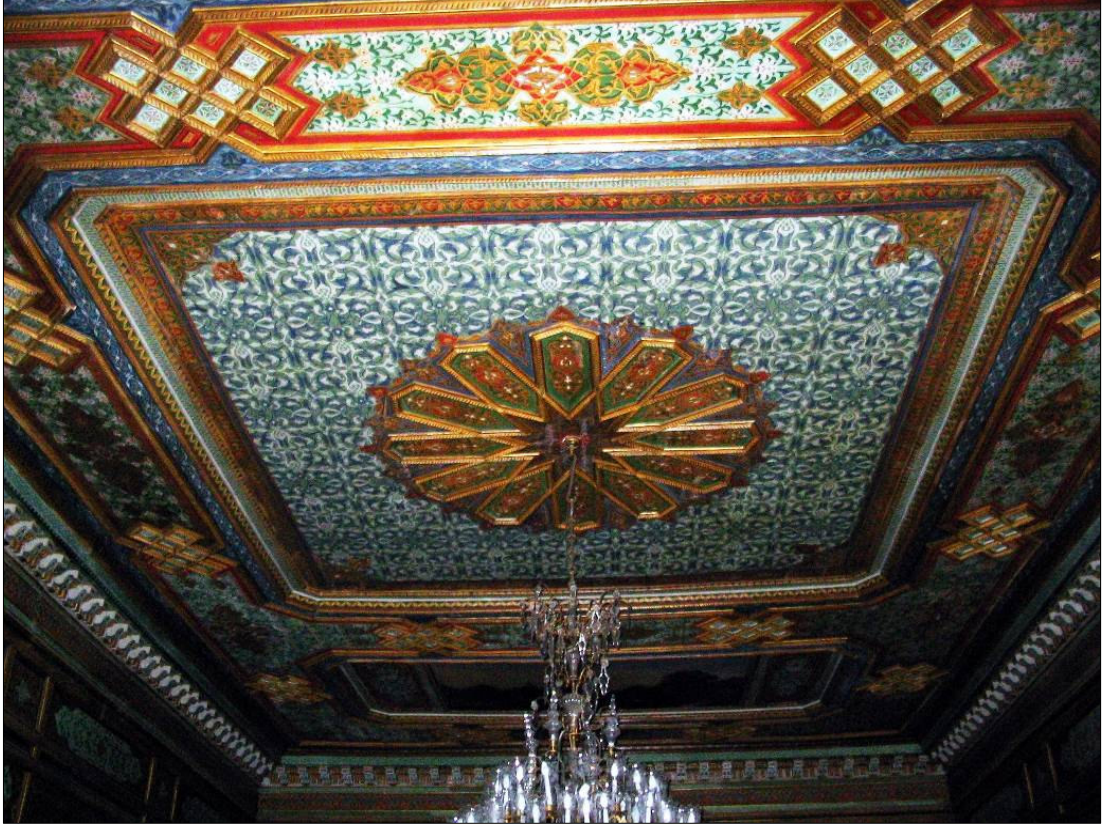
altı kollu yıldızın kollarından geometrik geçmelerle türeyen altıgen kartuşlarla oluşturulmuştur. Bu düzelemeden geometrik geçmelerle geçilen geniş altıgen panolar içinde manzara resimleri bulunmaktadır. Düzenlemelerde arada kalan yüzeyler bordürlerle biçimlendirilmiştir. Manzara resimleri dışında kalan bordürler, kartuşlar ve yüzeyler bitkisel motiflerle bezemiştir.

Tavandan duvara ahşap konsollar ve yumurta frizi ile geçilmektedir. Duvarın üst kısmı dış ve yumurta frizleriyle belirlenmiş kartuşlarla biçimlendirilmiştir. Kartuşların iç yüzeyi ahşap konsollarla bölümlendirilerek arada kalan bölümlere çitalarla biçimlendirilmiş enine dikdörtgen kartuşlara yerleştirilmiştir. Kartuşların dışı geometrik desenli bordürlerle biçimlendirilirken kartuşların iç yüzeyi bitkisel motiflerle bezenmiştir. Kartuşların alt kısmı sütun biçiminde alçı plastırlarla belirlenmiş alternatif dizilişli dikine dikdörtgen dar ve geniş panolar biçiminde düzenlenmiştir. Plastırların arasında kalan yüzey bordürlerle doldurulmuştur. Panoların alt kısmı çitalarla belirlenmiş bir bordürle ayrılan enine dikdörtgen panolarla düzenlenmiştir. Duvar yüzeyini biçimlendiren pano ve bordürler bitkisel motiflerle bezenmiştir (Resim 52).

Resim – 52: Seraskerlik Binası, Mavi Salon

4. Oda: İkinci katta yapının güneyinde bugün “Mavi Salon” olarak adlandırılan mekân grubunun batısında yer alan birinci salondur. Tavan kuzey-güney yönünde üç bölüme ayrılmıştır. Kuzey ve güneyde çıtalarla belirlenmiş köşeleri pahlanmış enine dikdörtgen panolar içinde manzara resimleri ve yanlarda dikine dikdörtgen panolar içinde bitkisel motifli bezemeler yer alır. Ortada yine çıtalarla sınırlanmış ve köşeleri pahlanmış kare panonun merkezinde on iki kollu yıldızın kollarından türeyen altıgen kartuşlarla biçimlendirilmiş tavan göbeği bulunmaktadır. Köşeleri pahlanmış pano geometrik geçmeli bordürle çevrelenmektedir. Geometrik geçmelerin oluşturduğu kare kartuşlar ve arada kalan yüzeyler bitkisel motiflerle bezenmiştir. Tavandan duvara yumurta frizi, dış frizi ve ahşap konsollarla geçilmektedir (Resim 53).

Resim – 53: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Batı Kanadı, Birinci Oda

Duvar yüzeyi, en üstte çıtalarla belirlenmiş bitkisel motiflerle bezenmiş bir bordürle düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin altında alternatif dizilmiş kara ve enine dikdörtgen panolar yerleştirilmiştir. Bu panoların altında aynı hizzaya denk gelecek şekilde yine alternatif dizilişli kare ve dikine dikdörtgen panolarla daha altta yine alternatif dizilişli kare ve enine dikdörtgen panolar yerleştirilmiştir. Duvar panoları bitkisel motiflerle bezenmiştir (Resim 54).

Resim – 54: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Batı Kanadı, Birinci Oda, Duvar Yüzeyi.

5. Oda: İkinci katta yapının güneyinde bugün “Mavi Salon” olarak adlandırılan mekân grubunun batısında yer alan ikinci salondur. Tavan, çitalarla biçimlenmiş bitkisel ve geometrik motiflerle bezenmiş, dikdörtgen panolar biçiminde düzenlenmiştir. Panolar dıştan yine çitalarla biçimlendirilmiş, iç yüzeyi bitkisel motiflerle bezenmiş şeritlerle belirlenmiştir. Panolar geometrik ve bitkisel motiflerle bezenmiş bordürle çevrelenmiştir. Tavandan duvara geçiş geometrik geçmeli bordürler ve bitkisel motifli bordürlerle sağlanmıştır. Duvar yüzeyleri bezemesizdir (Resim 55).

Resim – 55: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Batı Kanadı, İkinci Oda

6. Oda: İkinci katta yapının kuzeyinde bugün “Doktora Salonu” olarak adlandırılan mekân grubunun doğusunda yer alan salondur. Tavan, kuzey güney yönünde üçe ayrılmıştır. Kuzeyde ve güneyde çitalarla biçimlendirilmiş manzara resimlerinin bulunduğu on iki kollu yıldız biçiminde çerçevelenmiş panolar, merkezde yine çitalarla biçimlendirilmiş on altı kollu yıldız biçiminde çerçevelenmiştir. Tavanın merkezinde, on iki kollu yıldız ve yıldızın kollarından türeyen altıgen kartuşlarla biçimlendirilmiş tavan göbeği bulunmaktadır. Panolara geçişler geometrik geçmelerle belirlenmiş çokgen pano ve kartuşlarla sağlanmaktadır. Tavan dıştan çitalarla belirlenmiş geometrik geçmeli bordürle çevrelenmiştir. Kartuşlar, panolar ve bu düzenlemeleri sınırlandıran bordürler bitkisel motiflerle bezenmiştir. Tavandan

duvara geçiş yumurta frizi, ahşap konsollar ve diş frizi ile sağlanmıştır (Resim 56).

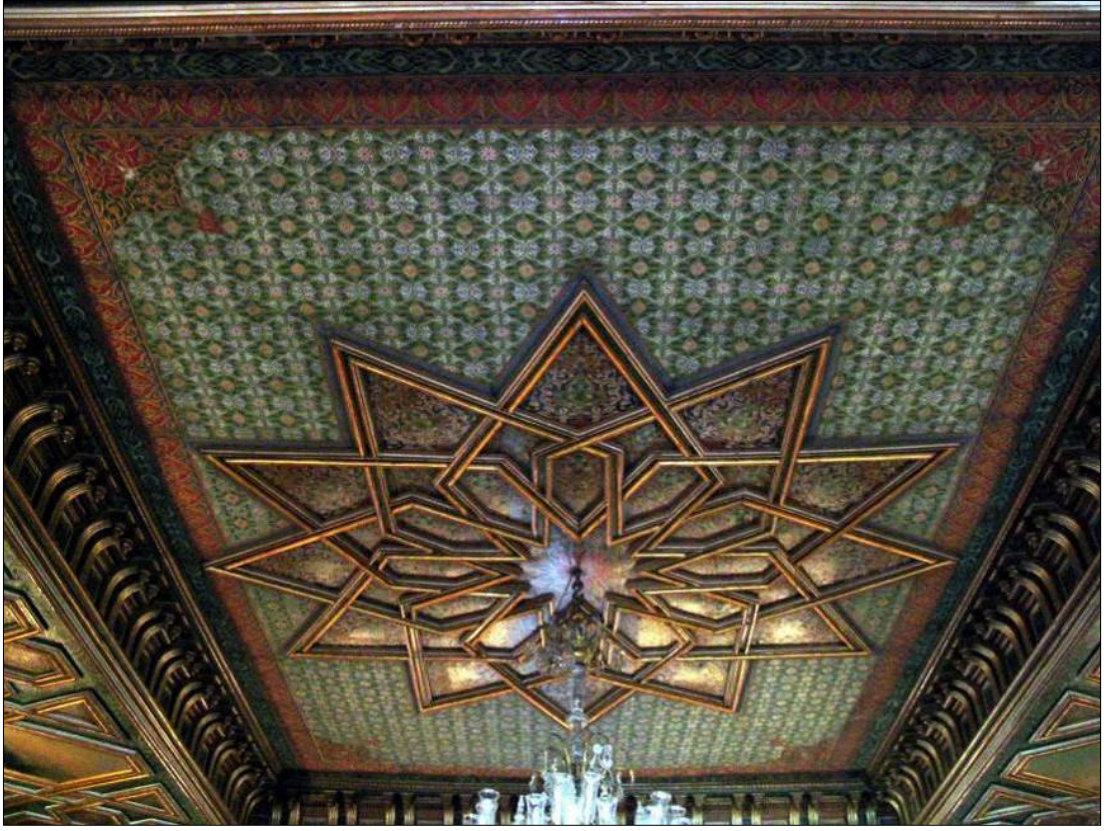
Resim – 56: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu, Doğu Kanadı

Tavanın üst bۆlümü çıtalarla belirlenmiş bitkisel motiflerle bezenmiş iki bordürle biçimlendirilmiştir. Alt bۆlümde dar ve geniş, dikine dikdörtgen panolar alternatif dizilişli bir düzenlemeye sahiptir. Geniş panonun içi de sivri kemer biçimde bir bordürle düzenlenmiştir. En alt kısım yine çıtalarla belirlenmiş bordürle ayrılmış enine dikdörtgen panolarla düzenlenmiştir. Panolar, bordürler, pencere ve kapı alınıkları bitkisel motifli bezemelerle biçimlendirilmiştir (Resim 57).

Resim – 57: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu, Doğu Kanadı

7. Oda: İkinci katta yapının kuzeyinde bugün “Doktora Salonu” olarak adlandırılan mekân grubunun ortasında yer alan en büyük salondur. Tavan ve duvar bezemelerini belirleyen pano ve kartuşların biçimlenmesi Mavi Salon’da görülen düzenlemeyi tekrarlar niteliktedir (Resim 58).

Resim –58: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu

8.Oda: İkinci katta yapının kuzeyinde bugün “Doktora Salonu” olarak adlandırılan mekân grubunun batısında yer alan salondur. Tavan yüzeyi, ortada çıtalarla biçimlendirilmiş kuzey-güney yönünde dizilmiş üç adet sekizgen pano ve yanlarda bu panoları çevreleyen kare, dikdörtgen ve beşgen daha küçük panolarla düzenlenmiştir. Bu düzenleme çıtalarla biçimlendirilmiş geometrik geçmelerle geçişlerin sağlandığı altıgen panolar ve üçgen kartuşlarla çevrelenmiştir. Ortadaki panonun merkezinde, yine on iki kollu yıldızın kollarından türeyen altıgen kartuşlarla biçimlendirilmiş tavan göbeği bulunmaktadır. Tavan yüzeyinde yer alan panolar, kartuşlar ile pano ve kartuşları sınırlayan bordürler geometrik ve bitkisel motiflerle bezenirken beşgen panoların merkezi yuvarlak madalyon içinde çiçek buketleriyle biçimlendirilmiştir. Tavandan duvara geçiş ahşap konsollarla sağlanmıştır. Duvar yüzeyi en üstte tavandan duvara geçişi sağlayan ahşap konsolların devamıyla bölümlendirilmiş bitkisel motiflerle bezeli dikdörtgen kartuşlarla

biçimlendirilmiş frizle düzenlenmiştir. Salonun duvarları alternatif dizilişli dar ve geniş dikdörtgen panolar biçiminde düzenlenmiştir (Resim 59).

Resim – 59: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu, Batı Kanadı

9. Oda: Birinci katta, güneyde yer alan oda bugün rektörlük odası olarak kullanılmaktadır. Tavanın orta bölümü çıtalarla belirlenmiş dikdörtgen pano biçimindedir. Panonun merkezinde yine çıtalarla belirlenmiş on altı kolu yıldız ve yıldızın kollarından türeyen altıgen kartuşlarla biçimlenmiş tavan göbeği yer almaktadır. Panonun köşebentleri ve tavan göbeğini biçimlendiren kartuşlar bitkisel motiflerle bezenmiştir. Köşebentlerin merkezinde madalyon içinde çiçek buketleri yer almaktadır.

Dikdörtgen panoyu çevreleyen düzenleme, çıtalarla belirlenerek geometrik geçmelerle biçimlendirilmiş sekiz kollu yıldız motifli bordür ile çevrenmektedir. Geometrik geçmelerin belirlediği kartuşlar bitkisel motiflerle bezenmiştir.

Tavan düzenlemesi, çıtalarla belirlenmiş bitkisel motiflerle bezeli altı kollu yıldız motifleri ile biçimlenen dış bordürle sonlanmaktadır.

Tavandan duvara geçiş bitkisel motiflerle bezeli ahşap konsol ve silmelerle sağlanmıştır. Duvarın üç bölümü ahşap konsolların düşey uzantılarıyla bölümlenerek elde edimiş dikdörtgen kartuşlarla düzenlenmiştir.

Duvar yüzeyleri dar ve geniş dikdörtgen bitkisel motiflerle bezenmiş panoların alternatif dizilişiyle düzenlenmiştir (Resim 60).

Resim – 60: Seraskerlik Binası Güney Kanadı (Rektörlük)

10. Oda: Birinci kattın, güneybatısında yer alan oda bugün rektörlük sekreterliği olarak kullanılmaktadır. Tavanın orta bölümü, çıtalarla belirlenmiş dikdörtgen ve yuvarlak panolarla üç bölümlü bir düzenlemeyle oluşturulmuştur. Tavanın yan birimleri ise yine çıtalarla belirlenen kare ve dikdörtgen kartuşlarla biçimlendirilmiştir. Tavandan duvarlara, antik kökenli

ahşap konsollar, dış ve yumurta motifleriyle biçimlenen frizlerle geçilmiştir (Resim 61).

Resim – 61: Seraskerlik Binası, Birinci Kat, Güneybatı Kanadı (Sekreterlik)

Duvar yüzeyinin üst bölümünde, triglif ve metop biçiminde düzenleme yer almaktadır. Duvar yüzeyinin alt bölümleri, cetvellerle belirlenmiş dar ve geniş dikdörtgen panolar alternatif dizilmiştir (Resim 62).

Resim-62: Seraskerlik Binası, Birinci Kat, Güneybatı Kanadı, Duvar Yüzeyi (Sekreterlik)

11. Oda: Birinci katta, kuzeyde yer alan oda bugün senato salonu olarak kullanılmaktadır.

Tavan yüzeyi, sarı yaldızlı çitalarla belirlenen geometrik geçmelerle biçimlendirilmiştir. Geometrik geçmelerle belirlenen kartuş ve panoların yüzeyi bezemesizdir.

Tavandan duvarlara, kademeli biçimde ahşap konsollarla geçilmiştir (Resim 63).

Resim – 63: Seraskerlik Binası, Kuzey Kanadı (Senato Salonu)

6.2. Seraskeri Binası ve Seraskeri Köşkleri Süsleme Programı

Yapılarda görülen süsleme programını bitkisel ve geometrik süslemeler ile manzara resimleri, armalar, çiçekli kompozisyonlar olarak gruplamak mümkündür.

6.3.1.Bitkisel Süslemeler

Şehzadeler Dairesi:

1. Oda: Kare panonun merkezindeki yuvarlak formlu tavan göbeğinin yüzeyi, yeşil zemin üzerine geometrik geçmelerle belirlenerek sarı yaldız, kırmızı ve gri renklerde rumi motiflerle bezenmiştir. Pano, dört yönü ve yanları sivriltilmiş oval panolarla çevrelenmiştir. Panoların merkezi dilimli

madalyon ile belirlenerek içleri vazolu çiçek kompozisyonu ile dekore edilmiştir. Kompozisyonun dışında kalan yüzey, rumi motifleriyle bezenmiştir. Tavan göbeği ile dört yöndeki panoların arasında kalan yüzey sarı yaldız, beyaz ve kırmızı renklerde rumi motiflerle bezenmiştir. Köşelerde bulunan küçük madalyonların içi kapalı formlu rumi motifleriyle dekorlanmıştır. Bütün kompozisyon ile kare çerçeve arasında kalan yüzey yine rumi motifleriyle dekore edilmiştir (Resim 64).

Resim – 64: Şehzadeler Dairesi, Güney Eyvanı, Kare Tavan Yüzeyi

Tavanın güneyinde yer alan altıgen panonun merkezi duvar resmi ile biçimlendirilirken resimli panoların dışında kalan yüzeyde yine rumi motifli kompozisyonlar yer almaktadır.

Her iki panoyu sınırlayan bordürler beyaz zemin üzerine sarı yaldızlı ve beyaz renklerde hacimli rumi motifleriyle bezenmiştir.

Tavandan duvara geçişte tonozun eğimli bölümlerinin doğu, batı ve kuzeyinde resimler yer almaktadır. Resimlerin iki yanında sarı yaldızlı zemin üzerine yerleştirilen çiçek buketleriyle biçimlendirilmiş geometrik geçmelerle belirlenmiş dilimli yuvarlak madalyonlar bulunmaktadır. Arada kalan yüzey yine yeşil zemin üzerine sarı yaldızlı, beyaz ve kırmızı renklerde hacimli rumi motiflerle bezenmiştir.

Duvara geçişteki ikinci kademe iki sıra bordür ile sınırlandırılmıştır. Birinci bordür; iç bölümü rumi motifleriyle bezenmiş altıgen kartuşlar ve sekiz kollu yıldız motiflerinin alternatif yerleştirilmesi ile dekore edilmiştir. İkinci bordür ise dilimli formda bölümlendirilerek kapalı formda rumi motifleriyle bezenmiştir (Resim 28).

Duvar yüzeyinin üst bölümü rumi motifleriyle bezeli iki bordürle biçimlendirilmiştir. Duvarlar dikdörtgen panolar biçiminde düzenlenmiştir. Panolar dıştan yine rumi motifleriyle bezenmiş bordürlerle çevrenmiştir.

Kapıların alınlık bölümleri, geometrik geçmeli bordürle belirlenen kare panonun yüzeyi dilimli formlu duvar resimli pano ile düzenlenmiştir. Panonun dışında kalan yüzey ise yine tavanda görülen üslupta hacimli rumi motiflerle bezenmiştir.

Kuzeye açılan kapının iki yanında dikdörtgen yüzeyler bezeme bakımından birbirini tekrarlamaktadır. Pano, üç dilimli sivri kemer ve sütun biçiminde düzenlenmiştir. Kemerin alınlık bölümü sarı, kırmızı ve gri renkte hacimli rumi motifler ve kırmızı zemin üzeri dilimli rozetlerle bezenmiştir. Dilimli sivri kemerli düzenlenme ile sınırlanan yüzeyin ortası yine dilimli panonun içinde vazolu çiçek kompozisyonu ile biçimlendirilmiştir. Çiçek kompozisyonunun çevresi geometrik geçme ve hacimli rumilerle bezenmiştir. Kompozisyonun iki yanında sütun biçimindeki bordür rumi motiflerle bezenmiştir.

Tüm duvar yüzeyindeki panolar, iki yanında hacimli rumi motifleri ile bezenmiş bordürle belirlenmektedir (Resim 29).

2. Oda: Tavan göbeğinin merkezi, zikzaklı dairesel madalyon ve bu madalyondan dışa doğru sarı yaldızlı, kırmızı ve nefti yeşil renkte geometrik geçmeli dairesel bezemeye düzenlenmişti. Bu düzenlemeyi dıştan çevreleyen dilimli formda belirlenmiş yüzey gri zemin üzerine sarı yaldızlı ve yeşil renkte rumi motifleriyle bezenmiştir. Tavan göbeği dört yönde kartuşlarla çevrenmiştir. Tavan göbeği ile kartuşların arası yine rumi motiflerle bezenmiştir. Köşelerde yer alan dilimli kartuşların merkezindeki madalyonların çevresi yine rumi motiflerle bezenmiştir. Yanlarda bulunan kartuşların ortasında bulunan yuvarlak madalyon, sarı yaldızlı zemini üzerine yerleştirilen çiçek buketleriyle biçimlendirilmiştir. Madalyonların çevresi hacimli rumi motifli kompozisyonlarla bezenmiştir. Tavan yüzeyindeki düzenlemeyi dıştan belirleyen ve duvara geçişi sağlayan bordür, geometrik geçmelerle belirlenip kapalı formda rumi motifleriyle bezenmiştir (Resim 30).

Duvara geçişi sağlayan tonozun eğimli bölümleri köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen panolar içindeki manzara resimleri ile düzenlenmiştir. Resimlerin iki yanı oval madalyonlarla belirlenmiş vazoda çiçek süslemesi ile biçimlendirmiştir. Pano ve madalyonlar arasında kalan yüzey, tavan göbeğinde görülen üslupta kırmızı, sarı yaldızlı, gri ve yeşil renkli geometrik geçmelerle belirlenmiş rumi motifleriyle bezenmiştir. Köşelerde oval madalyonların içindeki rumi motifleriyle bezenmiş kompozisyon kapalı formda biçimlendirilmiştir.

Bezemeli yüzey, alt bölümde hacimli rumi motiflerle biçimlendirilmiş ikinci bir bordürle son bulmaktadır (Resim 31).

3. Oda: Tavan göbeğinin merkezinde yer alan oval madalyon kırmızı zemin üzerine gri rumi motifleriyle bezenmiştir.

Madalyonu çevreleyen dilimli panonun gri renkli yüzeyi, sarı yaldız, yeşil ve kırmızı renklerde rumi motifleriyle bezenmiştir. Dört yönde ise sarı yaldızlı ve beyaz renklerde kapalı formda dört yapraklı tek çiçek motifi

yerleştirerek biçimlendirilmiştir. Kartuşun dışına doğru geometri kıvrımlarla belirlenmiş kırmızı zeminli dörtgen yüzeyler yine kapalı formda beyaz kanatlı rumi motiflerle biçimlendirilmiştir.

Kartuşların köşelerinde, gül buketleri ile biçimlendirilmiş yuvarlak madalyonlar yer almaktadır. Kartuşların arasında kalan yeşil zeminli yüzey sarı yaldızlı, gri ve kırmızı renkli rumi motiflerle bezenirken, kartuşun kuzey ve güneyinde bulunan oval madalyonun yüzeyi kapalı formu sarı yaldızlı rumi motifleriyle bezenmiştir. Kompozisyon dıştan cetveller ve geometrik kıvrımlarla belirlenmiştir.

Tavandan duvarlara geçişte tonozun eğimli bölümlerinin ilk kademesi dört yönde sekizgen panolar içinde manzara resimleriyle biçimlendirilmiştir. Sekizgen panoların iki yanına simetrik olarak yer alan iri rumi motifleriyle belirlenmiş madalyonlar kırmızı zemin üzerine yeşil renkte yaprak motifleriyle biçimlendirilmiştir. Arada kalan gri zeminli yüzey sarı yaldızlı, yeşil ve kırmızı renklerde rumi motiflerle bezenmiştir. Köşelerde yine rumi motiflerinin belirlediği madalyonların kırmızı zemini sarı yaldızlı ve yeşil renkte istiridye motifiyle biçimlendirilmiştir (Resim 32).

Duvara geçişte ikinci eğimli yüzey dilimli formda belirlenerek kapalı formu sarı yaldızlı, yeşil, beyaz ve kırmızı renklerde hacimli rumi motifleriyle bezenmiş bordürlerle biçimlendirilmiştir.

Tavanın duvarla birleştiği bölümdeki bordür, beyaz renkli kanatlı rumi motifleri ile belirlenerek kahverengi tomurcuk ve beyaz yumurta motiflerinin alternatif yerleştirilmesiyle biçimlendirilmiştir.

Duvar yüzeyinin cetvellerle belirlenmiş dikdörtgen panolarının, pembe zeminli dilimli köşebentleri sarı yaldızlı, kırmızı ve yeşil renkli rumi motifleri ile bezenerek biçimlendirilmiştir. Üst bölümde köşebentlerin arasında kalan yine pembe zeminli dilimli yüzey, kapalı formda yeşil renkli rumi motifleriyle

belirlenerek kompozisyonun merkezine tomurcuk motifi yerleştirilerek biçimlendirilmiştir. Kapı alınlıkları duvar panoları ile aynı bezemeye sahiptir.

Kapı ve pencereleri çevreleyen bordür, sarı yıldız, beyaz ve yeşil renkli rumi motifleriyle bezenmiştir (Resim 33).

4. Oda: Sekizgen panonun merkezi yuvarlak madalyonu çevreleyen sarı yıldızlı geometrik geçmelerle bölümlendirilmiştir. Bölümlendirilen yüzey, yeşil zeminin üzeri kapalı formlu beyaz rumi motifleri ile bezenmiştir. Tavan göbeği ile tavan göbeğini çevreleyen sekizgen çerçeve arasında kalan yeşil zeminli yüzey sarı yıldızlı, kırmızı ve beyaz renklerde hacimli rumi motifleri ile bezenmiştir.

Sekizgen panoyu çevreleyen kartuşların yeşil zeminli yüzeyinin merkezi, sarı yıldız ve beyaz renkte iri rumi motifleriyle belirlenen madalyonların kırmızı zeminli yüzeyi sarı yıldız ve yeşil renkte istiridye motifiyle biçimlendirilmiştir. Madalyonun çevresi sarı yıldız, beyaz ve kırmızı renklerde rumi motifleriyle bezenmiştir. Köşelerdeki beşgen kartuşlar farklı olarak istiridye motifli madalyona simetrik yerleştirilmiş aynı biçimde oluşturulmuş küçük madalyonun içi tomurcuk motifiyle biçimlendirilmiştir (Resim 34).

Kare tavandan duvarlara geçişte aynalı tonozun eğimli bölümleri dört yönde armalı kompozisyonla biçimlendirilmiştir. Armaların iki yanı, iç içe sekiz kollu yıldız motifi ile dekore edilmiştir. Armayla yıldız motiflerinin arasında kalan gri zeminli yüzey sarı yıldızlı, kırmızı, beyaz ve yeşil renkli geometrik kıvrımlar ve rumi motifleriyle bezenmiştir. Bütün kompozisyon sarı yıldızlı cetvellerle belirlenmiştir.

Duvarlara geçişteki yeşil zeminli ikinci bordür sarı yıldızlı ve yeşil renklerde rumi motiflerle bezenmiştir.

Duvarların üst bölümleri bordürlerle, alt bölümleri cetvellerle ve bordürlerle belirlenmiş dikdörtgen panolar biçiminde düzenlenmiştir. Üst bölümdeki bordür sarı yıldızlarla belirlenen beyaz ve yeşil rumi motiflerin alternatif dizilişiyile biçimlenmiştir. Cetvellerle belirlenen duvar panoları dilimli köşebentler ve alt ile üst bölümlerde köşebentlerin arasındaki dilimli yüzeyin yeşil zemini sarı yıldızlı, beyaz ve kırmızı renkli rumi motifleri ile biçimlendirilmiştir (Resim 35).

5.Oda: Kare tavanın yüzeyi madalyon ve panolarla bezeme bakımından birbirini tekrarlayan üç bölümlü bir düzenlemeye sahiptir.

Bölümlenen yüzeyin merkezinde yuvarlak pano, gri zemin üzerine geometrik geçmelerle kaynaşmış sarı, kırmızı ve yeşil renklerde hacimli rumi motifleriyle bezenmiştir. Yuvarlak panonun kuzey ve güneyinde bezeme bakımından birbirini tekrarlayan dilimli kartuşların merkezinde sekiz kollu yıldız biçiminde belirlenmiş gül buketleriyle biçimlendirilmiş madalyonlar yer almaktadır. Madalyonların kolları kırmızı zemin üzerine sarı renkte kanatlı rumi motifleriyle bezenmiştir. Madalyonun çevresi kırmızı renkli zemin üzerine sarı ve gri renkli rumi motifleriyle bezenmiştir. Kartuşların dışında kalan yüzey sarı, kırmızı ve gri renkli rumi motifleriyle bezenmiştir.

Birbirini tekrarlayan üç kompozisyon geometrik geçme ve cetvellerle belirlenmiş bordürlerle birbirlerinden ayrılmıştır. Bordür, iri rumi motiflerle belirlenen istiridye motifli madalyonlarla biçimlendirilmiştir. Madalyonların çevresi yeşil zemin üzerine sarı, gri ve kırmızı renklerde rumi motiflerle bezenmiştir (Resim 36).

Duvarlar cetvellerle belirlenen dar ve geniş panoların alternatif yerleştirilmesiyle düzenlenmiştir. Duvar yüzeyi, kapılar ve pencerelerin çevresi yeşil zemin üzerine geometrik kıvrımlarla belirlenerek sarı, gri ve kırmızı renkli rumi motiflerle bezenmiş bordürlerle çevrelenmiştir. Alternatif dizilişli dikdörtgen panoların dilimli formlu köşebentleri ve geniş panoların üst

bölümlerin de köşebentlerin arasında kalan yine dilimli formlu mavi zeminli yüzeyler sarı, kırmızı ve yeşil renklerde rumi motifleriyle bezenmiştir (Resim 37).

6. Oda: Yuvarlak formlu tavan göbeğinin merkezindeki yuvarlak madalyon içinde sekiz kollu yıldız motifinin kollarının arası kapalı formlu rumi motifleriyle bezenmiştir. Bu düzenleme dıştan, geometrik geçmelerle belirlenen kırmızı ve yeşil renkli bölümlenmiş zemin üzerine sarı yıldız ve beyaz rumi motifleriyle bezenmiştir. Tavan göbeğini oluşturan dış şerit dört yönde oval formlu kartuşlarla belirlenerek bitkisel motiflerle bezenirken kartuşların arasında kalan yüzey rumi motiflerle bezenmiştir. Tavan göbeği ile geometrik geçmelerin belirlediği rumi motifleriyle bezenmiş bordür arasında kalan mavi ve yeşil renklerde bölümlenmiş yüzey beyaz, sarı yıldızlı ve kırmızı renklerde hacimli rumi motifleriyle bezenmiştir.

Kare tavan yüzeyinden duvarlara geçişteki tonozun eğimli yüzeyi dört yanında iri rumi motifleriyle belirlenmiş gül buketleriyle biçimlendirilmiş madalyonlar yer almaktadır. Köşeler istiridye motifleri ile biçimlendirilmiştir. Arada kalan yüzey yine tavan yüzeyinde görülen üslupta rumi motiflerle bezenmiştir. Bütün kompozisyonu alt kısımda çevreleyen bordür, yine kare tavan yüzeyini dıştan çevreleyen bordürle aynı düzenlemeye sahip bordürle bezenmiştir. Duvara geçişi, yeşil zemin üzerine kırmızı beyaz ve sarı yıldızlı hacimli rumi motiflerle bezenmiş bordürle biçimlendirilmiştir (Resim 38).

Duvara geçişte üst kısım ve pencerelerin çevresi rumi motifleriyle oluşturulmuş bordürle biçimlendirilmiştir. Duvarlar cetvellerle belirlenmiş dar ve geniş dikdörtgen panoların alternatif dizilişiyle düzenlenmiştir. Dikdörtgen duvar panolarının köşebentleri koyu yeşil zemin üzerine sarı yıldız ve gri renklerde rumi motiflerle biçimlendirilmiştir (Resim 39).

Giriş Eyvanı: Kubbenin mavi zeminli iç yüzeyinin merkezi geometrik biçimlendirilmiş, dışa doğru kapalı formlu sarı yıldızlı ve beyaz rumi

motifleriyle biçimlenmiş şerit, geometrik kıvrımlarla ve rumi motifleriyle biçimlenmiş ikinci şeritle bezenmiştir. Kubbe eteği iri rumi motiflerin simetrik yerleşimiyle biçimlenen madalyonların istiridye motifiyle biçimlendirilmesiyle bezenmiştir. Kubbeye geçişi sağlayan yeşil zeminli üçgenler kapalı formlu sarı yıldızlı, kırmızı ve beyaz renkli rumi motifleriyle bezenmiştir. Kubbeleri sınırlayan kare çerçeveyi biçimlendiren bordürün mavi zemini dört yönde yuvarlak formlu madalyonlar ve köşelerde kalp biçiminde madalyonlar sarı yıldızlı sekiz yapraklı çiçek motifleriyle biçimlendirilirken sarı yıldızlı cetvellerle belirlenen bordürün yüzeyi sarı yıldızlı rumi motiflerle bezenmiştir.

Duvar yüzeyi, renkli mermerler yerleştirilerek dekore edilmiştir. İki yanda yuvarlak atnalı kemerle belirlenerek mukarnaslı nişlerle biçimlenmiştir (Resim 65) .

Resim – 65: Şehzadeler Dairesi, Giriş Eyvanı

Biniş Dairesi:

1. Oda: Tavan göbeğini biçimlendiren sekiz kollu yıldızın merkezindeki dilimli madalyonun bölümlendirilmiş kırmızı renkli zemini gri

renkte kapalı formda rumi motifleriyle bezenmiştir. Sekiz kollu yıldızın kollarının beyaz zemini sarı yaldızlı ve kırmızı renkli hacimli rumi motifleri ile bezenmiştir. Yıldızın kollarından türeyen dışa doğru yuvarlatılmış kartuşların uç bölümlerine, kırmızı zemin üzerine kapalı formlu beyaz rumi motifleriyle biçimlendirilmiş yuvarlak madalyonlar ile gri zemin üzerine çiçek buketleriyle biçimlendirilmiş yuvarlak madalyonlar alternatif biçimde yerleştirilmiştir. Madalyonların dışında kalan yeşil zeminli yüzey sarı, beyaz ve kırmızı renkte hacimli rumi motiflerle bezenmiştir. Tavan göbeği ile dış çerçeve arasında kalan yüzey mavi ve yeşil renkli zemin üzerine sarı, beyaz ve kırmızı renklerde hacimli rumi motifleriyle bezenmiştir. Kare çerçevenin sınırlarını belirleyen bordür, geometrik geçmelerle belirlenmiş mavi zeminli kartuşların kapalı formda hacimli beyaz rumi motifleriyle bezenmesiyle biçimlenmiştir (Resim 40).

Tavanın güneyinde bulunan beşgen pano ile kare pano mavi zemin üzerine sarı yaldızlı rumi motifleriyle bezenmiş ince bir bordürle ayrılmıştır. Panonun merkezindeki oval madalyon, sembolik içerikli kompozisyonla biçimlendirilmiş. Madalyonun dışında kalan yüzey ve panoyu belirleyen bordür bitkisel bezemeleri bakımından kare pano ile aynı üslupta bezenmiştir.

Tavandan duvarlara geçişte tonozun eğimli bölümleri üçgen panolar birbirini tekrarlayan alternatif dizilişli iki ayrı kompozisyonla biçimlenmektedir. Birinci panonun ortasında bulunan yuvarlak madalyon üç yönünden kapalı formlu hacimli rumi motifleriyle çevrelenmiştir.

İkinci panonun ortasında hacimli iri rumi motifleriyle belirlenen madalyonun ortası sarı yaldızlı zeminin üzerine çiçek buketi yerleştirilmiştir. Madalyonun çevresi yine yeşil ve mavi zemin üzerine hacimli rumi motiflerle oluşturulmuş kompozisyonla bezenmiştir (Resim 41).

Duvar yüzeylerinde görülen düzenleme Şehzadeler Dairesi, güney eyvanın duvarlarında görülen düzenlemeyi tekrarlamaktadır (Resim 42).

2. Oda: Bitkisel bezemeleri bakımından “Şehzadeler Dairesi” sofa ile aynı özellikleri göstermektedir (Resim 43).

3. Oda: Ayna tonozlu örtü sitemine sahiptir. Tavan göbeğinde dilimli şemse ile belirlenmiş yüzey, yeşil zemin üzerine koyu sarı ve kırmızı renklerde kapalı formlu hacimli rumi motiflerle biçimlenmiş kompozisyonla bezenmiştir.

Kare tavanın köşebentleri, tonozu eğimli yüzeyi ve tavandan duvara geçişi sağlayan bordür, dilimli formlu yeşil zemin üzeri kapalı formlu rumi motiflerle bezenmiştir (Resim 44).

4. Oda: Tavan göbeğinin merkezi kırmızı zemin üzerine sarı yıldızlı geometrik geçmelerle biçimlendirilmiştir. Tavan göbeğinin merkezinden dışa doğru geometrik geçmelerin belirlediği yeşil zeminli kartuş dizisi sarı renkte lale motifiyle bezenmiştir. Tavan göbeğinin çevresi, yeşil ve kırmızı renklerle bölümlenmiş zemini üzerine sarı yıldızlı, kırmızı ve beyaz renklerde rumi motifleri ile bezenmiştir.

Sekizgen panoyu çevreleyen kartuşların yeşil zeminli yüzeyi, sarı yıldızlı iri rumi motiflerle belirlenmiş istiridye motifiyle bezeli madalyonlarla biçimlendirilmiştir. Madalyonun çevresi sarı yıldız, beyaz ve kırmızı renklerde rumi motifleriyle bezenmiştir. Köşelerdeki beşgen kartuşların merkezindeki madalyonun yüzeyi tomurcuk motifiyle biçimlendirilmiştir (Resim 45).

Tavandan duvarlara geçişte tonozun geometrik geçmelerle belirlenen mavi zeminli eğimli yüzeyi sarı yıldızlı, kırmızı, beyaz ve yeşil renklerde rumi motifleriyle bezenmiştir. Kompozisyonun merkezine sarı yıldızla belirlenmiş dilimli madalyon yerleştirilmiştir. Madalyonun kırmızı zemini yine sarı yıldızla belirlenmiş altı kollu yeşil renkli yıldız motifiyle biçimlenirken yıldızın çevresi rumi motiflerle bezenmiştir. Duvara geçişi sağlayan ikinci eğimli yüzeyin bordürü, sarı yıldızlı, kırmızı, beyaz ve yeşil renkte rumi motifli bezemelerle biçimlendirilmiştir.

Diğer odalarda görüldüğü gibi duvarın üst bölümleri ve pencerelerin çevresi yeşil zemin üzerine beyaz rumi motiflerle biçimlenen bordürlerle belirlenmiştir. Alt bölümlerde sarı yaldızlı cetvellerle belirlenmiş, yeşil zeminli köşebentler, kırmızı, beyaz ve sarı yaldızlı rumi motifli bezemelerle biçimlendirilmiştir (Resim 45).

5. Oda: Köşeleri pahlanmış kare tavan yüzeyinin merkezindeki yuvarlak pano ile belirlenmiş tavan göbeği, yeşil ve kırmızı renklerle bölümlendirilmiş zemin üzerine sarı yaldızlı rumi motiflerle bezenmiştir (Resim 46). Tavan göbeği ile kare çerçeve arasında kalan yüzey ve tavandan duvara geçişte manzaraların arasında kalan yüzey yine aynı üslupta bezenmiştir (Resim 47).

Seraskeri Binası

Galeri: Galerinin, bitkisel bezemeler bakımından üç değişik düzenleme bulunmaktadır. Bu düzenlemeler kuzey-güney ve doğu-batı yönünde alternatif olarak birbirini tekrarlamaktadır (Resim 48).

Birinci pano; dış çerçeveden içe doğru bitkisel bezemeler, çitalarla biçimlendirilmiş geometrik geçmelerle belirlenmiş sekizgen ve altıgen kartuşlar ile kare ve dikdörtgen panolarla biçimlendirilmiştir.

Köşelerde bulunan panolar, merkezinde kare çerçeve içinde krem renkli zemin üzerine geometrik geçmelerle belirlenen dört yöne açılan yaprak motifleri ile bezenmiştir. Dışa doğru köşeler, yine kapalı formda kıvrım dal ve yaprak motifleriyle bezenmiştir.

Kuzey ve güney de yer alan kare çerçeveye belirlenen panoların merkezi, çiçek buketleri ile biçimlendirilmiştir.

Kare panodan sekizgen forma geçilirken oluşan altıgen kartuşların yüzeyi, cetvellerle belirlenerek, merkezde palmet motifi olmak üzere kapalı formda kıvrım dal ve yaprak motifleriyle bezenmiştir.

Doğu-batı aksında yer alan dikdörtgen panolar, yine cetvellerle ve geometrik geçmelerle belirlenen kapalı formda kıvrım dal ve yaprak motifleriyle oluşan ve palmet motifleriyle sonlanan kompozisyonla biçimlendirilmiştir. Arada kalan yüzey, karelere bölünerek krem renkli zemin üzerine, kaydırılmış eksende yeşil renkli palmet motifleriyle bezenmiştir.

Dikdörtgen çerçevelerin merkezinde yer alan yuvarlak formlu madalyonlar, çiçek buketleri ile biçimlendirilmiştir. Madalyonların çevresi krem ve kahverengi, hacimli geometrik kıvrımlar ve kıvrım dallı motiflerle bezenirken, madalyonların tepesi palmet motifiyle bezenmiştir (Resim 66).

Resim – 66: Seraskerlik Binası, Galeri Tavanı, Birinci Pano.

İkinci panoda farklı bir kompozisyon gözlemlenmektedir. Panonun merkezinde bulunan yuvarlak madalyon hacimli akantus yaprakları ile biçimlenirken, köşebentler hacimli kıvrım dallar ve yaprak motifleriyle bezenmiştir (Resim 67).

Resim – 67: Seraskerlik Binası, Galeri Tavanı, İkinci Pano

Merdivenlerin bulunduğu bölümde, avizenin bulunduğu tavan göbeğinin merkezinde yer alan on iki kollu yıldızın merkezi, dışa doğru krem rengi zemin üzerine kırmızı renkli konturlarla üç sıra lale motifleriyle bezenmiştir. Yıldızdan türeyen altıgen kartuşlar, pembe ve gri renklerde hacimli palmet motifleri ve kıvrım dal ve yaprak motifleriyle bezenmiştir. Kompozisyon yine cetvellerle belirlenmiştir. Bütün kompozisyonu çevreleyen kare panonun köşeleri, simetrik yerleşimli istiridye ve palmet motifleri ile sonlanan kapalı formda 'S', 'C' şeklindeki kıvrım dal ve yaprak motifleriyle biçimlendirilmiştir (Resim 68).

Resim – 68: Seraskerlik Binası, Galeri, Tavan Göbeği

Resim – 69: Seraskerlik Binası, Galeri Tavanı, Yan Bölümleri

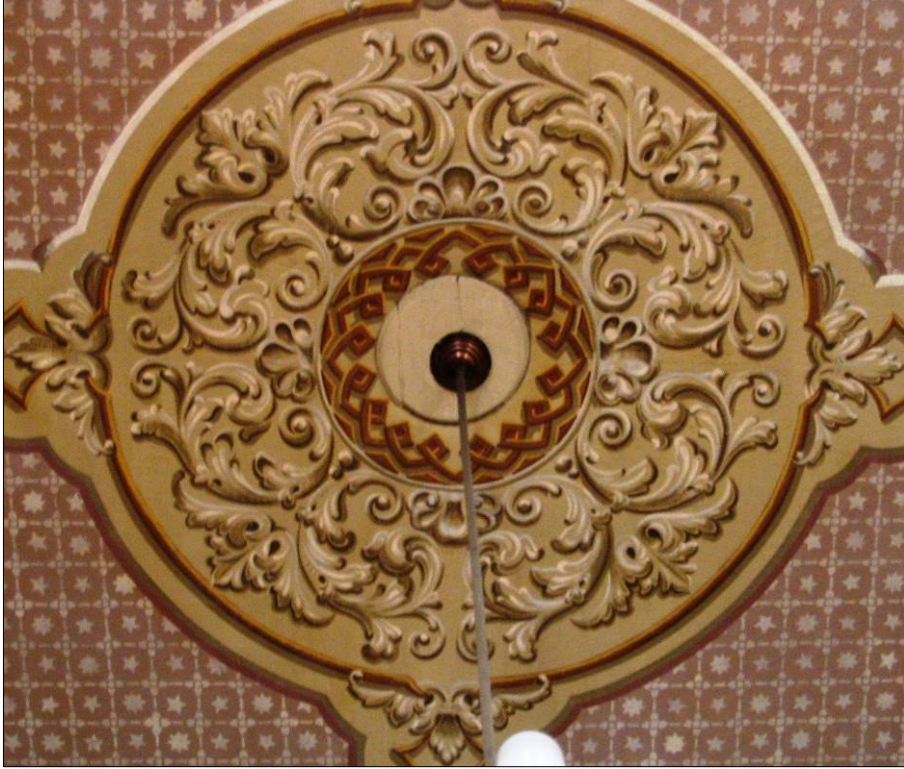
Tavan göbeğinin iki yanında yer alan simetrik yerleşimli dikdörtgen dört pano, geometrik geçmelerin belirlediği kıvrım dallar ve yaprak motifleriyle bezenmiştir. Panonun merkezi, çiçek buketleri ile biçimlendirilerek diğer panolara göre daha yoğun bir bezemeye sahip olmuştur (Resim 69).

Tavandan duvara geçişte üç sıra bordür bitkisel motiflerle bezenmiştir. Birinci bordür, ahşap konsollarla bölümlenmiş krem rengi zeminli yüzey üzerine, kırmızı renkli cetvel ve geometrik geçmelerle belirlenmiş simetrik yerleşimli lale motifleriyle bezenmiştir. İkinci bordür, çıtalarla belirlenmiş kahverengi zeminli yüzey üzerine krem renkli kıvrım dal ve yaprak motifleriyle bezenmiştir. Üçüncü bordür, krem rengi zemin üzerine yeşil renkte cetvellerle belirlenmiş rumi motiflerle bezenmiştir (Resim 70).

Resim – 70: Seraskerlik Binası, Galeri, Tavandan Duvara Geçiş

1. Oda: Tavan göbeğini biçimlendiren oval formlu panonun merkezinde yer alan madalyonun çevresi dört yönde İstiridye motifi ve geometrik geçmelerin yanı sıra kıvrım dallarla biçimlendirilmiştir (Resim 71).

Resim-71: Seraskerlik Binası Mavi Salon, Doğu Kanadı, Birinci Oda, Tavan Göbeği.

Kare panonun doğu ve batısında yer alan yarım yuvarlak kartuşlar ve kare panonun kuzey ve güneyinde yer alan cetvellerle belirlenmiş dikdörtgen panoların dar olan iki ucu, krem renkli zemin üzerine kahverengi, yeşil, pembe ve mavi renklerde kıvrım dal ve yaprak motifleriyle bezenmiştir.

Tavanı çevreleyen çitalarla belirlenmiş panoların uçları ve köşe bentleri yine krem rengi zemin üzerine kahverengi, pembe, mavi ve yeşil renklerde kıvrım dal ve yaprak motifleriyle bezenmiştir (Resim 49).

Tavanı dıştan çevreleyen bordür, krem renkli zemin üzerine yine cetvellerle belirlenmiş, kahverengi rumi motifleriyle bezenmiştir.

Tavandan duvara ahşap konsollarla geçilmektedir. Konsolların bölümlediği yeşil zeminli yüzey, kırmızı renkli cetvel ve geometrik geçmelerle belirlenmiş simetrik yerleşimli lale motifleriyle bezenmiştir (Resim 72).

Resim-72: Seraskerlik Binası Mavi Salon, Doğu Kanadı, Birinci Oda, Tavan Duvara Geçiş

Duvarlar alternatif yerleştirilmiş dar ve geniş dikdörtgen panolar biçiminde düzenlenmiştir. Duvarın dar panolarının alt ve üst bölümleri pembe, yeşil, mavi ve kahverengi kapalı formlu hacimli kıvrım dallar ve palmet motifleriyle biçimlendirilmiştir. Geniş panonun ortasındaki dilimli şemsenin yüzeyi ve panonun köşebentleri yine hacimli kıvrım dallarla bezenmiştir (Resim 73).

Resim-73: Seraskerlik Binası Mavi Salon, Doğu Kanadı, Birinci Oda, Duvar Yüzeyi

2. Oda: Tavan göbeğini biçimlendiren çıtalarla belirlenmiş on iki kollu yıldızın merkezindeki lacivert zeminli yuvarlak madalyon, sarı yıldızlı hacimli rumi motifleriyle bezenirken, yıldızın kollarının belirlediği yeşil zeminli üçgen yüzey beyaz ve lacivert rumi motifleriyle bezenmiştir (Resim 74).

Resim– 74: Seraskerlik Binası Mavi Salon, Doğu Kanadı, ikinci Oda, Tavan Göbeğinin Merkezi

Yıldızın kollarından türeyen yüzeyi beyaz, lacivert ve kırmızı renklerde bölümlenmiş altıgen kartuşlar, yine sarı yıldızlı hacimli rumi motifleriyle bezenmiştir. Kartuşların arasındaki yüzey, tavanı sınırlayan dikdörtgen çerçeveyi belirleyen bordür ve köşebentler, lacivert ve kırmızı renklerde bölümlenmiş zemin üzerine sarı yıldızlı hacimli rumi motifleri ile bezenmiştir. Tavan göbeği ile dış çerçeve arasında kalan ise yüzey yeşil zemin üzeri beyaz ve koyu yeşil renklerde rumilerle bezenmiştir (Resim 50).

Kuzey ve güneyde bulunan resimlerin yanlarında bulunan kartuşların köşebentleri ve arada kalan yüzeyi tavanın dikdörtgen formlu yüzeyindeki bezemeyi tekrarlamaktadır. Tavanın panolarını belirleyen çitalarla biçimlendirilmiş dar panoların yüzeyi, yeşil yaprak ve kırmızı, beyaz renklerde biçimlendirilmiş hatayi motifleri ile bezenmiştir (Resim 75).

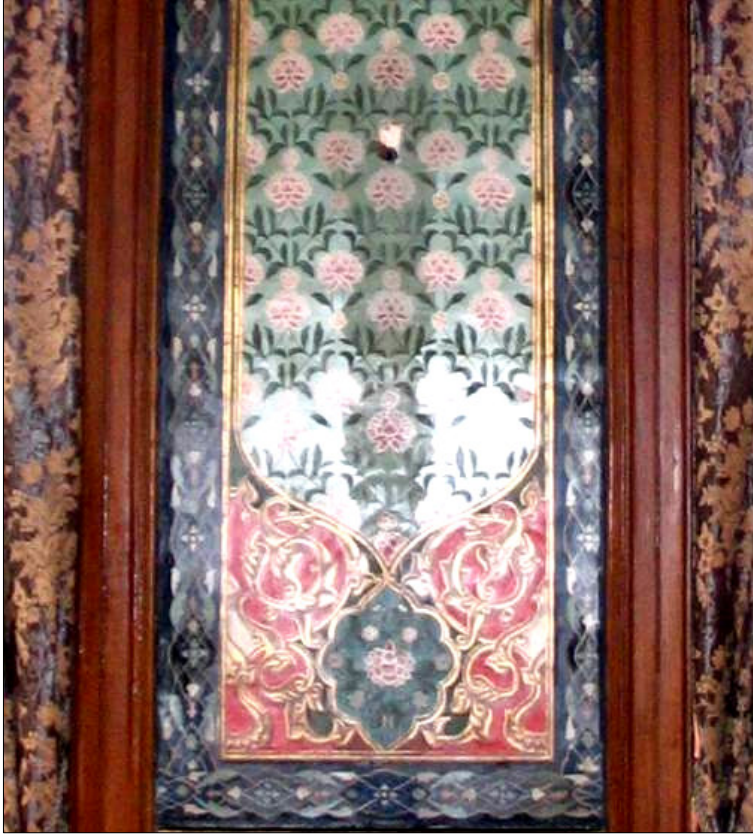

Resim-75: Seraskerlik Binası Mavi Salon, Doğu Kanadı, İkinci Oda, Tavan Güney Köşesi.

Tavandan duvara geçişi sağlayan konsolların altında yer alan bordür lacivert ve kırmızı renklerde bölümlendirilerek sarı yıldızlı hacimli Rumi motifleri ile bezenmiştir.

Duvar yüzeyi alternatif dizilişli dar ve geniş panolarla biçimlendirilmiştir. Geniş pano, dışta lacivert zemin üzerine sarı yıldızlı ve kırmızı renkli palmet dizilerinden oluşan bordürle çerçevelenmiştir. Çerçevelenen panonun yüzeyi köşelerde, koyu yeşil ve kırmızı zemin üzerine sarı yıldızlı hacimli rumi motifler ile dekore edilmiştir. Arada kalan yüzey, açık yeşil zemin üzerine tavan yüzeyinde de görülen geleneksel üslupta beyaz ve lacivert rumilerle bezenmiştir (Resim 51).

Dar panoların yüzeyi köşelerde geniş panoda görülen bezemeyi tekrarlamaktadır. Bu bezemenin dışında kalan yüzeyde, tavanda görülen hatayı motifleriyle biçimlendirilmiş bezemeyi tekrarlamaktadır (Resim 76).

Resim – 76: Seraskerlik Binası Mavi Salon, Doğu Kanadı, ikinci Oda,
Duvar Yüzeyi

3. Oda: Tavan göbeğinin merkezindeki on iki kollu yıldızın kolları, yeşil zemin üzerine sarı yaldızlı rumi motifleri ile bezenmiştir (Resim 52). On iki kollu yıldızdan türeyen altıgen kartuşların yüzeyi, yine sarı yaldızlı hacimli rumi motifleriyle biçimlenirken kompozisyonun merkezi palmet motifi formunda belirlenerek, açık yeşil zemin üzerine beyaz ve koyu yeşil rumi motifleriyle bezenmiştir (Resim 77).

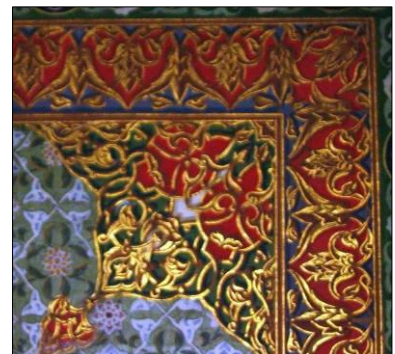

Resim – 77: Seraskerlik Binası Mavi Salon, Tavan Göbeğinin Merkezi.

Altıgen kartuşlardan türeyen ve dışta tekrar on iki kollu yıldız motifini oluşturan dörtgen kartuşların yüzeyi lacivert zemin üzerine kırmızı beyaz renklerde rumi motifleri ve sarı yıldızlı hacimli rumi motifleriyle bezenmiştir. Kompozisyonun merkezindeki palmet motifi formunda belirlenen yüzeyi yine yeşil zemin üzerine lacivert, beyaz renklerde rumi motifleriyle bezenmiştir (Resim 78).

Resim – 78: Mavi Salon,
Tavan Göbeği, Detay

Resim – 79: Mavi Salon,
Tavan Köşebendi.

Yıldız formundaki tavan göbeği dışında kalan açık yeşil zemin üzerine yeşil ve beyaz rumi motifleriyle belirlenerek bölümlenen yüzey, kırmızı, pembe ve beyaz renkte hatayi ve yaprak motifleriyle bezenmiştir.

Bütün kompozisyonu çevreleyen dikdörtgen çerçevenin dilimli köşebentleri, koyu yeşil, kırmızı ve sarı yaldızlı hacimli rumi motifleri ile bezenmiştir. Genel kompozisyonu sınırlayan iç bordür köşebentlerle aynı düzenlemeye sahiptir. Dış bordür, yeşil zemin üzerine beyaz ve açık yeşil rumi motifler ile bezenirken aralarda sarı konturlarla belirlenen lacivert zeminli dilimli şemselerin içi yine yeşil, beyaz rumi motifleriyle bezenmiştir (Resim 79).

Tavanı dıştan çevreleyen konsollarla geçilen ikinci kademe yüzey, çıtalarla belirlenmiş altı kollu yıldız biçiminde düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin dışında kalan yüzey, sarı yaldızlı hacimli rumi motifleriyle bezenmiştir. Düzenlemenin iç yüzeyi, yeşil zeminli dilimli şemse ile belirlenerek formda lacivert ve beyaz rumi motifleriyle bezenmiştir. Yıldızın kollarından türeyen altıgen kartuşların yüzeyi çevreye doğru biçimlenen rumi motiflerle bezenmiştir (Resim 80).

Resim-80: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Tavan Göbeğini Çevreleyen Kartuşlar.

Tavandan duvarlara geçişi sağlayan ahşap konsolların yüzeyi, sarı yaldızlı hacimli tek akantus yaprağı motifi ile bezenmiştir.

Duvarın üst bölümü, ahşap konsolların bölümlendirdiği çitalarla belirlenmiş enine dikdörtgen kartuşlarla düzenlenmiştir. Kartuşların köşebentleri kırmızı zemin üzerine sarı yaldızlı hacimli rumi motifleriyle bezenirken arada kalan yüzey, açık yeşil zemin üzerine beyaz ve yeşil renkte rumi motifleriyle bezenmiştir (Resim 81).

Resim – 81: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Tavandan Duvara Geçiş

Kapıların üzeride dilimli alınlık bölümü ve köşebentler hacimli rumi motifleriyle bezenmiştir. (Resim 82).

Resim–82: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Tavandan Duvara Geçiş ve Kapı Alınlığı.

Duvar yüzeyi diğer odalarda olduğu gibi dar ve geniş dikdörtgen panoların alternatif dizilişiyile düzenlenmiştir. Geniş panonun merkezi, dört yönde palmet biçiminde tepeliklerle son bulan şemse motifi ile belirlenmiştir. Şemsenin yüzeyi, lacivert ve kırmızı renklerde bölümlenerek, sarı yaldızlı hacimli rumi motifleriyle bezenmiştir. Panonun kenarları yeşil zemin üzerine hacimli kırmızı ve sarı yaldızlı rumi motiflerle bezenmiştir. Şemse motifi ile dış çerçeve arasında kalan yüzey, pembe ve sarı, beyaz renklerle biçimlenmiş hatayi ve yeşil yaprak motifleriyle bezenmiştir (Resim 83).

Resim-83: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Tavandan Duvar Yüzeyi, Geniş Pano.

Dar panoyu çevreleyen düzenleme, geniş panonun kenarlarındaki düzenlemeyi tekrarlamaktadır. Arada kalan yüzey yeşil ve beyaz rumi motiflerle bezenmiştir (Resim 84).

Resim-84: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Duvar Yüzeyi, Dar Pano.

Dikdörtgen pano alt bölümde bir bordürle sınırlandırılmış olup enine dikdörtgen bir pano ile biçimlendirilmiştir. Panonun yüzeyi, lacivert zemin üzerine kırmızı ve sarı yaldızlı hacimli rumi motifleri ile bölümlenmiştir. Bölümlenmiş yüzey, yeşil zemin üzerine beyaz ve açık yeşil renklerde rumi motiflerle bezenmiştir (Resim 85).

Resim-85: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Tavandan Duvar Yüzeyi, Alt Bölüm Panolar

4. Oda: Tavan göbeğinin merkezindeki on iki kollu yıldızın kolları, yeşil zemin üzerine sarı yaldızlı rumi motifleri ile bezenmiştir. Lacivert zeminli yüzey ise sarı yaldızlı rumi motifleriyle bezenmiştir (Resim 86).

Resim-86: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Batı Kanadı, Birinci Oda, Tavan Göbeğinin Merkezi.

Yıldızın kollarından türeyen yeşil zeminli altıgen kartuşlar, yine sarı yaldızlı kanatlı rumi motifleriyle bezenirken, kartuşların tepeleri; sarı yaldızla belirlenmiş kırmızı renkte kanatlı rumi motifiyle biçimlendirilmiştir (Resim 53).

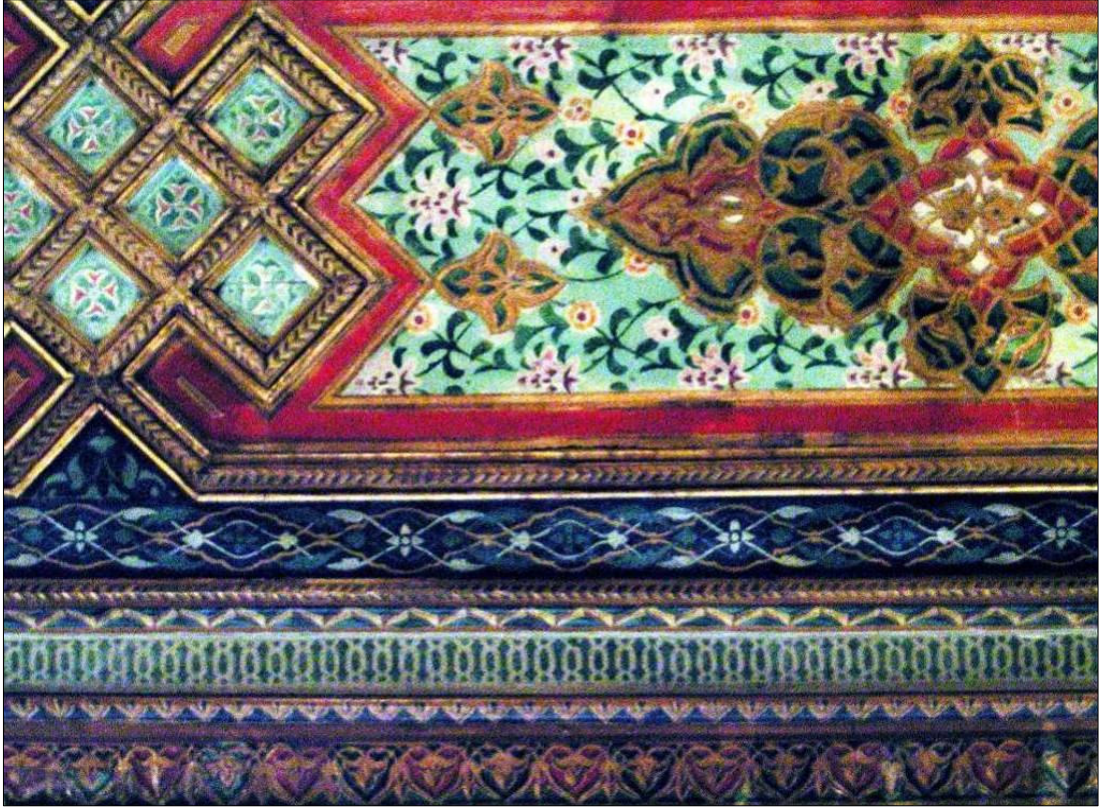
Tavan göbeği ile kare çerçeve arasında kalan yeşil zeminli yüzey beyaz ve lacivert renkli rumi motifleriyle bezenmiştir. Tavanı dıştan çevreleyen kare çerçevenin yeşil zeminli köşebentleri; sarı yaldızlı hacimli rumi motifleri ile bezenmiş ve tavan göbeğini biçimlendiren kartuşların tepeleri ile aynı biçimde tepelik motifleri ile son bulmuştur. Çerçevenin dışı sarı yaldız, yeşil ve kırmızı renklerde rumi motifleriyle bezenmiş bordür ile biçimlendirilmiştir. Çıtalarla belirlenen panodan diğer panolara geçişi sağlayan bordür, sarı konturlarla belirlenmiş lacivert zemin üzerinde kapalı formlu beyaz rumi motiflerle bezenmiştir. Bu kompozisyonu belirleyen sarı

renkli konturlar iki uçta palmet motifleriyle bezenmiştir. Kapalı formlu kompozisyonun dışı yeşil zemin üzerine beyaz rumi motifleriyle bezenmiş bordürle biçimlendirilmiştir (Resim 87).

Resim-87: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Batı Kanadı, Birince Oda, Tavan Yüzeyi.

Tavanı çevreleyen ve tavanın ortasındaki üç panoyu ayıran geniş bordür, içten dışa beyaz, kırmızı ve yeşil renklerle bölümlendirterek, dilimli şemseyle belirlenmiş yüzey, sarı yaldızlı hacimli rumi motifleriyle bezenmiştir. Kompozisyonun dışında kalan yeşil zeminli yüzey, koyu yeşil yaprak ve kırmızı, beyaz ve pembe renklerle biçimlendirilmiş hatayi motifleri ile sarı ve kırmızı renkli dört yapraklı çiçek motifleriyle bezenmiştir. Geometrik geçmeli şebekelerin belirlediği kare kartuşların yüzeyi, yeşil zemin üzerine kapalı formlu rumi motifleri ile bezenmiştir (Resim 88).

Resim-88: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Batı Kanadı, Birinci Oda, Tavan Yüzeyindeki Bordürler.

Tavandan duvara geçişi sağlayan konsolların üzeri ve konsolların arasında kalan kartuşlar, açık yeşil zemin üzerine kapalı formda lacivert, beyaz ve koyu yeşil, renklerde rumi motifleriyle bezenmiştir.

Konsolların altında yer alan bordür, sarı yaldız, yeşil ve kırmızı renklerde rumi motifleriyle bezenmiştir.

Duvarın alt ve üst kısmında bulunan alternatif yerleşimli kare ve enine dikdörtgen panoların yüzeyi, ortada açık yeşil zemin üzerine koyu yeşil yaprak motifi ve kırmızı, beyaz ve pembe renklerle biçimlendirilmiş hatayi motifi ile bezenmiştir. Köşebentler; koyu yeşil ve kırmızı zemin üzerine sarı yaldızlı hacimli palmet motifi ve çevresinde rumi motifleri ile bezenmiştir. Kapıların alınlık kısmının dikdörtgen formlu yeşil zemini ise lacivert ve beyaz rumi motiflerle bezenmiştir (Resim 89).

Resim-89: Seraskerlik Binası Mavi Salon, Batı Kanadı Birinci Oda,
Tavandan Duvara Geçiş.

Duvar, alternatif yerleştirilmiş dar ve geniş dikine dikdörtgen panolarla düzenlenmiştir. Geniş pano dıştan lacivert zemin üzerine sarı yaldızlı ve kırmızı renkte biçimlenmiş hacimli kapalı formlu rumi motiflerinden bezenmiş bordürle sınırlandırılmıştır. İç kısımda panoyu ikiye ayıran ve dıştan çevreleyen düzenlemenin dış hatlarını belirleyen konturlar yanlarda ve ortada iri palmet motifi formunu alırken altta ve üstte rumi motifi biçimini alır. Düzenlemenin beyaz, yeşil ve kırmızı renklerle bölümlenen yüzeyi, sarı yaldızlı hacimli rumi motifleriyle bezenmiştir. Bu düzenlemenin arasında kalan yeşil zeminli yüzey, lacivert ve beyaz rumi motifleriyle bezenirken kompozisyonun ortasında sekiz yapraklı beyaz konturlarla belirlenmiş lacivert renkli dört yapraklı tek çiçek motifi yer almaktadır (Resim 54).

Dar panoların beyaz, yeşil ve kırmızı renklerde bölümlendirilmiş köşebentleri sarı yaldızlı hacimli rumi motifleriyle bezenirken bu düzenlemenin belirlediği dilimli yeşil zeminli yüzey; kapalı formlu kırmızı beyaz ve pembe renkli tek hatayi motifi, yeşil yaprak ve sarı ve pembe renkli çiçek motifleriyle bezenmiştir. Köşebentlerin arasında kalan yüzey yine kırmızı beyaz ve pembe renkli hatayi motifi, yeşil yaprak ve sarı ve pembe renkli dört yapraklı çiçek motifleriyle biçimlenmiş kompozisyonla bezenmiştir (Resim 90).

Resim-90: Seraskerlik Binası Mavi Salon, Batı Kanadı, Birinci Oda, Duvar Yüzeyi, Dar Pano, Detay

5. Oda: Tavanın ortasındaki çıtalarla belirlenmiş enine dikdörtgen panonun kırmızı ve koyu yeşil renklerde bölümlenmiş zemini sarı yaldızlı hacimli rumi motifleri ile bezenmiştir. Panonun ortasındaki yuvarlak madalyon, lacivert zemini üzerine sarı yaldızlı hacimli palmet ve akantus yapraklarıyla bezenmiştir. Panonun çevresindeki kartuşların yeşil zemini yine sarı yaldızlı hacimli rumi motifleriyle bezenmiştir (Resim 55).

Dikdörtgen panonun iki yanında yer alan çıtalarla belirlenmiş kare kartuşların merkezi; kırmızı zemin üzerine sarı yaldızlı hacimli iri tek çiçek motifi ile biçimlendirilmiştir. Çiçek motifinin köşeleri rumi motifleri ile belirlenmiş kapalı formda sarı yaldızlı çam kozalağı motifleri ile biçimlendirilmiştir. Kompozisyonun dört yönünde lacivert zemin üzerine sarı

yaldızlı hacimli tomurcuk motifi yer alırken arada kalan yüzey rumi motifleriyle bezenmiştir.

Tavan panolarını birbirinden ayıran ve dıştan çevreleyen lacivert zeminli bordürün sarı yaldızlı geometrik geçmelerle belirlenen altıgen kartuşların enine gelişenleri kapalı formlu hacimli rumi motifleri ile biçimlendirilmiştir (Resim 91).

Resim-91: Seraskerlik Binası Mavi Salon, Batı Kanadı, ikinci Oda, Tavan, Yan Pano

Tavandan duvara geçişte geometrik bezemeli bordürlerin altı ve üstü; sarı yaldızlı hacimli rumi motifleriyle bezenmiş bordürlerle biçimlendirilmiştir. Duvarın üst bölümündeki bitkisel bezemeli bordür; koyu yeşil zemin üzerine sarı yaldızlı hacimli tomurcuk motifi ve kırmızı zemin üzerine sarı yaldızlı hacimli rumi motiflerinin alternatif yer almasıyla biçimlenmiştir (Resim 92).

Resim-92: Mavi Salon, Batı Kanadı İkinci Oda, Duvara Geçiş

Resim -93: Mavi Salon, Batı Kanadı ikinci Oda, Duvar Yüzeyi

Dar ve geniş dikine dikdörtgen panoların geniş olanın köşebentleri yeşil zemin üzerine sarı yaldızlı rumi motifleriyle bezenmiştir. Duvar yüzeyinin ortasındaki madalyonun çevresi yine aynı biçimde bezenmiştir. Dar panoların yüzeyi bezemesizdir (Resim 93).

6. Oda: Tavan göbeğinin merkezdeki çıtalarla belirlenmiş on iki kollu yıldızın gri zeminli yüzeyi, lacivert rumi motifleri ile bezenmiştir. Yıldızın kollarından türeyen altıgen kartuşların yüzeyi, gri zemin üzerine hacimli simetrik yerleşimli şemselerle belirlenmiştir. Şemselerin yüzeyi, kırmızı zemin üzerine sarı yaldızlı rumi motiflerle bezenmiştir. Kartuşların arasında kalan boşluklar ve tavan göbeğini dıştan çevreleyen lacivert zeminli dilimli formda ve tepelik motifleriyle sonlanan yüzey, sarı yaldızlı rumi motiflerle bezenirken tepeliklerin yüzeyi akantus motifleriyle bezenmiştir. Tavan göbeği ile dış çerçeve arasındaki yüzey, açık yeşil zemin üzerine beyaz ve koyu yeşil renkte rumi motifleri ile bezenmiştir (Resim 94).

Resim-94: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu Doğu Kanadı, Tavan Göbeği.

Tavan göbeği ile dış çerçeve arasında kalan açık yeşil zeminli yüzey, beyaz ve koyu yeşil rumi motifleriyle bezenmiştir (Resim 56).

Tavan göbeğini dört yönden çevreleyen panolar, yine sarı yaldızlı, yeşil ve kırmızı renkli rumi motifleriyle bezenmiştir. Kompozisyon; pembe renkli hatayi ve yaprak motifleriyle bezenerak çevrelenmiştir (Resim 95).

Resim-95: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu Doğu Kanadı, Tavan Kartuşlar

Tavanı çevreleyen bordürün geometrik geçmelerle belirlenen yüzeyindeki büyük kartuşların ortası dilimli formda belirlenmiş kırmızı zeminli yüzeyi, sarı yaldızlı hacimli rumi motifleriyle bezenmiştir. Kompozisyonun çevresi, gri zemin üzerine lacivert rumi motiflerle bezenmiştir. Büyük kartuşun çevresindeki küçük kartuşlar lacivert zemin üzerine yeşil, beyaz rumi motifleriyle bezenmiştir. Bütün tavan panolarını sınırlayan bordür yeşil zemin üzerine lacivert rumi motifleriyle bezenmiştir (Resim 96).

Resim-96: Seraskerlik Binası Doktora Salonu Doğu Kanadı, Tavanı Çevreleyen Bordür.

Tavandan duvara geçişi sağlayan ahşap konsollar ve konsollarla bölümlenmiş yüzey, yeşil zemin üzerine lacivert ve beyaz rumi motifleriyle bezenmiştir.

Duvarın üst bölümündeki ilk bordür, kırmızı, beyaz, lacivert renklerle bölümlenmiş zemin üzerine, sarı yaldızlı hacimli rumi motiflerle bezenmiştir. İkinci bordür, kırmızı zemin üzerine beyaz konturlarla belirlenmiş yeşil lale motifleri ve yeşil zemin üzerine beyaz konturlarla belirlenmiş kırmızı lale motiflerinin alternatif yerleştirilmesiyle bezenmiştir (Resim 97).

Resim-97: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu Doğu Kanadı, Tavandan Duvara Geçiş.

Kapının dilimli alınlık bölümünün beyaz, kırmızı ve mavi renkli zemini üzerine yine sarı yaldızlı hacimli rumi motiflerle bezenmiştir.

Duvar yüzeyi, dar ve geniş dikdörtgen panoların alternatif dizilişleriyle düzenlenmiştir.

Geniş pano, bir bordürle hafif sivri kemerli düzenlemeyle biçimlendirilmiştir. Kemerin alınlık kısmı mavi, beyaz ve kırmızı renklerde bölümlenmiş zemin üzerine sarı yaldızlı hacimli rumi motiflerle bezenmiştir. Alınlığın köşelerinde kalan yüzey, yeşil ve beyaz renklerde rumi motiflerle bezenmiştir. Alınlığın altında bulunan dikdörtgen yüzey, baklava deseni ile bölümlenmiştir. Bölümlenen yüzeyler rumi motiflerle bezenmiştir. Panonun ortasındaki şemse motifi ve köşebentler alınlık bölümünde görülen bezemeyi tekrarlamaktadır. Bütün kompozisyonu çevreleyen birinci bordür, mavi zemin

üzerine yeşil ve beyaz renklerde rumi motiflerle bezenirken, ikinci bordür, yeşil zemin üzerine sarı yaldızlı rumi motifleriyle bezenmiştir.

Dar pano iki bölümlü olarak düzenlenmiştir. Alt ve üst bölümlerdeki köşebentler kırmızı zemin üzerine sarı yaldızlı hacimli rumi motiflerle bezenmiştir. Köşebentlerin arasında kalan yüzey, açık yeşil zemin üzerine beyaz ve yeşil renkte rumi motiflerle bezenmiştir (Resim 57).

7. Oda: Tavan göbeğinin merkezdeki on iki kollu yıldızın kolları, yeşil zemin üzerine sarı yaldızlı rumi motifleri ile bezenmiştir. On iki kollu yıldızdan türeyen altıgen kartuşların lacivert zeminli yüzeyi yine sarı yaldızlı hacimli rumi motifleriyle bezenirken kompozisyonun merkezinde yer alan dilimli formda belirlenmiş rozetler, açık yeşil zemin üzerine beyaz ve koyu yeşil renkte rumi motifleriyle bezenmiştir. Altıgen kartuşlardan türeyerek dışta tekrar on iki kollu yıldız motifini oluşturan dörtgen kartuşların yüzeyi; lacivert zemin üzerine kırmızı ve beyaz renklerde rumi motifleriyle bezenmiştir. Kompozisyonun merkezi ise palmet formunda belirlenen yeşil zemin üzerine lacivert, beyaz renklerde rumi motifleriyle bezenmiştir (Resim 98).

Resim – 98: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu, Tavan Göbeği.

Yıldız formundaki tavan göbeği ile dış çerçeve arasında kalan yüzey yeşil zemin üzerine mavi ve beyaz rumi motifleriyle bölümlendirilerek kırmızı, pembe ve beyaz renkte hatayi ve yaprak motifleriyle bezenmiştir(Resim 99).

Bütün kompozisyonu çevreleyen iç bordür ve köşebentler koyu yeşil, lacivert ve kırmızı renklerde bölümlendirilerek sarı yaldızlı rumi motifleri ile bezenmiştir. Dış bordür, yeşil zemin üzerine beyaz ve açık yeşil rumi motifler ile bezenirken, aralarda sarı konturlarla belirlenen lacivert zeminli dilimli şemselerin içi yine yeşil beyaz rumi motifleriyle bezenmiştir (Resim 58).

Resim – 99: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu, Tavan Detay

Tavandan duvarlara geçişi sağlayan ahşap konsolların yüzeyi sarı yaldızlı hacimli tek akantus yaprağı motifi ile bezenmiştir.

Duvarın üst bölümünde ahşap konsolların bölümlendiği yüzey, çıtalarla belirlenmiş enine dikdörtgen kartuşlarla düzenlenmiştir. Kartuşların köşebentleri kırmızı zemin üzerine sarı yaldızlı hacimli rumi motifleriyle bezenirken, arada kalan yüzey açık yeşil zemin üzerine beyaz ve koyu yeşil renkte rumi motifleriyle bezenmiştir.

Kapının üzerinde dilimli alınlık bölümü, kırmızı, beyaz ve yeşil renkte bölümlendirilmiş olup sarı yaldızlı rumi motifleriyle bezenmiştir (Resim 100).

Resim – 100: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu, Kapı Alınlık

Duvar yüzeyleri bordürlerle belirlenmiş dar ve geniş panoların alternatif yerleştirilmesiyle düzenlenmiştir.

Geniş panonun merkezindeki dilimli şemse ve köşebentler kapının alınlık bölümündeki gibi yine sarı yaldızlı lacivert, yeşil ve kırmızı renklerde hacimli rumi motiflerle bezenmiştir. Bu kompozisyonun dışında kalan yüzeyler yeşil zemin üzerine beyaz ve koyu yeşil rumi motifleriyle bezenmiştir.

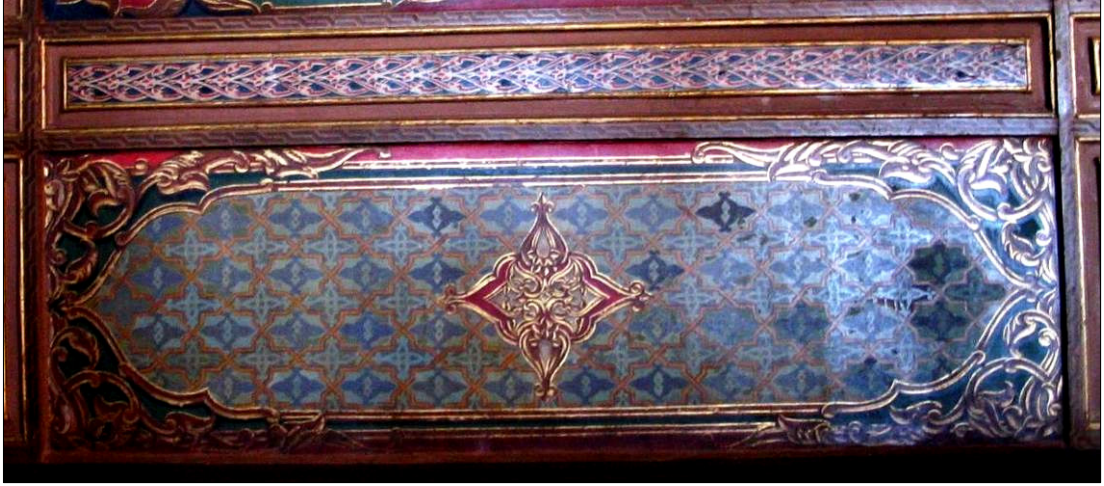
Panonun merkezindeki rozetler sarı zemin üzerinde yer alan çiçek buketleri ile biçimlendirilmiştir. Panoyu dıştan çevreleyen bordür, farklı formdaki şemselerin alternatif dizilişiyle biçimlendirilmiştir. Şemsenin merkezi, yaldızlarla sınırlanan lacivert zemin üzerine kapalı formda rumi motiflerle bezenmiştir. Şemseyi çevreleyen bölüm yeşil zemin üzerine yine beyaz rumilerle bezenmiştir. İkinci bordür tavanda çiteler arasında görülen bordürü tekrarlamaktadır (Resim 101).

Resim – 101: Seraskerlik Binası Doktora Salonu, Duvar Yüzeyi, Geniş Pano.

Dikdörtgen çerçeve içindeki dar panonun sarı yıldızlarla belirlenmiş dilimli köşebentlerin kırmızı, beyaz, yeşil ve lacivert renklerle bölümlendirilmiş yüzeyi sarı yaldızlı hacimli rumi motifleriyle bezenmiştir. Arada kalan yüzey, sarı renkte geometrik geçmeler ve sekiz kollu yıldız motifleri ile bölümlendirilerek yeşil renklerde kapalı formda rumi motifleriyle bezenmiştir.

Dikine dikdörtgen panoların altında yer alan enine dikdörtgen panolar geniş panonun, yanlarındaki dar panolardaki bezemeyi tekrarlamaktadır (Resim 102).

Resim-102: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu, Duvar Yüzeyi, Dar Pano.

8.Oda: Tavanın göbeğinin merkezindeki on kollu yıldızın ortasındaki yuvarlak rozetin çevresi rumi motifleriyle bezenmiştir. Yıldızın kollarından geçilen altıgen kartuşların beyaz zeminli yüzeyi krem renkli rumi motiflerle bezenmiştir. Kolların arasında kalan üçgen yüzeyler sarı yıldızlı akantus motifleriyle bezenmiştir. (Resim 103).

Resim-103: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu, Batı Kanadı, Tavan Göbeği.

Tavan göbeğinin iki ucunda bulunan sekizgen panoların merkezindeki yuvarlak madalyonun yüzeyi hacimli akantus motifleriyle bezenmiştir. Sekizgen panonun yuvarlatılan köşeler ise krem zeminli yüzeyin üzeri kıvrım dal ve yaprak motifleri ile bezenmiştir (Resim 104).

Resim-104: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu Batı Kanadı, Kuzey Panosu.

Sekizgen panoların yanlarında bulunan altıgen panoların yüzeyi krem renkli zemin üzerine hacimli kıvrım dal ve yaprak motifleri ile bezenmiştir. Panonun merkezinde; çiçek buketi ile biçimlendirilmiş dilimli madalyon yer almaktadır (Resim 105).

Resim–105: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu, Batı Kanadı, Tavan Yüzeyi, Detay.

Tavandan duvara geçişte, ahşap konsolların arasında kalan yüzey kırmızı renkli cetvellerle belirlenerek lale motifleriyle bezenmiştir. Daha alt kısımda yer alan kartuşlar hacimli kıvrım dallarla bezenmiştir. Ahşap konsolların üzeri ise sarı yaldızlı hacimli akantus motifleriyle dekore edilmiştir (Resim 106).

Resim – 106: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu Batı Kanadı, Tavandan Duvara Geçiş.

Salonun duvarları, alternatif dizilişli dar ve geniş dikdörtgen panolar biçiminde düzenlenmiştir. Geniş panoların ortasında dilimli şemselerin belirlediği yüzey, kıvrım dal ve yapraklarla bezenmiştir. Panonun köşebentleri kıvrım dal ve yapraklarla motifleriyle bezenmiştir. Dar panoların iki ucu yine kıvrım dal ve yapraklarla bezenirken tepede palmet motifi yer almaktadır (Resim 107).

Resim – 107: Doktora Salonu Batı Kanadı, Duvar Yüzeyi.

9. Oda: Tavan göbeğinin merkezindeki on altı kollu yıldızın ortasında yer alan yuvarlak madalyonun krem renkli zemini hacimli akantus yapraklarıyla bezenmiştir. Yıldızın kollarından türeyen altıgen kartuşlar ve kartuşların arasında kalan yüzey, yine krem renkli zemin üzerine hacimli kıvrım yaprak motifleriyle bezenmiştir (Resim 60).

Tavan göbeğinin yer aldığı dikdörtgen yüzeyin dilimli formla belirlenmiş köşebentleri, krem rengi zemin üzerine hacimli kıvrım dal ve yaprak motifleriyle bezenirken, kompozisyonun merkezinde gül buketleriyle biçimlendirilmiş rozetler yer almaktadır (Resim 108).

Resim – 108: Seraskerlik Binası, Birinci Kat, Güney Odası, Tavan Detayı.

Tavanın orta bölümünü oluşturan dikdörtgen panoyu dıştan, çitalarla belirlenmiş sekiz kollu yıldız motifi ile biçimlendirilmiş bordürle çevrelenmektedir. Yıldızın merkezi; yuvarlak madalyonla belirlenerek krem renkli hacimli akantus motifler ile bezenmiştir. Yıldızın kollarından türeyen altıgen kartuşun krem renkli yüzeyi üzerine kahverengi istiridye motifiyle biçimlendirilirken çevresi; kırmızı, mavi ve pembe renklerde hacimli kıvrım yapraklarla bezenmiştir. Sekiz kollu düzenlemede geçişleri sağlayan çokgen panoların krem renkli yüzeyi yine hacimli kıvrım dal ve yaprak motifleriyle bezenmiştir. Bu düzenlemenin dışında kalan açık mavi zeminli yüzey ince konturlarla belirlenmiş kıvrım dal ve yaprak motifleriyle bezenmiştir. Yıldız motifli bordürü iki yandan sınırlayan bordür, krem rengi zemin üzerine gri renkte cetvellerle belirlenmiş rumi motifleriyle bezenmiştir.

Dış bordüre geçişi sağlayan silmeler sarı yaldızlı hacimli rumi motifleriyle bezenmiştir (Resim 109).

Resim – 109: Seraskerlik Binası, Birinci Kat, Güney Odası, Tavan Detayı.

Dış bordür çitalarla belirlenmiş altı kollu yıldız motifleri ile biçimlenirken yıldız motiflerinin arasında kalan panonun uçları, krem renkli hacimli kıvrım dal, yaprak motifleri ve akantus motifleriyle bezenmiştir. Arada kalan yüzey kaydırılmış eksende mavi zemin üzerine lacivert renkte rumi motifleriyle bezenmiştir.

Tavandan duvara geçiş ahşap konsol ve silmelerle sağlanmıştır. Silmelerin yüzeyi sarı yaldızlı rumi motifleriyle bezenirken ahşap konsolların bölümlendirmesiyle biçimlendirilmiş alternatif diziliimli enine ve dikine dikdörtgen kartuş dizisi, dıştan lacivert zemin üzerine sarı yaldızlı rumi motifleriyle bezenmiş ince bir bordürle sınırlanırlandırılmıştır. Enine dikdörtgen kartuşların krem renkli yüzeyi; kırmızı renkli lale motifleriyle bezenmiştir. Dikine dikdörtgen kartuşun hem tavan yüzeyine hem duvar yüzeyine denk gelen krem renkli zemini yeşil renkte kıvrım dal ve yapraklarla

bezenmiştir. Sarı yaldızlı ahşap konsolların üzeri akantus motifli kabartmalar ile bezenmiştir.

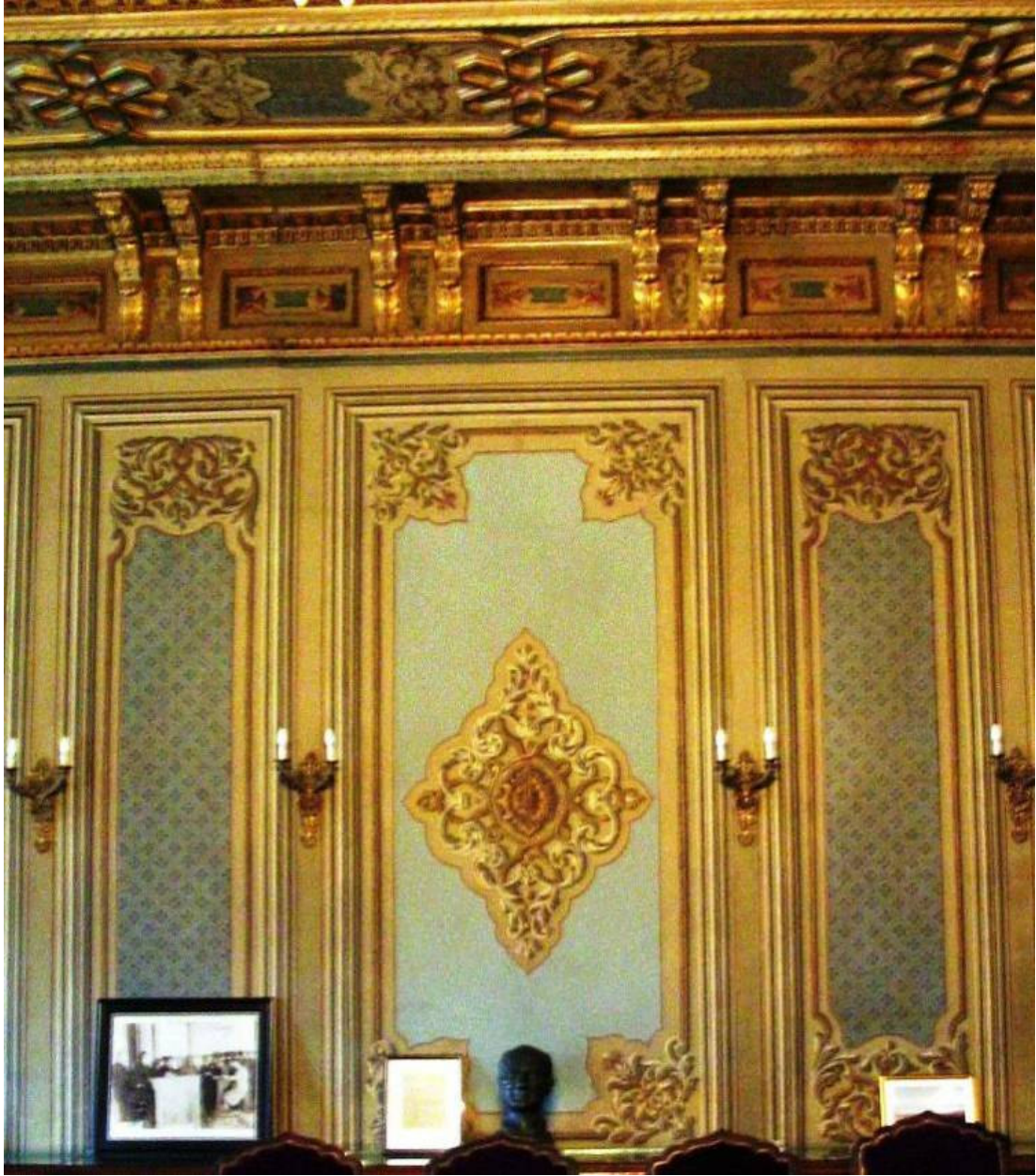
Tavan yüzeyi ile duvar yüzeyinin birleştiği bölüm yumurta ve dış frizleriyle biçimlendirilmiştir. Duvar yüzeyinin üst bölümü; ahşap konsolların düşey uzantılarıyla, kartuşlar biçiminde bölümlenmiştir. Dikdörtgen kartuşların iki ucu, pembe renkli hacimli kıvrım yapraklarla belirlenmiş palmet ve lale motifleriyle bezenmiştir (Resim 110).

Resim – 110: Seraskerlik Binası, Birinci Kat, Güney Odası, Tavandan Duvara Geçiş.

Duvar yüzeyleri dar ve geniş dikdörtgen panoların alternatif dizilişiyle düzenlenmiştir. Geniş panoların dilimli formda belirlenen köşebentleri hacimli kıvrım dal ve yaprak motifleriyle bezenmiştir. Panonun merkezindeki yine dilimli formda belirlenmiş şemsenin krem renkli yüzeyi kahverengi ve yine açık ve koyu tonlarda krem renkli kıvrım dal ve yaprak motifleriyle bezenirken kompozisyonun merkezi kapalı formda akantus motifi ile biçimlendirilmiştir. Dar panoların alt ve üst bölümleri krem renkli zemin üzerine hacimli kıvrım

yapraklarla bezenirken arada kalan yeşil zeminli yüzey, kaydırılmış eksende lacivert rumi motifleri ile bezenmiştir (Resim 111).

Resim – 111: Seraskerlik Binası, Birinci Kat, Güney Odası, Duvar Yüzeyi.

10. Oda: Yuvarlak formlu tavan göbeği, dıştan kare çerçeve içine alınmıştır. Kare çerçevenin köşebentleri kıvrım dal ve yaprak motifleriyle belirlenerek, akantus motifleriyle bezenmiş oval madalyonlarla dekore edilmiştir. Tavan göbeğinin merkezi yuvarlak madalyon biçimindedir.

Madalyonun krem renkli yüzeyi yine açık ve koyu tonlarda krem renkli kapalı formlu akantus motifleri ile bezenmiştir.

Madalyonla tavan göbeğinin çerçevesi arasında kalan bölüm, beyaz zemin üzerine kaydırılmış eksende kahverengi kapalı formlu rumi motifleri ve yıldız motifleriyle bezenmiştir (Resim61).

Kuzey ve güneydeki yeşil zeminli dikdörtgen panonun merkezi, 'C' biçiminde kıvrım dallarla belirlenmiş madalyonun yüzeyi çiçek buketleri ile biçimlendirilmiştir. Panonun krem rengi dilimli köşebentleri kıvrım dal ve yapraklarla bezenmiştir (Resim 112).

Resim – 112: Seraskerlik Binası, Birinci Kat, Güney Batı Odası, Tavan,
Detay (Sekreterlik).

Üç bölümlü tavanı, çevreleyen kare ve dikdörtgen kartuşların krem renkli yüzeyi yine açık ve koyu tonlarda krem renkli bezemelerle biçimlendirilmiştir. Kare formlu kartuş kapalı formlu dilimli madalyon ve akantus yapraklarıyla bezenmiştir. Dikdörtgen kartuş kıvrım dal ve yapraklarla belirlenmiş 'C' biçiminde madalyonun yüzeyi istiridye motifi ile biçimlendirilmiştir.

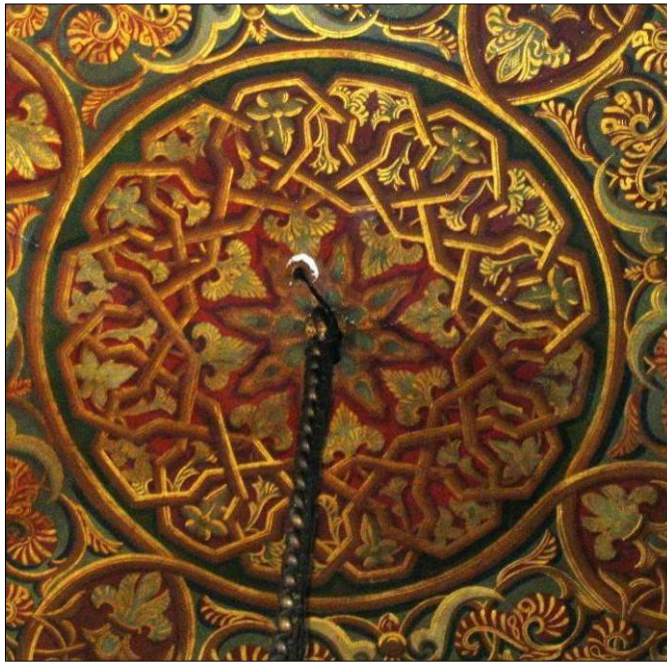
Tavandan duvara ahşap konsollarla geçilmektedir. Duvarın üst bölümünü biçimlendiren triglif ve metop biçimindeki düzenleme ile elde edilen dikdörtgen kartuşların yüzeyi yine krem renkli hacimli yaprak motifleriyle bezenmiştir.

Duvar yüzeyi dar ve geniş dikdörtgen panoların alternatif dizilişiiyle düzenlenmiştir. Panoların köşebentleri hacimli kıvrım dal ve yaprak motifleriyle bezenmiştir. Panonun merkezindeki alt ve üst bölümleri palmet motifi biçiminde belirlenmiş şemsenin krem renkli yüzeyi; kahverengi ve yine krem renkli kıvrım dal ve yapraklarla bezenmiştir (Resim 62).

6.3.2. Geometrik Süslemeler

Şehzadeler Dairesi Geometrik Süslemeler:

1. Oda: Tavan göbeğini belirleyen yuvarlak panonun merkezi; sekiz kollu yıldız ve yıldızın çevresi geometrik geçmeli ağ bezemeleri ile biçimlendirilmiştir (Resim 113). Tavan dıştan sarı yıldız ve kırmızı renkli zincir motifiiyle biçimlendirilmiş bordürle çevrelenmiştir.

Resim – 113: Şehzadeler Dairesi, Güney Eyvanı, Tavan Göbeği.

Tavandan duvara geçişte tonozun eğimli bölümlerinde yer alan panoların iki yanı geometrik geçmelerle biçimlendirilmiştir. Tonozun alt bölümünde yer alan bordür, alternatif yerleşimli, geometrik geçmelerle elde edilmiş altıgen kartuş ve sekiz kollu yıldız motifleri ile biçimlendirilmiştir (Resim 114).

Resim – 114: Şehzadeler Dairesi Güney Eyvanı, Tavandan Duvara Geçiş.

Duvar yüzeyini dıştan belirleyen bordür; yeşil zemin üzerine sarı yaldızlı, geometrik geçmelerle elde edilmiş sekiz kollu yıldız formunda kartuşlarla biçimlendirilmiştir. Kartuşların yüzeyinde kırmızı ve beyaz renkli dilimli motifler yer almaktadır. Sekiz kollu yıldız formundaki kartuşlara geçişte geometrik geçmelerin belirlediği yüzey bitkisel motiflerle bezenmiştir (Resim 115).

Resim – 115: Şehzadeler Dairesi, Güney Eyvanı, Duvar Yüzeyi Bordür.

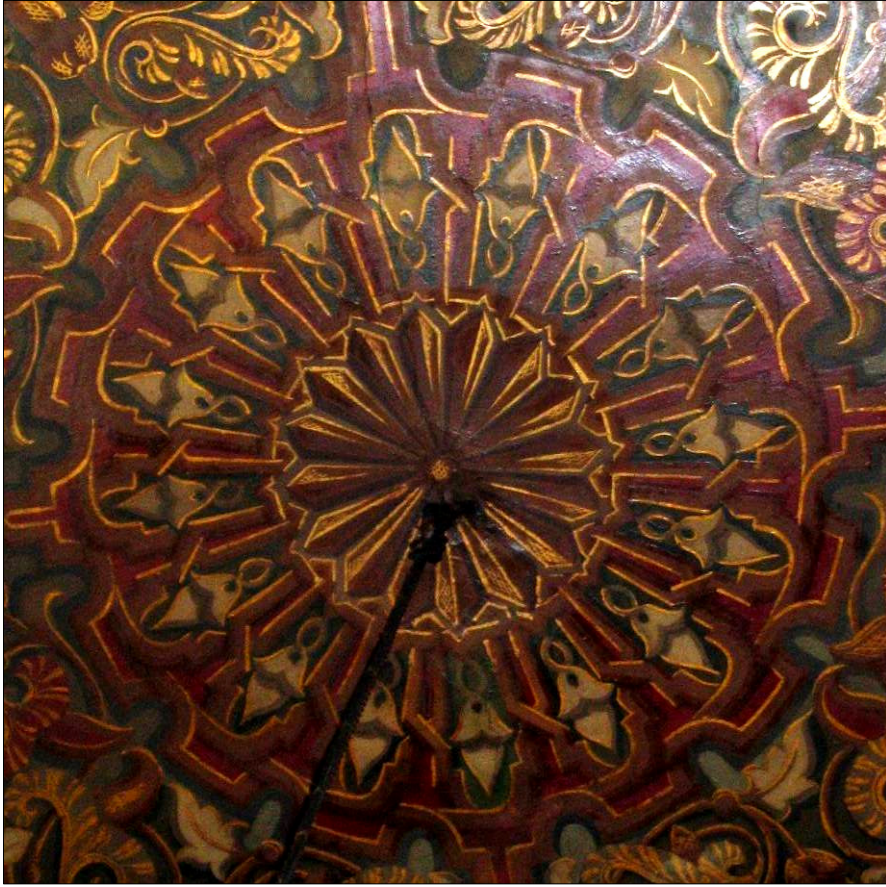
2. Oda: Tavan göbeğinin merkezinde dilimli yuvarlak madalyonun kahverengi yüzeyi sarı yaldızlı zikzaklarla biçimlenmiştir. Madalyon, dıştan sarı yaldız ve kırmızı renkli ışınsal geometrik geçmelerle çevrelenmektedir. Tavan göbeğini belirleyen dilimli panodan köşelerde yer alan madalyonlara geçiş düğüm motifleri ile sağlanmıştır (Resim 30).

Kare tavan yüzeyini dıştan çevreleyen bordür geometrik geçmelerle biçimlenmiştir.

Tavandan duvara geçişte tonozun eğimli bölümlerinde yer alan panoların iki yanı geometrik geçmelerle biçimlendirilmiştir. En alt bölümde geometrik geçmeler altıgen kartuşlarla biçimlenmiş bordür yer almaktadır. Kartuşların yüzeyi, bitkisel motiflerle bezenmiştir (Resim 31).

3. Oda: Kare tavan yüzeyini çevreleyen ve tonozdan duvara geçişi sağlayan bölümde yer alan bordür, yeşil zemin üzerine beyaz ve kırmızı renklerde geometrik geçmelerle biçimlendirilmiştir (Resim 32).

4. Oda: Tavan göbeğinin merkezi; hacimli ışınsal madalyonla biçimlenmiştir. Madalyon dıştan geometrik geçmeler ve ışınsal şeritle çevrelenmektedir. Tavan göbeği dıştan köşeleri pahlanmış sekizgen pano ile çevrelenmektedir (Resim 116).

Resim – 116: Şehzadeler Dairesi, Kuzey Doğu Odası, Tavan Göbeği

Tavandan duvara geçişte tonozun eğimli bölümlerinde yer alan panoların merkezindeki armanın iki yanında iç içe biçimlenmiş sekiz kollu yıldız motifi yer almaktadır (Resim 35).

5 Oda: Tavan yüzeyinde bitkisel bezemeyi belirleyen dilimli, yuvarlak panolar, sekiz kollu yıldız biçiminde madalyonlar ve geometrik geçmeli altıgen kartuşlar kendi içinde bir geometrik düzeleme oluşturmaktadır (Resim 36).

Yuvarlak panonun merkezinde kırmızı zemin üzerine sarı yaldızlarla biçimlendirilmiş çarkıfelek motifi yer almaktadır. Çarkıfelek motifinin çevresi ışınal geometrik geçmelerle biçimlendirilmiştir (Resim 36).

6 Oda: Tavan göbeğinin merkezinde yuvarlak madalyon sekiz kollu yıldız motifi ile biçimlenmiştir. Madalyon dıştan sarı yıldız ve kırmızı renklerde geometrik geçmelerle biçimlenmiş ışınsal şeritle çevrelenmektedir (Resim 117).

Resim – 117: Şehzadeler Dairesi, Kuzey Batı Odası Tavan Göbeği.

Kare tavan yüzeyini çevreleyen ve tonozdan duvara geçişi sağlayan bölümde yer alan bordürler, yeşil zemin üzerine kırmızı ve beyaz renklerde geometrik geçmeli ağ bezemeleriyle biçimlendirilmiştir (Resim 118).

Resim – 118: Şehzadeler Dairesi, Kuzey Batı Odası, Tavandan Duvara Geçiş.

Biniş Dairesi Geometrik Süslemeler

1. Oda: Kare tavan yüzeyinin merkezi, sekiz kollu yıldız ve yıldızın kollarından türeyen dıştan yuvarlatılmış geometrik düzenlemeyle dekore edilmiştir. Kare tavan yüzeyini çevreleyen ve tonozdan duvara geçişi sağlayan bölümde yer alan bordür, sarı yıldızlarla belirlenmiş yeşil, beyaz ve kırmızı renklerde geometrik geçmelerle bezenmiştir. Bordür içinde yer alan yuvarlak rozetler, yeşil zemin üzerine beyaz sekiz kollu yıldız motifiyle biçimlendirilmiştir (Resim 40).

Tavandan duvara geçişte tonozun eğimli bölümlerinde yer alan manzara resimleri ve bitkisel bezemelerle biçimlendirilmiş panoların iki yanında yer alan üçgen panolar, merkezde yuvarlak madalyon içinde sarı yıldızla belirlenmiş kırmızı ve beyaz renklerde iç içe sekiz kollu yıldız motifi ile dekore edilmiştir. Dışa doğru yıldızın kollarında hilal motifi ile biçimlendirilmiştir (Resim 41).

Duvar yüzeyinin dekorasyonu, Şehzadeler Dairesi'nin güney eyvanındaki düzenlemeyi tekrarlamaktadır.

2. Oda: Şehzadeler Dairesi sofada yer alan geometrik düzenlemeyi tekrarlamaktadır. Farklı olarak, köşelerde yer alan düğümlerle elde edilen madalyonlar bu düzenlemede bulunmamaktadır (Resim 43).

4. Oda: Sekizgen formda belirlenmiş tavan göbeğinin merkezi, kırmızı renkli zemin üzerine sarı yaldızlı geometrik geçmelerle elde edilmiş ışınsal düzenlemeyle dekore edilmiştir.

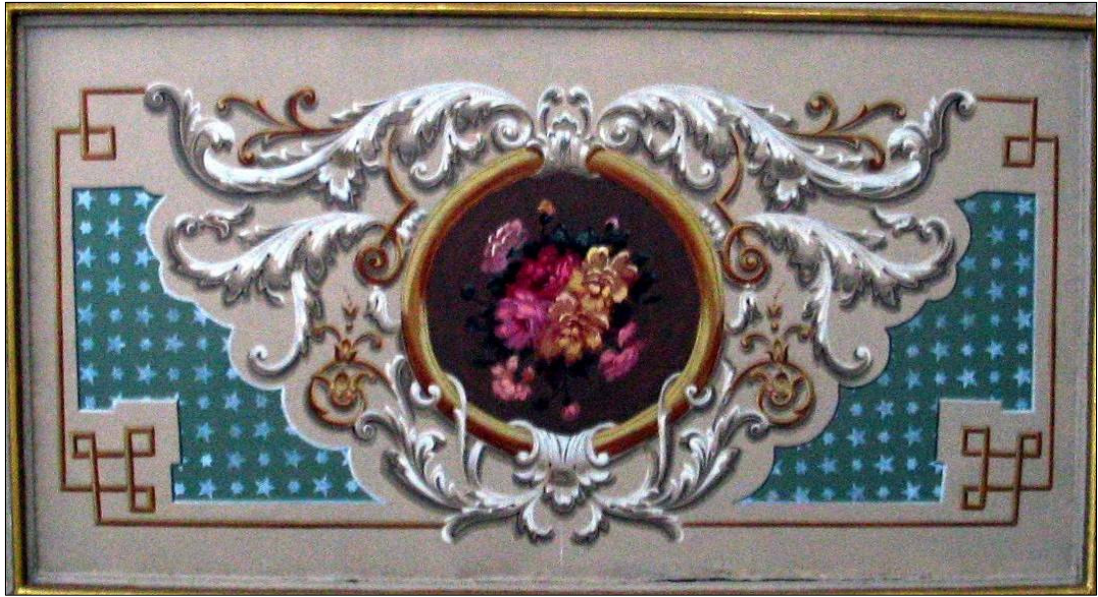
Tavandan duvara geçişte tonozun eğimli bölümleri, dıştan sarı ve yeşil renklerde geometrik geçmelerle biçimlenmiş bordürle çevrelenmiştir (Resim 45).

5. Oda: Tavan göbeğinin merkezinde yer alan dilimli madalyonun çevresinde yer alan sarı yaldızlı geometrik kıvrımlar bitkisel motifli bezemelerle kaynaşmıştır. Tavan göbeğini, madalyon ve panoları belirleyen bordür, sarı yaldız ve kırmızı renkte zincir motifi ile bezenmiştir (Resim 46).

Seraskeri Binası Geometrik Süslemeleri

Galeri: Avizenin aslı bulunduğu kare panoların merkezinde bulunan bitkisel motiflerle bezeli yuvarlak madalyon sarı yaldızlı eğrisel formda geometrik geçmelerle çevrelenmiştir. Bu düzenlemeyle kare çerçeve arasında kalan yüzey, krem rengi zemin üzerine kaydırılmış eksende beyaz yıldız motifleriyle dekore edilmiştir (Resim 67).

Çiçek tasvirlerinin yer aldığı enine dikdörtgen panoların köşebentleri yeşil zemin üzerine yine kaydırılmış eksende beyaz yıldız motifleriyle dekore edilmiştir. Panoyu belirleyen cetveller köşelerde geometrik geçmelerle bezenmiştir (Resim 119).

Resim – 119: Seraskerlik Binası, Galeri

Merdivenlerin bulunduğu bölümde, bitkisel bezemeyi belirleyen on altı kollu yıldız biçimindeki tavan göbeği geometrik yönden dekorasyonu tamamlamaktadır (Resim 68).

1.Oda: Tavan göbeğinin yer aldığı bitkisel bezemeli panonun merkezinde yer alan yuvarlak madalyon geometrik geçmelerle bezenmiştir. Tavan göbeği ile dış çerçeve arasında, kalan pembe zeminli yüzey üzerine karelere ayrılarak yine kaydırılmış eksende beyaz yıldız motifi ile dekore edilmiştir. Tavanı dıştan çevreleyen bordür, zencerek motifi ile biçimlendirilmiştir (Resim 71).

Duvar yüzeyini biçimlendiren panoların köşebentleri arasında, kalan yeşil zeminli yüzey, yine tavan göbeği ile dış çerçeve arasında görülen kaydırılmış eksende beyaz yıldız motifli düzenlemeyi tekrarlamaktadır (Resim 73).

2. Oda: Tavan göbeğinin merkezi, çıtalarla belirlenmiş yatay ve çapraz eksende biçimlenmiş kırık çizgilerle elde edilen on iki kollu yıldız ve altıgen kompozisyonu ile biçimlendirilmiştir (Resim 50). Kare tavan yüzeyini,

evreleyen bordürler, örgü, düğüm ve mnhani motifiyle bezenmiştir (Resim 120).

Resim – 120: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Doğu Kanadı, ikinci Oda,
Tavan, Detay

Tavan yüzeyini dıştan çevreleyen panoların keşiştiği bölümler geometrik geçmelerle sekiz kollu yıldız biçiminde düzenlenmiştir (Resim 121).

Resim – 121: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Doğu Kanadı, ikinci Oda,
Tavan, Detay

Tavandan duvara geçişte yer alan konsollar, kazayağı motifi ve dış frizi, yıldız motifli bordürlerle dekore edilmiştir. Frizin hemen altında yer alan silmelerin yüzeyi zikzak, mnhani motifleriyle biçimlendirilmiştir (Resim 122).

Resim-122: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Doğu Kanadı, ikinci Oda,
Duvara Geçiş, Detay

3. Oda: Tavan göbeğinin merkezi, çıtalarla belirlenmiş yatay ve çapraz ekseninde biçimlenmiş kırık çizgilerle elde edilen on iki kollu yıldız ve altıgen kompozisyonu ile biçimlendirilirken dıştan yine on iki kollu yıldız biçimini almıştır. Çıtaların yüzeyi beyaz zemin üzerine kırmızı yıldız motifi ile biçimlenmiştir. Tavan yüzeyi, alternatifli olarak düzenlenmiş bitkisel ve geometrik kompozisyonlar ve resimli panolarla çevrelenmiştir. Bu düzenleme, geometrik açıdan; yine çıtalarla belirlenen yatay ve çapraz ekseninde kırık çizgilerle elde edilen altı kollu yıldız ve altıgenlerle biçimlendirilmiştir (Resim 52).

Tavandan duvara geçişi sağlayan silmeler ve bordürler, örgü ve zencerek motifleri ile dekore edilmiştir. Duvar panolarını çevreleyen birinci bordür, mavi zemin üzerine örgü motifi ile bezenirken ikinci bordür, beyaz zemin üzerine kırmızı yıldız motifi ile biçimlenmiştir (Resim 123).

Resim – 123: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Tavandan Duvara Geçiş.

4. Oda: Kare tavan yüzeyinin merkezindeki tavan göbeği düzenlemesi, geometrik açıdan Mavi Salon Doğu Kanadı İkinci Oda'daki düzenlemeyi tekrarlanmaktadır. Kare tavan yüzeyini çevreleyen bordür, örgü motifi ile şekillenirken bordürü belirleyen silme yeşil zemin üzerine sarı yaldızlı zikzak motifi ile dekore edilmiştir (Resim 88).

Bütün tavan yüzeyi ve resimli panolar bitkisel ve geometrik kompozisyona sahip girift bir düzenleme ile çevrenmiştir. Bu düzenleme, geometrik açıdan çitalarla belirlenmiş geometrik geçmelerle elde edilen kare şebekelerle şekillendirilmiştir (Resim 124).

Resim–124: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Batı Kanadı Birinci Oda

Tavanı Çevreleyen Şebekeler.

Duvar panoları, lacivert zemin üzerine yeşil kazayağı motifleri ve sarı yaldızlı hacimli örgü motifleriyle bezenmiş iki bordürle çevrelenmektedir. (Resim 125).

Resim-125: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Batı Kanadı Birinci Oda

Duvar Yüzeyi Detay

5. Oda: Tavan yüzeyinin ortasında yer alan dikdörtgen panonun iki yanındaki yuvarlak rozetlerin yüzeyi, sarı yaldızlı hacimli altı kollu yıldız motifi ile biçimlendirilmiştir. Tavan yüzeyini ve duvar panolarını çevreleyen bordür; geometrik geçmelerin belirlediği bitkisel motiflerle bezenmiş kartuşlar ve kırmızı zemin üzerine sarı yaldızlı hacimli yıldız motifli kompozisyonların alternatif olarak yerleştirilmesiyle biçimlendirilmiştir. Tavandan duvara geçişteki bitkisel bezemelerin arasında kalan bordür kırmızı zemin üzerine sarı yaldızlı hacimli geometrik geçmelerle elde edilmiş zencerek motifli biçimlendirilmiştir (Resim 92).

Duvar panolarını dıştan çevreleyen bordür, tavan yüzeyini ve panoları çevreleyen geometrik geçmeli bordürle aynı düzenlemeye sahiptir. Panoların yüzeyini biçimlendiren düzenlemenin merkezinde, kırmızı zemin üzerine sarı yaldızlı hacimli dilimli madalyon ve madalyonu çevreleyen düğüm motifli düzenleme yer almaktadır (Resim 93).

6. Oda: Kare tavan yüzeyinin merkezindeki tavan göbeği düzenlemesi, geometrik açıdan Mavi Salon Doğu Kanadı İkinci Oda ve Mavi Salon Batı Kanadı Birinci Oda'daki düzenleme tekrarlanmaktadır. Ancak tavan göbeğinin merkezinde yer alan madalyon, sarı yıldızlı, hacimli, geometrik kıvrımlı örgü motifiyle biçimlendirilmiştir (Resim 126).

Resim-126: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu, Doğu Kanadı Tavan Göbeği
Tavan yüzeyini dıştan çevreleyen bordür, çıtalarla belirlenerek geometrik geçmelerle biçimlendirilmiştir(Resim 96).

Tavandan duvara, ahşap konsol, sarı yıldızlı yumurta motifli, zikzaklı silmeler ve sarı yıldızlı zemin üzerine kırmızı renkli yıldız motifiyle biçimlendirilmiş dış friziyle dekore edilmiştir (Resim 97).

7. Oda: Tavan yüzeyi, geometrik düzenleme bakımından Mavi Salon'un düzenlemesini tekrarlamaktadır (Resim 58).

Duvar yüzeyinde yer alan dikdörtgen panoların yüzeyi, sarı konturlarla sınırlanarak geometrik geçmelerden türeyen sekiz kollu yıldız ve haç biçiminde motiflerle düzenlenmiştir (Resim 98).

8. Oda: Tavan göbeğinin merkezi, çıtalarla sınırlanmış on kollu yıldız ve yıldızın kollarından türeyen altıgen kartuşlarla biçimlendirilmiştir. Tavan göbeğinin merkezinde yıldızın belirlediği yüzey geometrik geçmelerle dekore edilmiştir. Altıgen kartuşların yüzeyi, bitkisel motiflerle kaynaşmış kırmızı konturlarla belirlenen geometrik kıvrımlı geçmelerle bezenmiştir (Resim 103).

Tavan göbeği ile dış çerçeve arasında kalan yüzey ve duvar panolarının köşebentleri arasında kalan yüzey, yeşil zemin üzerine karelere ayrılarak kaydırılmış eksende beyaz yıldız motifi ile biçimlendirilmiştir (Resim 104).

9. Oda: Tavan göbeğinin merkezi, çıtalarla belirlenmiş on altı kollu yıldız ve yıldızın kollarından türeyen altıgen kartuşlarla dekore edilmiştir. Kompozisyon, dışa doğru tekrar on altı kollu yıldız formunu almasıyla tamamlanmaktadır (Resim 60).

Dikdörtgen panoyu çevreleyen düzenleme, çıtalarla belirlenerek geometrik geçmelerle elde edilmiş sekiz kollu yıldız ve yıldızın kollarından türeyen altıgen kartuşlarla biçimlenmiş bordür ile çevrelenmektedir. Tavan düzenlemesi, en dışta yine aynı düzenlemeyi altı kollu yıldız biçiminde tekrarlayarak sonlanmaktadır (Resim 109).

10. Oda: Yuvarlak panoyla tavan göbeği arasında kalan yüzey baklava deseni biçiminde bölümlenerek dekore edilmiştir. Yuvarlak panoyu dıştan çevreleyen bordür geometrik geçmelerle biçimlendirilmiştir (Resim 61).

11. Oda: Salon tavan göbeği an iki kollu yıldız, yıldızın kollarından türeyen altıgen kartuşlar ve dışta yeniden on iki kollu yıldız dönüşerek biçimlenmiştir (Resim 63).

6.3.3. Manzara Konulu Resimler

Manzara resimleri konularına göre; İstanbul, Anadolu, Doğu ve bölgesel özellik göstermeyen resimle ile gemi tasvirli deniz manzaraları, armalar ve çiçek tasvirleri olarak sınıflandırılabilir.

6.3.3.1. İstanbul Konulu Resimler

1. ve 2. Pano: Profesörler evi, sofanın tonozunun eğimli yüzeyinde yer almaktadır. Kompozisyonlar dikdörtgen bir çerçeve ile belirlenmiştir.

Rumeli Hisarı tasviri ve Kız Kulesi tasviri yapının döneminden kalma değildir. Bu resimler 1978 yılında Sabri İrteş'in yaptığı restorasyon çalışması sırasında Nusret Çolpan tarafından yapılmıştır. İki resimli panoda genel resimleme programı içindeki örneklerin hiçbirisi ile paralellik gösteremez (Resim 127, 128).

Resim – 127: Şehzadeler Dairesi Rumeli Hisarı manzarası

Resim – 128: Şehzadeler Dairesi, Kız Kulesi Manzarası

6.3.3.2. Anadolu Konulu Resimler

3. Pano: Şehzadeler Dairesi, güney eyvanı, kuzeye açılan kapının alınlık bölümünde yer almaktadır.

Kompozisyon, dilimli formda çerçevelenmiştir. Doğa, gri bulutlu gökyüzü, dağlar ve ormanla bir vadi biçiminde tasvir edilmiştir. Doğa içinde bir köy evi ve köprü tasvir edilmiştir. Köy evi yapılanması bakımından Anadolu'da rastlanana yerel mimariyi yansıtmaktadır (Resim 129).

Resim– 129: Şehzadeler Dairesi, Güney Eyvanı, Kuzey Kapısı Alınlık Bölümü

3. Pano: Mavi Salon'un güney kanadında yer almaktadır. Kompozisyon altıgen çerçeve içindedir.

Bulutsuz bir gökyüzü, ağaçlar içinde dere ve deniz tasvirli bir kır manzarası içinde düz çatılı kır evleri ve patika yollar tasvir edilmiştir. Ayrıca ufukta tek kubbeli bir cami tasviri görülmektedir. Kompozisyon gerek doğa, gerek mimari tasvirleri bakımından Anadolu görünümü sunmaktadır (Resim 130).

Resim – 130: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Güney Kanadı

5.3.3.3. Doğu Konulu Resimler

4. Pano: Şehzadeler Dairesi, güney doğu odasının kare tonozun kuzeyindeki eğimli yüzeyde yer almaktadır.

Kompozisyon, sekizgen bir çerçeve ile belirlenmiştir. Genel renk dağılımında sarı rengin yumuşak geçişli tonları kullanılmıştır. Yarı çöllük bir çevre içinde palmiye ağacı ve çalılıklardan oluşan bitki örtüsü ile çevrelenmiş doğa tasviri içinde, tahrip olmuş bir dış kale ile daha sağlam iç kale ve iç kale içinde çeşitli birimlerden oluşan askeri mimari tasvirleri ile kompozisyon

tamamlanmaktadır. Kompozisyonun, gerek doğa ve ışık görünümüleri gerekse mimarisi Kuzey Afrika izlenimi vermektedir. (Resim 131).

Resim-131: Şehzadeler Dairesi, Güney Doğu Odası, Doğu Konulu Resim

5. Pano: Şehzadeler Dairesi, güney doğu odasının kare tonozun güneyindeki eğimli yüzeyde yer almaktadır.

Kompozisyon, sekizgen bir çerçeve ile belirlenmiştir. Deniz kıyısında bir sahil kasabası tasviri görülmektedir. Sarımtırak gökyüzü tasviri, sarıdan kahverengine kademeli olarak geçen kara tasviri, çalılar ve yeşil renkte deniz tasviri görülmektedir. Mimari ayrıntılarda kubbeli ve kemerli tasvirlere yer verilmiştir. Kompozisyon'un, gerek atmosferik yapısı, jeolojik görünümü ve bitki örtüsü gerek ise mimari ayrıntıları doğulu bir görünüme sahiptir (Resim 132).

Resim-132: Şehzadeler Dairesi, Güney Doğu Odası, Doğu Konulu Resim

6. Pano: Şehzadeler Dairesi, güney doğu odasının kare tonozun batısındaki eğimli yüzeyde yer almaktadır.

Doğudaki panoyla aynı biçimde çerçevelenmiştir. Gökyüzü ve kara yumuşak geçişli kahverengi ve sarı renklerde tasvir edilmiştir. Üç tarafı sularla çevrili krem ve gri renklerde burç ve arkaya doğru surlarla biçimlenmiş mimari görünüm ile tasvir edilmiştir. Atmosferik biçimlenme doğulu etkiyi güçlendiren bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır (Resim 133).

Resim-133: Şehzadeler Dairesi, Güney Doğu Odası, Doğu Konulu Resim

7. Pano: Şehzadeler Dairesi güney eyvanının doğusundaki kapının alınlık kısmında görülmektedir.

Pano dilimli formda çerçevelenmişti. Kompozisyon; gri bulutlu gökyüzü, beyaz kale, gri deniz, yelkenliler, kahverengi tonlarında kara tasviri, ön kısımda bir top ve güllerle tasvir edilmiştir. Mimari tasvir bakımından doğulu etki gözlemlenmektedir (Resim 134).

Resim-134: Şehzadeler Dairesi, Güney Eyvanı, Doğu Kapısı Alınlık, Doğu Konulu Resim

8. Pano: Biniş Dairesi, sofada tavandan duvara geçişte tonozunun eğimli yüzeyinde yer almaktadır.

Kompozisyon geometrik geçmelerden türeyen köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen çerçeve ile belirlenmiştir. Parlak bir ışık kullanılmıştır. Palmiye ağaçlarından oluşan doğa tasvirine sahiptir. Bu doğa içinde görülen yapı kırık sivri kemerli pencere düzenlemesine, saçaklık kısmında dendanlı friz ve mazgallı kule tasviri ile kompozisyon tamamlanmıştır. Kompozisyon ışık, doğa ve mimari tasvirleri bakımından Kuzey Afrika'da görülen özellikleri ortaya koyan manzara resmidir (Resim 135).

Resim-135: Biniş Dairesi, Sofanın Duvara Geçiş, Doğu Konulu Resimler

9. Pano: Biniş Dairesi, güney eyvanın batısında kapının alınlık kısmında yer almaktadır.

Pano dilimli formda çerçevelenmişti. Kompozisyonda renkler yumuşak geçişlidir. Resim, mavi ve gri renklerde gökyüzü, beyaz ve gri renklerde kemerli köprü ile cami silueti, mavi renkli nehir ve kahverengi kayık tasvirleri ile biçimlendirilerek kompozisyon tamamlanmaktadır. Gerek mimari tasvirler, gerek atmosfer doğulu etkiyi arttıran özelliklerdir (Resim 136).

Resim-136: Biniş Dairesi, Güney Eyvanı, Batı Kapısı Alınlık, Doğu Konulu Resim

10. Pano: Biniş Dairesi, güney eyvanın tonozunun duvara geçişi sağlayan eğimli bölümünün doğusunda yer almaktadır.

Kompozisyon, üçgen formda çerçevelenmiştir. Yine bir koy manzarası tasvir edilmiştir. Griden beyaza geçen gökyüzü, açık mavi deniz, kumsal ve palmiye ağaçlarıyla tasvir edilmiş doğa içinde kule ve üst kısımları çini bezemeyi andıran firuze renkli düzenlemeye sahip sivri kemerlerle biçimlendirilmiş gemi geçişi için açılmış köprü, açılan köprüden geçen buharlı gemiler ve kıyıda ay yıldızlı bayraklı kayık tasviri görülmektedir. Doğa ve mimari biçimlenme bakımından doğulu bir üslup ortaya koymaktadır (Resim 137).

Resim–137: Biniş Dairesi, Güney Eyvanın Doğu, Doğu Konulu Resim

6.3.3.4. Avrupa Konulu Resimler

11. Pano: Biniş Dairesi, güney eyvanın tonozunun duvara geçişi sağlayan eğimli bölümün batısında yer almaktadır. Kompozisyon, üçgen formda çerçevelenmiştir.

Bir koy manzarası tasvir edilmiştir. Resimde yeşilden maviye doğru renk alan uçuk mavi gökyüzü ve beyaz bulutlar, kayalar ve çimlerle ifade edilmiştir. Bu atmosferin içinde kırmızı çatılı beyaz evlerden ve bir kuleden oluşan bir yerleşim birimi yer alır. Bu yerleşim biriminin önünde yer alan koyun içinde görülen kırmızı bayraklı buharlı gemi ve yelkenli tasvirleriyle kompozisyon tamamlanmaktadır. Kompozisyonun genel biçimlenmesi bakımından Avrupalı bir görünüm içermektedir (Resim 138).

Resim-138: Biniş Dairesi, Güney Eyvanı, Avrupa Konulu Resim

12. Pano: Seraskerlik Binası, Mavi Salon'da yer almaktadır. Kompozisyon altıgen çerçeve içindedir.

Mavi gökyüzü beyaz bulutlarla tasvir edilmiştir. Kahverengiden gri ve beyaza giden dağlar içinde deniz, nehir ve ağaçlarla tasvir edilmiş kır manzarası içinde Avrupa üslubunda mimari biçimler ve uzakta bir yelkenli görülmektedir. Kompozisyon gerek doğa, gerek mimari tasvirleri bakımından Avrupalı görünüm sunmaktadır (Resim 139).

Resim-139: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Avrupa Konulu Resim

13. Pano: Seraskerlik Binası, Mavi Salon'da yer almaktadır. Kompozisyon altıgen çerçeve içindedir.

Kış mevsimini yansıtan kır manzarası görülmektedir. Karla kaplı yüzey, nehir, deniz ve orman tasvirleriyle oluşan kompozisyon içinde, ufukta bir buharlı gemi, köprü ve Avrupalı tarzda yapılanmış kır evleri tasvir edilmiştir. Doğa ve mimari tasvirleri bakımından Avrupalı bir görünüm sunmaktadır (Resim 140).

Resim-140: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Avrupa Konulu Resim

14. Pano: Seraskerlik Binası, Mavi Salon'da yer almaktadır. Kompozisyon altıgen çerçeve içindedir.

Dağlar, yeşillikler, dere tasvirlerinden oluşan kır manzarası içinde ufukta bir kale ve Avrupalı tarzda kır evleriyle kompozisyon tamamlanmaktadır. Doğa ve mimari tasvirleri bakımından Avrupalı bir görünüm sunmaktadır (Resim 141).

Resim–141: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Avrupa Konulu Resim

15. Pano: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu’nun, doğusundaki salonun kuzeyinde yer almaktadır. Kompozisyon yıldız formunda çerçeve ile belirlenmiştir.

Dere, ağaçlar, deniz ve ufukta ağaçlarla tasvir edilmiş kır manzarası içinde, kır evleri ve su değirmeni tasvirleri ile kompozisyon tamamlanmaktadır. Mimari tasvirler bakımından Avrupalı bir görünüm sunmaktadır (Resim 142).

Resim-142: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu, Doğusu Avrupa Konulu Resim

16. Pano: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu'nun doğusundaki salonun güneyinde yer almaktadır. Kompozisyon yıldız formunda çerçeve ile belirlenmiştir.

Parçalı bulutlu bir akşam manzarası tasvir edilmiştir. Ağaçlar, kayalık arazi, deniz, ufukta dağlar ve aktif durumda bir yanardağ tasvirleri ile biçimlenmiş doğa manzarası içinde deniz kıyısında gelişmiş etrafı surlarla çevrili bir yerleşim birimi tasviri ile kompozisyon tamamlanmaktadır. Mimari tasvirleri bakımından Avrupalı özellikler göstermektedir. Genel doğa ve bitkisel tasviri Akdeniz sahillerinin özelliklerini yansıtmaktadır. Ayrıca aktif bir yanardağ tasvirinde İtalya'dan görünüm yansıtmaya ihtimalini güçlendirmektedir (Resim-143).

Resim-143: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu, Doğusu Kanadı, Avrupa Konulu Resim

17. Pano: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu'nun da yer almaktadır. Kompozisyon altıgen çerçeve ile belirlenmiştir.

Ağaçlar, ufukta dağlar ve deniz tasvirleri ile biçimlenmiş kır manzarası içinde, küçük bir yerleşim birimi ve kıyıda yelkenli teknelerle kompozisyon tamamlanmaktadır. Kompozisyon mimari tasvirleri açısından Avrupalı özellikler göstermektedir. Özellikle evlerin Yüksek biçimi çatıları Kuzey Avrupa mimarinin etkilerini yansıtmaktadır (Resim 144).

Resim–144: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu, Avrupa Konulu Resim

18. Pano: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu’nun da yer almaktadır. Kompozisyon enine uzanan altıgen çerçeve ile belirlenmiştir. Dere, ağaçlar, ufukta dağlar ve deniz tasvirleri ile biçimlenmiş kır manzarası içinde, küçük bir kır evi tasviri ile kompozisyon tamamlanmaktadır. Kompozisyonda görülen kır evi tasviri Avrupalı özellik göstermektedir (Resim–145).

Resim–145: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu, Avrupa Konulu Resim

6.3.3.5. Bölgesel Özellik Göstermeyen Doğa Resimleri

19. Pano: Şehzadeler Dairesi, güney doğu odasının kare tonozunun doğusundaki eğimli yüzeyde yer almaktadır. Kompozisyon sekizgen çerçeve ile belirlenmesine karşın kuzey ve güneydeki resimlerden daha küçük ölçeklidir.

Gri rengin koyudan açığa doğru giden atmosferik etkisi dışında bir Oryantalist etki görülmemektedir. Önde koyu yeşil çimenler ve beyaz duvar, arkada sarı rengin egemen olduğu dağ sıraları ve dağların eteklerinde tam anlamıyla seçilemeyen mimari görünüm tasvir edilmiştir. Kompozisyon bölgesel bir veri sunmamaktadır (Resim 146).

Resim-146: Şehzadeler Dairesi, Güney Doğu Odası, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim

20. Pano: Şehzadeler Dairesi güney eyvanı, kapısının alınlık bölümünde yer almaktadır. Dilimli kemer biçiminde sınırlandırılmıştır.

Kompozisyon, dilimli formda çerçevelenmiştir. Mimari tasvir bulunmayan kahverengi ve yeşil renklerde doğa tasviri içinde top ve top gülleleri tasvir edilmiştir. Kompozisyon, yine bölgesel bir veri yansıtmamaktadır (Resim 147).

Resim-147: Şehzadeler Dairesi, Güney Eyvanı, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim

21. Pano: Şehzadeler Dairesi Sofa tonozunun eğimli bölümünün doğusunda yer almaktadır. Kompozisyon, dikdörtgen çerçeve ile belirlenmiştir.

Nehir, boş arazi, ufukta orman ve dağ tasvirleriyle kompozisyon biçimlendirilmiştir. Nehir, çağlayan biçiminde tasvir edilmiştir. Yine doğa betimleri bakımından kompozisyon bölgesel bir veri sunmamaktadır (Resim 148).

Resim-148:Şehzadeler Dairesi, Sofa, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim

22. Pano: Şehzadeler Dairesi Sofanın tonozunun eğimli bölümünün batısında yer almaktadır. Kompozisyon, dikdörtgen çerçeve ile belirlenmiştir.

Ağaçlar, göl ve ufukta dağlarla biçimlenmiş kır manzarası biçiminde tasvir edilmiştir. Mimari bir görünüme rastlanmamaktadır. Doğa tasviri bakımından kompozisyon bölgesel bir veri sunmamaktadır (Resim 149).

Resim-149:Şehzadeler Dairesi, Sofa, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim

23. Pano: Şehzadeler Dairesi, sofanın tonozunun eğimli yüzeyinde yer almaktadır. Kompozisyon dikdörtgen bir çerçeve ile belirlenmiştir.

Ağaçlar, kayalık arazi, göl ve ufukta dağlarla tasvir edilerek kompozisyon tamamlanmıştır. Kompozisyon bölgesel bir veri sunmamaktadır(Resim 150).

Resim-150:Şehzadeler Dairesi, Sofa, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim

24. Pano: Biniş Dairesi, sofanın tonozunun eğimli yüzeyi, kuzeyde yer almaktadır. Kompozisyon geometrik geçmelerden türeyen köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen çerçeve içine alınmıştır.

Ağaçlar ve nehir tasvirleriyle biçimlendirilmiş doğa tasviri içinde çift kemerli köprü, nehir kıyısında evler ve nehrin karşı kıyısında kale tasvirleriyle kompozisyon biçimlendirilmiştir. Doğa tasviri ve mimari tasvirler bakımından bölgesel bir veri sunmamaktadır (Resim 151).

Resim-151: Şehzadeler Dairesi Sofa, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim

25. Pano: Biniş Dairesi, sofada tonozun eğimli yüzeyinin, güneyinde yer almaktadır. Kompozisyon geometrik geçmelerden türeyen köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen çerçeve ile belirlenmiştir.

Sarımtırak atmosfer etkisi. ağaçlar ve nehir tasviriyle kompozisyon biçimlendirilmiştir. Nehir çağlayan biçiminde tasvir edilmiştir. Kompozisyon bölgesel bir veri sunmamaktadır (Resim 152).

Resim-152:Şehzadeler Dairesi, Sofa, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim

26. Pano: Biniş Dairesi, güneybatı odasında tonozun eğimli bölümünde yer almaktadır. Köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen pano biçiminde çerçevelenmiştir.

Kompozisyon, köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen bir pano içinde yer almaktadır. Göl kıyısında kır evi görünümünün yer aldığı doğa tasviri ile kompozisyon biçimlendirilmiştir. Mimari ve doğa betimi bakımından bölgesel bir veri sunmamaktadır (Resim 153).

Resim-153: Biniş Dairesi, Güneybatı Odası, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim

27. Pano: Biniş Dairesi, güneybatı güneybatı odasında tonozun eğimli bölümünde yer almaktadır. Kompozisyon, köşeleri yuvarlatılmış kare bir pano içinde yer almaktadır.

Deniz kıyısı ve bitki örtüsüne sahip almayan kayalık bir arazi tasviri ile kompozisyon biçimlendirilmiştir (Resim 154).

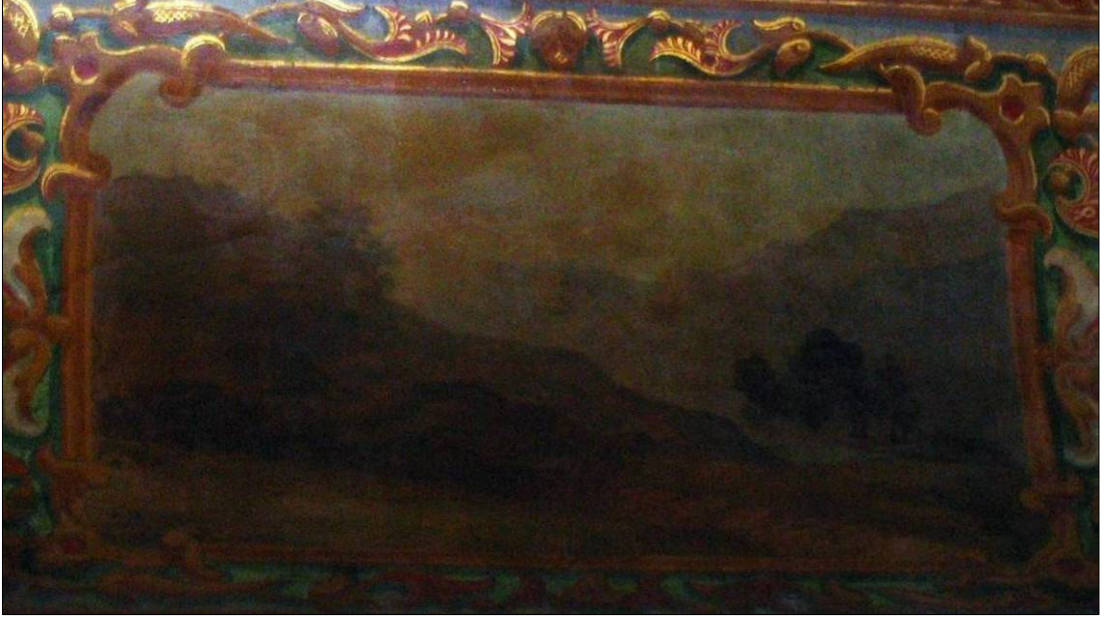
Kompozisyonun koyu renklerle ifade edilmiş gece tasviri olması nedeniyle detaylar seçilememektedir.

Resim-154: Biniş Dairesi, Güneybatı Odası, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim

28. Pano: Biniş Dairesi, güneybatı odasında tonozun eğimli bölümünde yer almaktadır. Kompozisyon, köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen bir pano içinde yer almaktadır.

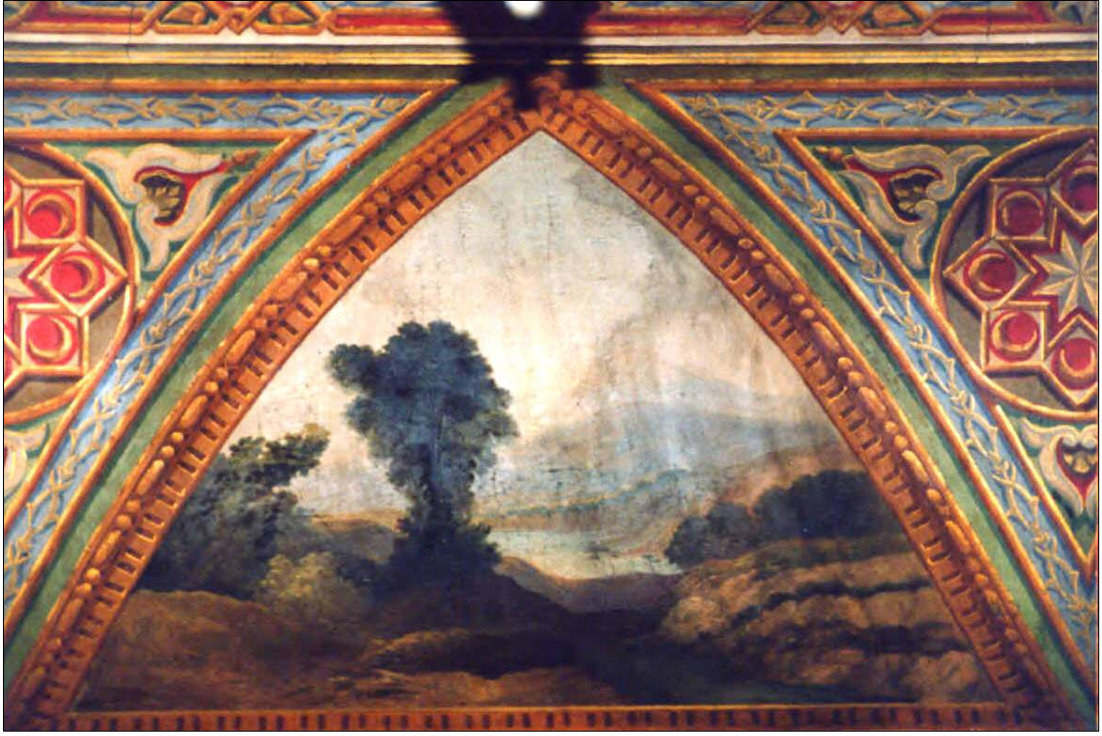
Dağlık bir arazi içinde seyrek bitki örüsü ve nehir betimlemesi ile biçimlendirilmiştir. Doğa tasviri bakımından bölgesel veri sunmamaktadır (Resim 155).

Resim-155: Biniş Dairesi, Güneybatı Odası, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim

29. Pano: Biniş Dairesi, güney eyvan tonozunun duvara geçişi sağlayan eğimli bölümünün kuzeyinde yer almaktadır. Kompozisyon, üçgen formda çerçevelenmiştir.

Uçuk mavi gökyüzü, deniz ve ağaçlar ile açık kahverengi kara tasvirleri geriye doğru grileşerek netliğini kaybeder. Kompozisyon, bölgesel bir veri yansıtmamaktadır (Resim 156).

Resim-156: Biniş Dairesi, Güney Eyvanı, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim

30. Pano: Biniş Dairesi, güney eyvanı batıya açılan kapının alınlık bölümünde yer almaktadır. Dilimli formda çerçevelenmiştir.

Gri, beyaz gökyüzü, yeşil kahverengi dağlar, nehir ve nehir kıyısında ağaçlarla oluşan doğa tasviri görülmektedir. Kompozisyon bölgesel bir veri sunmamaktadır (Resim 157).

Resim-157: Biniş Dairesi, Güney Eyvanı, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim

31. Pano: Biniş Dairesi, güney eyvanın kuzeyinde, kapının alınlık kısmında yer almaktadır. Pano dilimli formda çerçevelenmiştir.

Deniz kıyısında fırtınalı gece manzarası, gri, yeşil ve siyah renklerin egemen olduğu kompozisyon bölgesel bir veri sunmamaktadır.

Kompozisyonun koyu renklerin kullanıldığı gece tasviri olması nedeniyle detaylar seçilememektedir (Resim 158).

Resim-158: Biniş Dairesi, Güney Eyvanı, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim

32. Pano: Seraskerlik Binası, Mavi Salon'un batısındaki odanın kuzeyinde yer almaktadır. Kompozisyon dikdörtgen çerçeve içindedir.

Dağlar, ağaçlar, nehir, göl ve kayalık arazi görünüşleri ile biçimlenen kır manzarası içinde, kemerli bir taş köprü, göl kıyısında köşk ve köşkün iskelesinde yelkenli tekneler görülmektedir.

Kompozisyon doğa tasviri bakımından bölgesel bir veri sunmamaktadır. Ancak köşk tasviri Avrupalı bir görünüm ile Batılılaşma devri Osmanlı mimarisini hatırlatan özellikler yansıtmaktadır (Resim 159).

Resim-159: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Batı Kanadı, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim

33. Pano: Seraskerlik Binası, Mavi Salon'un doğusundaki salonun kuzeyinde yer almaktadır. Kompozisyon dikdörtgen çerçeve içindedir.

Dağlar, ağaçlar, deniz ve kayalık arazi görünüşleri ile biçimlenen kır manzarası içinde duvarlarla belirlenmiş yol, kale, deniz kıyısına yakın evler, denizde kayık tasvir edilerek kompozisyon tamamlanmaktadır. Resim gerek doğal yapısı, gerek mimari tasvirleri bakımından bölgesel bir veri sunmamaktadır (Resim 160).

Resim–160: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Doğu Kanadı, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

34. Pano: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu'nda yer almaktadır. Kompozisyon altıgen çerçeve ile belirlenmiştir.

Göl, ağaçlar, ufukta dağlar ve deniz tasvirleri ile biçimlenmiş kır manzarası içinde kır evleri ile kompozisyon tamamlanmaktadır. Resim gerek doğa tasviri gerek mimari tasvirler bakımından bölgesel bir özellik göstermemektedir (Resim 161).

Resim-161: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim

35. Pano: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu'nda yer almaktadır. Kompozisyon altıgen çerçeve ile belirlenmiştir.

Ağaçlar, ufukta dağlar ve deniz tasvirleri ile biçimlenmiş kır manzarası içinde küçük bir kır evi tasviri ile kompozisyon tamamlanmaktadır. Kompozisyon bölgesel bir veri sunmamaktadır (Resim 162).

Resim–162: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu, Bölgesel Özellik
Göstermeyen Resim

36. Pano: Seraskerlik Binası, Doktora Salon'un güneyinde yer almaktadır. Kompozisyon enine uzanan altıgen çerçeve ile belirlenmiştir.

Nehir, ağaçlar, ufukta dağlar ve deniz tasvirleri ile biçimlenmiş kır manzarası içinde, çift kemerli bir köprü, nehir kıyısında bir kır evi ve nehrin karşı kıyısında kale tasviri ile kompozisyon tamamlanmaktadır. Kompozisyon gerek mimari gerekse doğa tasvirleri bakımından bölgesel bir veri sunmamaktadır (Resim 163).

Resim-163: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim

6.3.3.6. Gemi Tasvirli Deniz Manzaraları

37. Pano: Şehzadeler Dairesi, sofa tonozunun eğimli yüzeyinde yer almaktadır. Kompozisyonlar dikdörtgen bir çerçeve ile belirlenmiştir.

Dalgalı deniz manzarası içinde dalgalarla mücadele eden yelkenli gemi tasviri ile kompozisyon tamamlanmaktadır (Resim 164).

Resim-164: Şehzadeler Dairesi, Sofa, Gemi Tasvirli Deniz Manzaraları

38. Pano: Şehzadeler Dairesi, güneydeki eyvan tonozunun eğimli yüzeyinde yer almaktadır. Kompozisyonlar dikdörtgen bir çerçeveye ile belirlenmiştir.

Sakin dalgasız deniz manzarası içinde önde ay yıldızlı dalgalanan, yelkenli savaş gemisi, yanında yelkenli bir kayık ve ufka doğru çeşitli yelkenli ve buharlı gemi tasvirleriyle kompozisyon tamamlanmaktadır (Resim 165).

Resim-165: Şehzadeler Dairesi, Güney Eyvanı, Gemi Tasvirli Deniz Manzaraları

39. Pano: Biniş Dairesi, güney batı odasında yer almaktadır. Köşeleri yuvarlatılmış kare pano ile çerçevelenmiştir.

Hafif sisli bir havada, yelkenli tekne silueti betimlenmektedir. Manzaranın detayları ve betimlenme biçimi zaman içinde panonun üzerinde biriken toz nedeniyle seçilememektedir (Resim 166).

Resim-166: Biniş Dairesi, Güney Batı Odası, Gemi Tasvirli Deniz Manzaraları

40. Pano: Seraskerlik Binası, Mavi Salon'un güneyinde yer almaktadır. Kompozisyon enine uzanan altıgen çerçeve ile belirlenmiştir.

Bulutlu ve fırtınalı havada dalgalı deniz tasviri içinde seyir halinde hem buharlı hem yelkenli gemi tasvirleriyle kompozisyon biçimlenmiştir. Yakındaki geminin arkasında kırmızı üzerine sarı yaldızlı ay yıldız görülmektedir (Resim 167) .

Resim-167: Seraskerlik Binası, Mavi Salon Güney Kanat, Gemi Tasvirli
Deniz Manzaraları

41. Pano: Seraskerlik Binası, Mavi Salon'unun kuzeyinde yer almaktadır. Kompozisyon enine uzanan altıgen çerçeve ile belirlenmiştir.

Bulutlu ve fırtınalı bir havada dalgalı bir deniz manzarası içinde önde seyir halinde hem buharlı hem yelkenli, gövdesine toplar yerleştirilmiş iki savaş gemisi dalgalarla mücadele etmektedir. Bunun hemen yanında nispeten daha küçük bir tekne ve ufukta sadece gölgeleri seçilebilen yelkenli gemi tasvirleri ile kompozisyon tamamlanmaktadır (Resim 168).

Resim-168:Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Gemi Tasvirli Deniz Manzaraları

42. Pano: Seraskerlik Binası, Mavi Salon'un doğusundaki salonun güneyinde yer almaktadır. Kompozisyon dikdörtgen çerçeve ile belirlenmiştir.

Ufukta dağlar, bulutlu bir gökyüzü, gün batımı yakamozlu deniz manzarası içinde bir şamandıra, dört yelkenli gemi görülmektedir. Öndeki iki gemi aynı zamanda seyir halinde buharlı savaş gemileridir. Direklerinde ay yıldızlı bayrak dalgalanmakta ve gövdesine toplar yerleştirilmiştir. Ufukta bir yerleşim birimi görülmektedir (Resim 169).

Resim-169: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Doğu Kanadı, Gemi Tasvirli
Deniz Manzaraları

43. Pano: Seraskerlik Binası, Mavi Salon'un batısındaki salonun güneyinde yer almaktadır. Kompozisyon dikdörtgen çerçeve ile belirlenmiştir.

Gün batımında deniz savaşı manzarasıdır. Kompozisyonda yanar halde kırmızı flama ve yeşil, kırmızı ve beyaz renklerden oluşan İtalyan bayrağı bulunan, gövdesine toplar yerleştirilmiş gemi tasvir edilmiştir. Bu geminin arkasında ise biri kırmızı flamalı olan ve yine yanar halde iki yelkenli gemi bulunmaktadır. Ufukta çeşitli yelkenli teknelerle kompozisyon tamamlanmıştır (Resim 170).

Resim–170: Seraskerlik Binası, Mavi Salon, Doğu Kanadı, Gemi Tasvirli
Deniz Manzaraları

6.3.4. Armalar

44. Pano: Biniş Dairesi ve Şehzadeler Dairesi'ni güney eyvanında tonozu eğimli bölümünde yer almaktadır.

Bu armada askerliğin teknik yönleri temsil eden objeler tasvir edilmiştir. Dilimli bir madalyon içinde, Dünya haritası, dürbün, açık ve kapalı kitaplar, rulo halinde kâğıtlar, cetveller, gönye, pergel, kılıç, kâse, ressam paleti, hilal motifi ile sonlanan barok madalyon görülmektedir. Kompozisyonun merkezinde beyaz üzerine sarı yaldızlı ay yıldız motifi yerleştirilmiş yeşil kuşaklı kalkanla kompozisyon tamamlanmaktadır. (Resim 171).

Resim-171: Şehzadeler Dairesi, Güney Eyvanı, Duvara Geçiş, Arma

45. Pano: Biniş Dairesi ve Şehzadeler Dairesi'nin güney eyvanında, tavanın güneyinde yer almaktadır. Kompozisyonlar enine gelişen sekizgen formda çerçeve ile belirlenirken, resim oval madalyon biçiminde belirlenmiştir.

Buarmada askerliğin savaşı temsil eden objeleri tasvir edilmiştir. Kompozisyonlar savaş araç gereçleri, bando çalgı aletleri ve sancaklarla biçimlenmiştir. Tasvir edilen kompozisyon daha yoğundur. Ayrıca kompozisyonun yerleştiği zeminde bir ışık hüzmesi tasvir edilmiştir (Resim 172).

Resim-172: Şehzadeler Dairesi, Güney Eyvanı Tavan, Arma

46. Pano: Kompozisyon, rumi motiflerinin belirlediği yüzeyde yer almaktadır. Kompozisyon, ortada beyaz kuşaklı yeşil bir madalyon, iki yanda birer mızrak ve yine iki yanda yeşil ve kırmızı renklerde ikişer sancak tasviri ile biçimlenmiştir (Resim 173).

Resim-173: Şehzadeler Dairesi, Kuzey Doğu Odası, Arama

6.3.5. Çiçek Tasvirleri

47. Pano: Şehzadeler Dairesi güney eyvanı, tavan göbeğinin dört yönünde yer almaktadır. Dilimli madalyon içinde gül ve papatyalardan oluşan vazo içinde çiçek demetleriyle biçimlendirilmiştir (Resim 174).

Resim-174: Şehzadeler Dairesi, Güney Eyvanı, Tavan Yüzeyi

Resim-175: Şehzadeler Dairesi, Güney Eyvanı, Duvara Geçiş

48. Pano: Şehzadeler Dairesi güney eyvanında, tavandan duvara geçişte tonozun eğimli bölümlerinde manzara resimlerinin iki yanında yer almaktadır. Yuvarlak madalyonlarla belirlenmiş sarı yaldızlı zemin üzerine gül ve papatya buketleriyle biçimlendirilmiştir (Resim 175).

49. Pano: Şehzadeler Dairesi güney eyvanı, duvar yüzeyine geçişte Biniş Dairesi'nin güney eyvanında olduğu gibi kapının, doğu ve batısındaki duvar yüzeylerinde yer almaktadır. Üst kısmı dilimli kemer biçiminde belirlenmiş panonun gri zemini üzerine kulplu vazo nun içinde papatya, gül, gonca, leylak ve yapraklardan oluşan çiçek demeti tasvir edilmiştir (Resim 176).

Resim-176: Şehzadeler Dairesi, Güney Eyvanı, Duvar Yüzeyi

50. ve 51. Pano: Şehzadeler Dairesi, sofa tava göbeğinin köşelerinde ve tavandan duvara geçişte tonozun eğimli bölümlerinde, manzara resimlerinin iki yanında yer almaktadır. Yuvarlak madalyonlarla belirlenmiş sarı yaldızlı zemin üzerinde gül buketleri betimlenmiştir (Resim 177, 178).

Resim-177: Şehzadeler Dairesi,
Sofa, Tava Yüzeyi

Resim-178:Şehzadeler Dairesi sofa,
Tavandan Duvara Geçişte

52. Pano: Şehzadeler Dairesi kuzey batı odası, tavandan duvara geçişi sağlayan tonozun eğimli bölümünde yer almaktadır. Dört yönde iri rumi motifleriyle belirlenmiş madalyonun gri zemini üzerinde gül buketleri tasvir edilmiştir (Resim 179).

53. Pano: Şehzadeler Dairesi güney batı odası, tavan yüzeyinin kuzey ve güneyinde yer almaktadır. Sekizgen madalyonlarla belirlenmiş gri zemin üzerinde gül buketleri tasvir edilmiştir (Resim 180).

Resim-179: Şehzadeler Dairesi
Kuzeybatı Odası, Duvara Geçiş

Resim-180: Şehzadeler Dairesi
Güney Batı Odası Tavan Yüzeyi

54. Pano: Şehzadeler Dairesi, güney doğu odası Tavan göbeğinin köşelerinde yer almaktadır. Yuvarlak madalyonlarla belirlenmiş gri zemin üzerinde gül buketleri betimlenmiştir (Resim 181).

55. Pano: Biniş Dairesi güney eyvanı tavan göbeğinde sekiz kollu yıldızın kollarından türeyen kartuşların yuvarlatılmış bölümlerinde yer almaktadır. Yuvarlak madalyonların içi gri zemin üzerine gül, papatya ve yapraklarla biçimlendirilmiş çiçek demetleriyle betimlenmiştir (Resim 182).

Resim-181: Şehzadeler Dairesi,
Güneydoğu Odası, Tavan Yüzeyi

Resim-182: Biniş Dairesi, Güney
Eyvanı, Tavan Yüzeyi

56. Pano: Biniş Dairesi güney eyvanında tavandan duvara geçişi sağlayan tonozun eğimli bölümünü biçimlendiren üçgen panoların merkezinde yer almaktadır. İri rumi motiflerle belirlenmiş madalyonların içi sarı yaldızlı zemin üzerine gül, karanfil ve yapraklarıyla betimlenmiştir (Resim 183).

Resim-183: Biniş Dairesi Güney Eyvanı Tavandan Duvara Geçişi

Resim-184: Biniş Dairesi Sofada, Tavan Yüzeyi

57. Pano: Biniş Dairesi sofada, tavan göbeğinin dört yönünde yer almaktadır. Yuvarlak madalyonların içi sarı yaldızlı zemin üzerine papatya, karanfil ve yapraklarla biçimlenmiş çiçek demetleri ile betimlenmiştir (Resim 184).

58. Pano: Biniş Dairesi sofada, tavandan duvara geçişi sağlayan tonozun eğimli bölümlerinde yer almaktadır. Manzara resimlerinin iki yanında yer alan yuvarlak madalyonların içi gri zemin üzerine vazo içinde papatya, yonca, karanfil ve yapraklarla biçimlenmiş çiçek demetleri ile betimlenmiştir (Resim 185).

Resim-185: Biniş Dairesi, Sofa, Tavandan Duvara Geçiş

Resim-186: Biniş Dairesi, Güneybatı Odası, Tavan Yüzeyi

59. Pano: Biniş Dairesi güneybatı eyvanı tavan göbeğinin dört yönünde yer almaktadır. Yuvarlak madalyonların içlerinde gri zemin üzeri gül, papatya ve yapraklarla biçimlenmiş çiçek demetleri ile betimlenmiştir (Resim 186).

60. ve 61. Pano: Seraskerlik Binası, ikinci kat, galeriunun tavanında bulunmaktadır. Yuvarlak ve kare madalyonların içlerinde gri zeminli yüzey üzerine papatya, gül ve yapraklarla biçimlendirilmiş çiçek demetleri yer almaktadır (Resim 187, 188).

Resim-187: Seraskerlik Binası, İkinci Kat, Galeri, Tavan Yüzeyi.

Resim-188: Seraskerlik Binası, İkinci Kat, Galeri, Tavan Yüzeyi.

62. Pano: Seraskerlik Binası, ikinci kat, galerinin merdivenlere bakan bölümünde yer alan dilimli madalyonların içleri krem renkli zemin üzerine gül, karanfil ve yapraklarla biçimlenmiş çiçek buketleriyle betimlenmiştir (Resim 68).

63. Pano: Seraskerlik Binası, Doktora Salon’unda bulunmaktadır. Duvar yüzeyinin geniş panolarının merkezinde geometrik geçmelerle dilimli formda belirlenmiş madalyon içinde sarı yıldız zemin üzerine gül ve tomurcuklarla biçimlenmiş buketler yer almaktadır (Resim 190).

Resim-189: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu, Duvar Yüzeyi

64. Pano: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu’nun batı kanadında bulunmaktadır. Tavan yüzeyini çevreleyen beşgen panoların merkezinde hacimli kıvrımlı dallar arasında dilimli ve yuvarlak madalyonlarla belirlenmiş gül buketleri yer almaktadır (Resim 105).

65. Pano: Seraskerlik Binası birinci kat güneybatı kanadında, bugün Rektörlük sekreterliği olarak kullanılan oda da bulunmaktadır. Tavan

köşebentlerinin merkezinde hacimli kıvrım dallarla çevrelenmiş dilimli Neo-Gotik biçimli madalyonlarla belirlenmiş gül buketleri yer almaktadır (Resim 108).

66. Pano: Seraskerlik Binası, birinci kat güney batı kanadında, bugün Rektörlük Sekreterliği olarak kullanılan oda da bulunmaktadır. Tavanın kuzey ve güneyinde bulunan dikdörtgen panoların merkezinde ‘ C ‘ kıvrımları ile belirlenmiş madalyonun yüzeyinde gül, papatya, tomurcuk ve yapraklarla biçimlenmiş çiçek demeti yer almaktadır (Resim 112).

7. YAPILARIN MİMARİ VE SÜSLEME ÖZELLİKLERİNİN DÖNEM ÖRNEKLERİYLE KARŞILAŞTIRMASI

Seraskerlik Binası, Seraskerlik Köşkleri ve ana giriş kapısı mimarisi ve süsleme özellikleri bakımından öncülleri, ardılları ve çağdaşları arasında paralellikler ve farklılıklar göstermektedir.

Bu çerçevede, giriş kapısı kütsel yapısı bakımından zafer takı biçimindedir (Resim 13). Benzer uygulama Dolmabahçe Sarayı'nın batısında ve kuzeyinde yer alan anıtsal giriş kapılarının kütsel yapılanmasında da görülmektedir (Resim 1).

Seraskerlik Köşkleri'nin dört eyvanlı plan kuruluşu ve güney eyvanın dışa taşkın yapısı (Çizim 3) Fatih Sultan Mehmet döneminde inşa edilen Çinili Köşk'ün plan özellikleri ve güney cephesindeki düzenlemeyle paralellik oluşturmaktadır (Çizim 8).

Köşklerin giriş eyvanında yer alan atnalı formundaki kemerle belirlenmiş mukarnaslı yan nişlere (Resim 41) benzer düzenlemeye Beylerbeyi Sarayı'ndaki Süfera Odası'nın ahşap duvar yüzeyinde de rastlanmaktadır. (Resim 192).

Seraskerlik Binası'nın zemin kat planında uygulanan kuzey - güney yönünde uzanan orta avlu, avluyu çevreleyen sütunlar, doğu - batı yönünde yer alan merdiven düzenlemeleri ve cephe düzenlemesinin kademeli, aksiyal ve simetrik yapısı (Çizim 4), yine aynı dönemde inşa edilmiş olan Beylerbeyi Sarayı (Çizim 1) ve Bâb-ı Seraskeri gibi askeri bir yapı olan Bahriye Nezareti binasının plan kurgusuyla paralellik göstermektedir (Resim 8).

İç dekorasyon bakımından özellikle Seraskerlik Köşkleri'nde biçimlenen renk ve motif tercihleri aynı dönem yapılarından Beylerbeyi Sarayı ve Bahriye Nezareti'nde örnekleri görülen süsleme programıyla benzerlik içermektedir (Resim 9, 193). Aynı zamanda Alman mimar Ludwig Zanth' ın 1842–1851 yılları arasında Stuttgart yakınlarında inşa ettiği Wilhelma Sarayı'nın iç dekorasyonu ile paralellik göstermektedir (Resim 193). Ayrıca 1845 tarihli “ Plans, Elevations, Sections and Details of Alhambra “ kitabının yazarı Owen Jones yazdığı 1856 tarihli “ The Grammar of Ornament “ kitabında belirtilen süsleme esasları içinde tavsiye edilen renk tercihleriyle benzerlikler saptamak mümkündür (Resim 194).

Seraskerlik Binası'nın iç dekorasyonunda yer alan çıtalarla biçimlendirilmiş tavan göbeklerinin geometrik biçimlenmesinin benzerlerine Türk sanatının hemen her döneminde rastlanılabildiği gibi (Resim 50, 53, 56, 58, 63, 107) Beylerbeyi Sarayı (Resim 198) ve Çırağan Sarayı'nın (Resim 199) yangından önceki resimlerinde de paralel düzenlemeleri görmek mümkündür.

Seraskerlik Binası'nda salonların duvar yüzeyinde görülen kemer biçiminde belirlenmiş panoların (Resim 56) düzenleniş biçimi yine Çırağan Sarayı'nın 1910 öncesine ait resimlerinde görülen dekorasyonla paraleldir (Resim 10). Özellikle duvar ve tavanlardaki rumi motifinin uygulanış biçimine Aksaray, Pertevniyal Valide Camii iç dekorasyonunda da rastlamak mümkündür (Resim 200).

Dekorasyon içinde görülen önemli bir unsurda 18. ve 19. yüzyılda birçok yapıda görülen duvar resimleridir.

Bu çerçevede 2. Panoda görülen manzarada mimari tasvir (Resim 130) bakımından Bahriye Nezaretî'ndeki görünümle benzerlik içermektedir (Resim 204).

Doğu konulu resimlerin benzerleri Dolmabahçe Sarayı (Resim 202) ve Beylerbeyi Sarayı'nda görülmektedir (Resim 203). Ancak farklı olarak Seraskeri Köşklerin' de yer alan tasvirlerde mimari ve doğa tasvirleriyle doğulu bir hava yaratılmıştır. Fakat Dolmabahçe ve Beylerbeyi Sarayları'nda bulunan doğu konulu resimlerde Nil Nehri betimlenerek isimlendirilecek belli bir bölge resmedilmiştir.

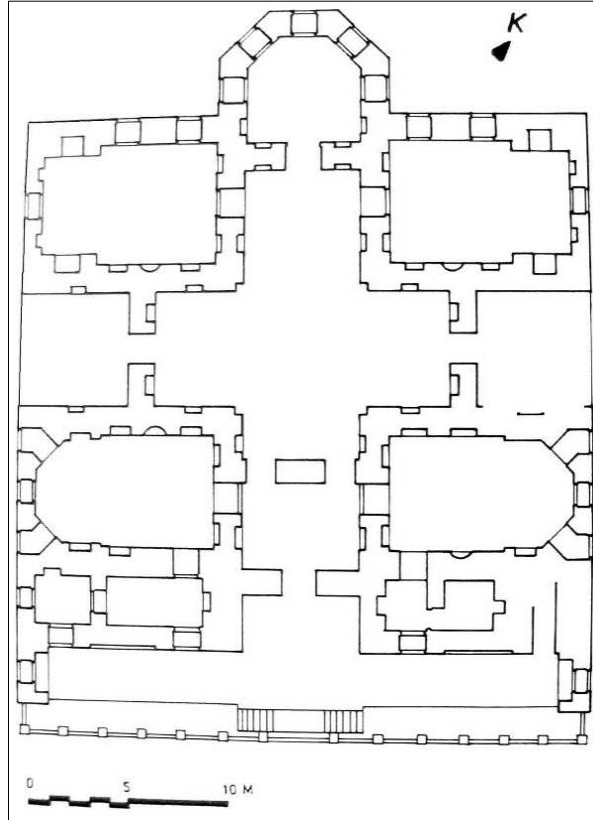
24. ve 36. panolarda bulunan köprülû mimari tasvirler (Resim 151, 163) Dolmabahçe Sarayı, Harem Dairesinde görülen manzaralarla benzerlik göstermektedir (Resim 204).

44,45 ve 46. panolarda görülen armaların benzerleri bu dönem içinde hemen her yerde görmek mümkündür (Resim 207).

Gemi tasvirli deniz manzaralarına (164–170) en yakın örnekler Beylerbeyi Sarayı'nda görülmektedir (Resim 205, 206).

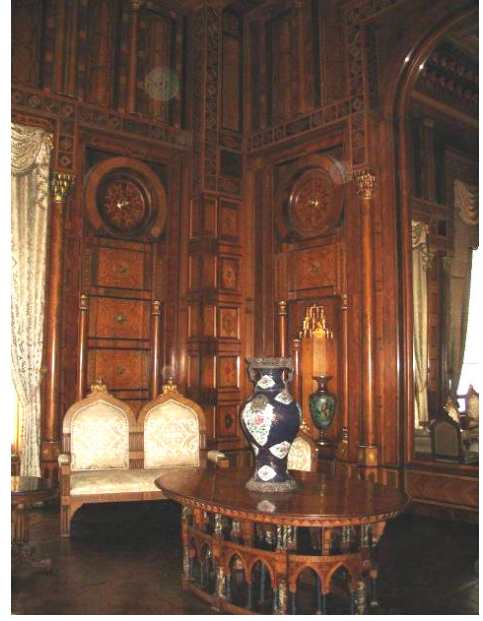
Dekorasyon içinde yer alan çiçek kompozisyonlarının benzerleri bu dönem içinde hemen her yapıda görülmektedir (Resim 208).

Çizim 8: Çinili Köşkün Planı

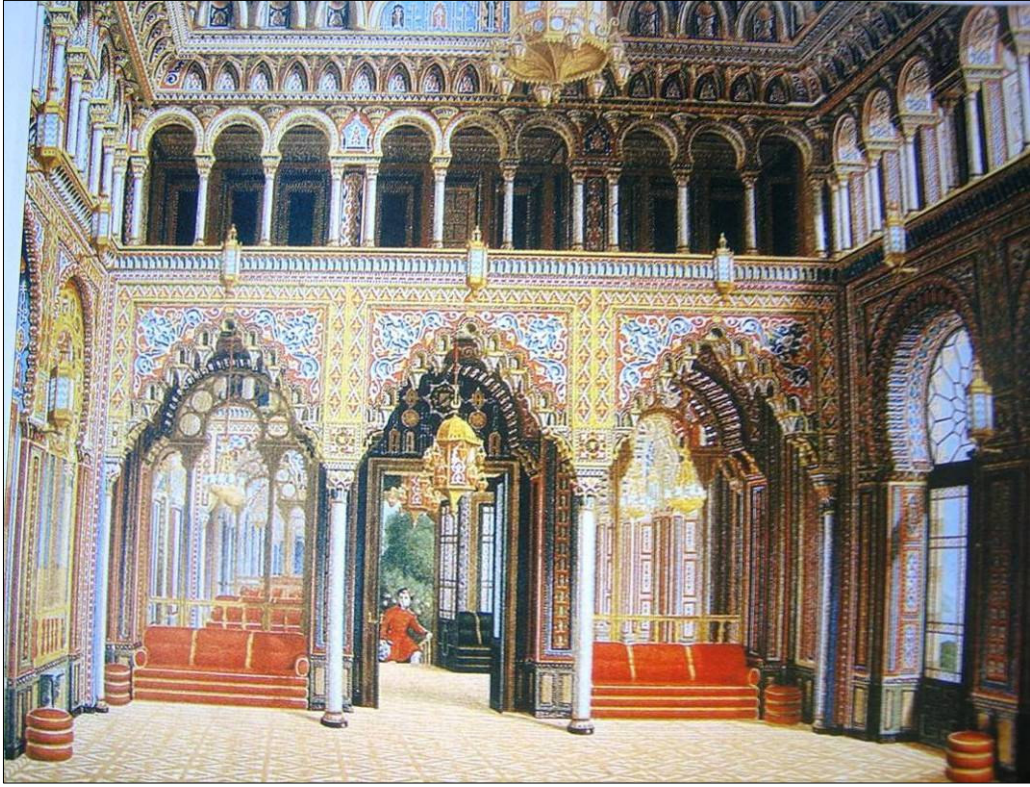
Resim- 190: Biniş Dairesi, Giriş Eyvanı

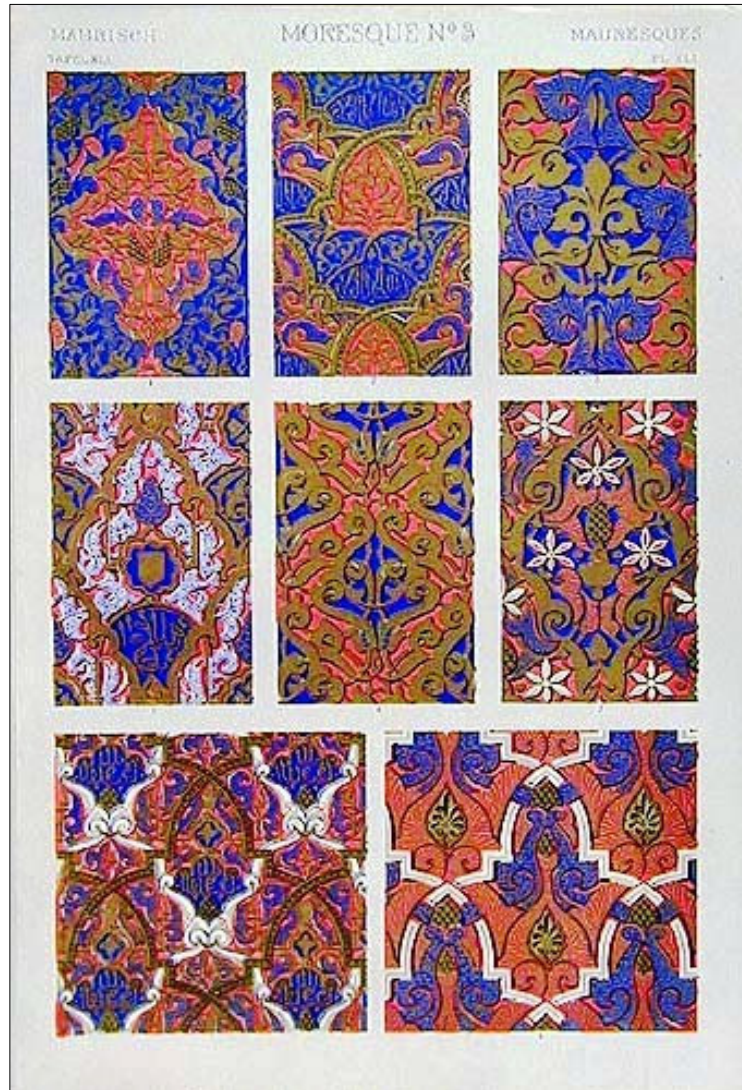
Resim- 191: Beylerbeyi Sarayı, Süfera Odası

Resim - 192: Beylerbeyi Sarayı, Selamlık, Süsleme Detayı

Resim – 193: Wilhelma Sarayı.

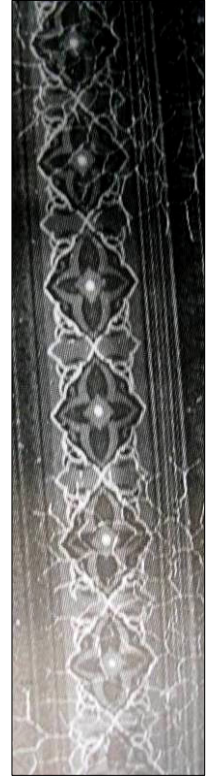
Resim – 194: The Grammar of Ornament Kitabından Süsleme Örneği.

Resim-195: Mavi,
Salon Bordür.

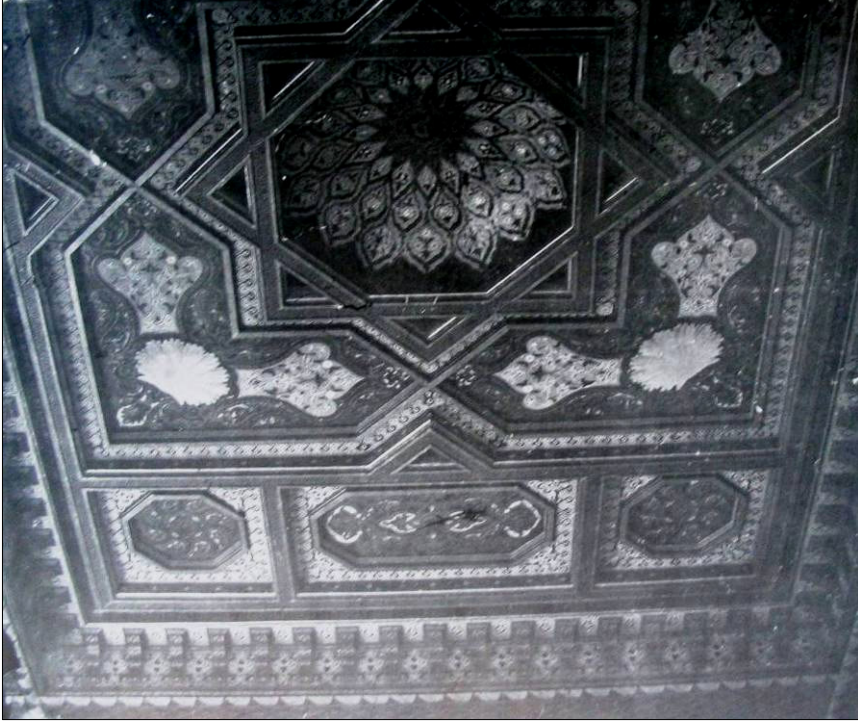
Resim-196: Bursa Yeşil.
Cami, Bordür detayı.

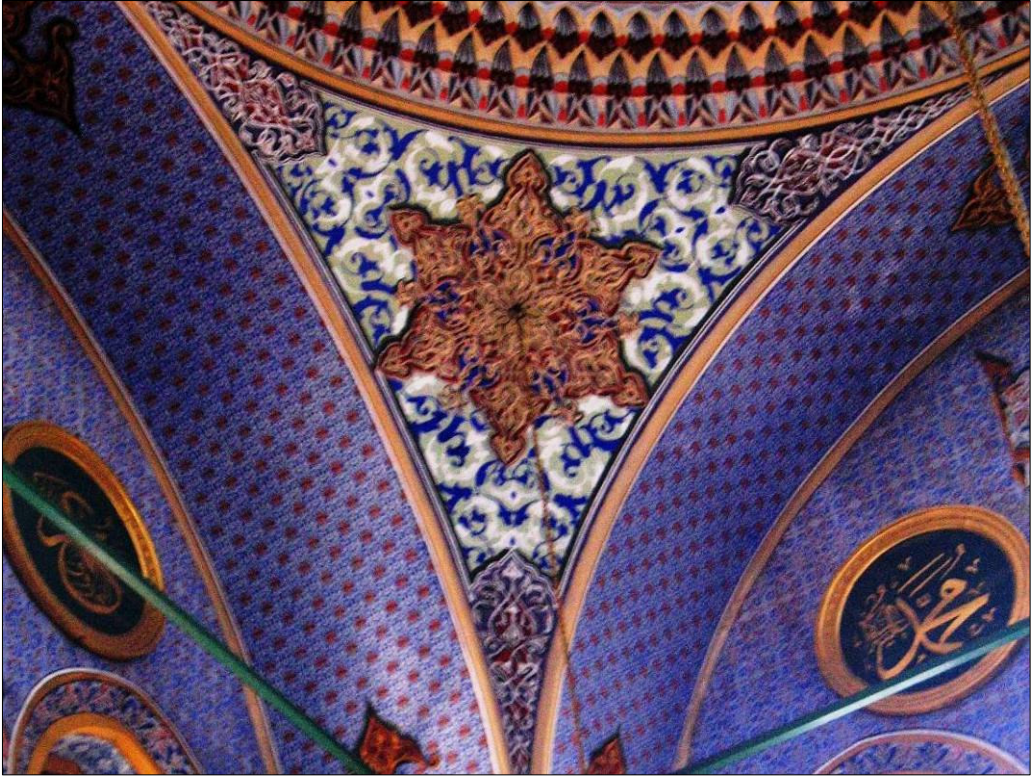
Resim-197: Çırağan
Sarayı, Bordür.

Resim - 198: Beylerbeyi Sarayı, Selamlık, Tavan Göbeği

Resim –199: Çırağan Sarayı, İç Dekorasyon

Resim – 200: Aksaray Valide Camii, Pandantif

Resim – 201: Bahriye Nezareti, Kırsal Manzara Resmi.

Resim–202: Dolmabahçe Sarayı, Cariyeler Dairesi, Nil Kıyısı Tasviri

Resim-203: Beylerbeyi Sarayı, Sarı Köşk Nil Kıyısında, Tapınak Tasviri

Resim – 204: Dolmabahçe Sarayı, Harem Dairesi, Manzara Resmi Örneği

Resim – 205:Beylerbeyi Sarayı, Havuzlu Salon, Deniz manzarası

Resim – 206:Beylerbeyi Sarayı Mavi Salon, Gemili Deniz manzarası

Resim – 207:Beylerbeyi Sarayı, Havuzlu Salon, Arma Örnekleri

Resim – 208:Beylerbeyi Sarayı, Havuzlu Salon, Çiçekli Kompozisyon

8. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Yapılar mimari bakımından değerlendirildiğinde; giriş kapısı kütleli yapılanması bakımından Roma zafer taklarının bir tekrarı niteliğindedir. Bu durum başta yapıların yeri ve mimarı bölümünde belirtilen, Sultan Abdülmecid döneminde anıtsal kapı ve iki yandaki köşkerin Bekir Paşa tarafından Yedikule semtine, şehre giriş kapısı olarak tasarlanmış olması ihtimali bu durumu anlamlı kılmaktadır. Ayrıca giriş bölümünün ortasındaki büyük açıklık ve yanlarda yer alan çokgen birimlerin ikinci katında görülen atnalı formunda kemer düzenlemesi yapıya Oryantalist bir etki kazandırmaktadır.

Giriş kapısının iki yanında simetrik olarak yer alan Seraskeri Köşkleri'nin, geleneksel dört eyvan şemasını tekrarlayan bir plana sahip olması ve güney eyvanının yan birimlere göre dışa taşması ile biçimlenen güney cephesindeki düzenleme geleneksel bir uygulamadır. Yapının dış cephesinde görülen palmet frizi, atnalı formu kemerli pencere düzenlemeleri, kuzey cephesindeki ağ bezemeleri ve giriş eyvanında yer alan mukarnaslı nişleri belirleyen atnalı formundaki kemer düzenleme yapıya Oryantalist etki kazandırmaktadır.

Seraskeri Binası'nın plan kurgusu içinde yer alan orta avlunun sütunlarla çevrelenerek sofa biçiminde düzenlenmesi geleneksel Türk mimarisinin bir yorumlaması olarak değerlendirilebilir. Cephenin sade bir düzenlemeye sahip olması Dor nizamında sütun başlıkları, yuvarlak ve yay kemerli pencere düzenlemesi, saçak kısmında konsollar ve sade duvar biçimlenmesiyle Neo - Rönesans üslubunu yansıtmaktadır.

Seraskerlik Binası ve Seraskerlik Köşkleri süsleme özellikleri bakımında Oryantalist üsluba yakınlık göstermektedir.

İç dekorasyon bakımından Seraskerlik Köşkleri ve Seraskerlik Binası benzer özellikler göstermesinin yanı sıra farklı özellikler de ortaya koymaktadır.

Seraskerlik Köşkleri, iç dekorasyonun süsleme programında renk olarak yeşil, sarı yıldız, mavi ve kırmızı egemendir. Motif repertuarında hacimli rumi motifleri, kozalak motifleri, geometrik kıvrım ve geçmeli kompozisyonlar, madalyonlar içinde yıldız ve hilal motifleri yoğun olarak görülmektedir. Süsleme programı duvar ve tavan yüzeyinde boşluk kalmayacak biçimde uygulanmıştır. Gerek renk tercihleri, gerek motif tercihleri ve uygulanma biçimi bakımından Oryantalist üslup içinde değerlendirmek mümkündür.

Seraskerlik Binası'nın iç dekorasyonun süsleme programında renk tercihlerinde yeşil, sarı yıldız, mavi ve kırmızının yanı sıra köşklere farklı olarak krem, kahverengi, lacivert, mavi, beyaz ve pembe renkler de kullanılmıştır. Motif tercihleri bakımından yine rumi motifleriyle birlikte natüralist çiçekler, kıvrım dallar, yaprak, lale, kozalak ve palmet gibi bitkisel motifler görülmektedir. Bitkisel motiflerin yanı sıra antik kökenli yumurta ve dış frizleri, ahşap konsollar görülür. Bununla birlikte geometrik kıvrımlı geçmeler, düğüm ve zencerek motifli bordürler ve çıtalarla biçimlendirilmiş yıldız motifleri görülmektedir. Süsleme, uygulama biçimi bakımından duvar ve tavan yüzeyleri yine boşluk kalmayacak biçimde bezenmiştir.

Galeri, Doktora Salonu'nun batı kanadında yer alan salon ve Mavi Salon'un doğu kanadında yer alan birinci salon dışındaki salonların dekorasyonu Oryantalist üslup içinde değerlendirilebilir. Oryantalist anlayış içinde detaylarda geleneksel süsleme unsurlarına rastlanmaktadır. Bitkisel bezemeler içinde yer yer natüralist çiçek motifleri, Klasik Osmanlı süsleme üslubu ile paralellik bulunmaktadır.

Galeri, Mavi Salon doğu kanadında yer alan birinci salon ve Doktora Salonu batı kanadında yer alan salonda görülen süsleme üslubu hacimli

kıvrım dallar, istiridye motifi, akantus yapraklarıyla Barok üsluplu bir dekorasyona sahiptir.

Dekorasyon içinde değerlendirilecek ikinci unsur tavan resimleridir. Resimler, tuval üzerine yağlı boya tekniğinde yapılmış, sonra bulundukları bölümlere yerleştirilmiştir. Ancak Şehzadeler Dairesi ve Biniş Dairesi'nde kapıların alınlık bölümünde yer alan resimler, doğrudan sıva üzerine yapılmıştır. Bu resimler İstanbul, Anadolu, Doğu, Avrupa konulu resimler ve bölgesel özellik göstermeyen doğa resimleri, gemi tasvirli deniz manzaraları, armalar ile çiçek tasvirleri biçiminde sınıflandırılabilir.

İstanbul konulu resimler yukarıda da belirtildiği gibi döneminden olmadığı için dekorasyon için bir veri oluşturmamaktadır.

Anadolu konulu resimler grubu içinde yer alan görünümüler özellikle mimari tasvirler bakımından Anadolu'da rastlanan köy evlerine benzer görünümüler içermektedir.

Doğu konulu resimler, Şehzadeler Dairesi ve Biniş Dairesi'nde yer almaktadır. Bölgesel özellikler doğa ve mimari yönleriyle verilmiştir. Sarımtırak yarı çöllük doğa tasviri, saçak frizleri, kubbeli, mimari tasvirleriyle doğu havası yaratılmıştır. Ancak 9. panoda tasvir edilen cami silueti Klasik Osmanlı mimarisini yansıtan bir görünüme sahip olduğundan farklılık içermektedir. Bu nedenle manzara İstanbul veya Edirne'den bir görünüm olabilir.

Avrupa konulu resimler, doğa tasvirlerinden çok mimari yönden bölgesel veri sunmaktadır. Mimari tasvirler içinde Avrupa mimarisinde görülen Yüksek tipi çatı tasvirleri ve Avrupa'nın Akdeniz liman şehirlerinde görülen açık renkli kuleli mimari tasvirler vardır.

Bölgesel özellik göstermeyen manzaralar, gerek doğa tasviri gerek mimari tasvirler bakımından oluşan görünüm hem Avrupa hem de yerel özellikler göstermektedir.

Seraskeri köşkleri içinde yer alan 6, 7 ve 20. panolarda biçimlenen kale ve burç tasvirleri ile top tasvirleri yapının askeri işlevi ile birlikte anlam kazanmaktadır.

Deniz manzaraları içinde yer alan gemi tasvirleri çoğunlukla savaş gemisi niteliğindedir. Gemiler, yelkenle birlikte buharlı gemiler biçiminde veya sadece yelkenli gemiler biçimindedir.

Armalar, Şehzadeler Dairesi ve Biniş Dairesinde yer almaktadır. Birinci armada harita, pergel, dünya, kitap tasvirleriyle askerliğin teknik yönlerini vurgulayan bir betimleme görülmektedir. İkinci armada dini ve devleti temsil eden sancak, mızrak kılıç, top, tüfek, sarık, çanta ve bando çalgı aleti tasvirleriyle askerliğin silahlı yönlerini betimlemektedir. Üçüncü armada mızraklar ile yeşil ve kırmızı renklerde sancaklarla tasvir edilmiş kompozisyon görülmektedir. Armalar, Tanzimat armasıyla gelişmeye başlayan Avrupa armaları tipinde betimlenmiştir. Armalarla yapının Oryantalist süsleme anlayışına Ampir üslubunda etkiler katılmıştır.

Yapının dekorasyonundaki diğer bir unsur çiçekli kompozisyonlardır. Madalyonlar içinde vazolu veya vazosuz çiçek buketleri biçiminde tasvir edilmiştir. Üslup bakımından üç boyutlu natüralist yapıdadır. Natürmortlara yaklaşan bir özellik göstermektedir.

Seraskerlik Binası ve Seraskerlik Köşkleri'nin mimari yapılanması ve iç dekorasyonu bakımından Oryantalist üslubun egemen olduğu söylenebilir. Özellikle dekorasyon içindeki bezeme yoğunluğu bu etkiyi güçlendirmektedir. Ancak burada Oryantalist üslup Avrupa'daki anlayıştan farklı bir yapı ortaya koymaktadır. Öncelikle Avrupa'da Oryantalizm İslam kültürüne ait biçimlenmeleri kapsadığı gibi, bunun dışında yer alan Hindistan'dan Çin'e kadar uzanan bir coğrafyaya ait unsurları da kapsamaktadır. Osmanlı sanatında yer alan Oryantalizm ise daha çok kendi dünyasına yabancı

olmayan İslami yönleriyle değerlendirilmiştir. Ayrıca Türk sanatının geleneksel unsurları da bu anlayış içerisinde yer almıştır. Bu çerçevede Seraskerlik Dairesi ve Seraskerlik Köşkleri'nde görülen üslubu Avrupa kökenli bir Oryantalizm olmaktan çok özgün bir yorumlama ile Osmanlı Oryantalizmi olarak tanımlamak daha doğru olacaktır.

Seraskerlik Binası'nın cephe düzenlemesinde ve iç dekorasyonun da görülen antik kökenli süsleme unsurlarıyla Neo – Rönesans üslubunu yansıtmaktadır. Ayrıca iç dekorasyonunda Galerî, Doktora Salonu batı kanadında yer alan salon ve Mavi Salon doğu kanadında yer alan salonun bezemesinde hacimli kıvrım dallar, 'S', 'C' biçimli kuruluşlar ve istiridye motifleriyle Barok üslup özellikleri göstermektedir.

Bütün bu değerlendirme ışığında Şehzadeler Dairesi ile Biniş Dairesi ve Seraskeri Binası'nın mimari yapılanmasında ve iç dekorasyonun üslup analizi için, Oryantalist üslup özellikleri yoğun bir biçimde görüldüğü belirtilebilir. Ancak bununla beraber Barok ve Neo – Rönesans üslup özelliklerinin de görülmesinden dolayı eklektik bir üsluba sahip olduğu söylenebilir.

8. KAYNAKLAR

AKIN, Günkut, “II. Mahmud Türbesi”, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, C. 5, İstanbul, 1994, s.263–265.

ALTUN, Ara , “ Bâb-ı Seraskeri Mimari ”, **İslam Ansiklopedisi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayını, C.4,İstanbul 1991, s.364 -365.

AREL, Ayda, **Onsekizinci Yüzyıl İstanbul Mimarisinde Batılılaşma Süreci**, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1975.

ARTAN, Tülay, “ Eski Saray”, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, C.3, İstanbul, 1993, s.204–205.

BAKIR, Betül, **Mimaride Rönesans ve Barok Osmanlı Başkenti İstanbul’da Etkileri**, Nobel Yayınları, Ankara, 2003.

BARİLLARİ, Diana - Ezio GODOLİ, **İstanbul 1900”Art Nouveau, Mimarisi ve İç Mekânları**, YEM Yayınları, İstanbul, 1997.

BATUR, Afife, “Batılılaşma Devri Osmanlı Mimarlığı”, **Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, C.4, İletişim yayınları, İstanbul, 1985, s.1038–1040.

BATUR, Afife, “Beylerbeyi Sarayı“, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, C.2, İstanbul, 1993, s.206–210.

BATUR, Afife, “Yıldız Sarayı”, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, C.1, İstanbul, 1993, s.550–551.

BATUR, Afife, “Dolmabahçe Sarayı“, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, C.3, İstanbul, 1993, s.89–96.

BATUR, Afife, “Yıldız Sarayı“, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, C.7, İstanbul, 1994, s.520, 521.

BATUR, Afife, “Mimarlıkta Oryantalist Eğilimler“, **Mimari Akımlar 1**, YEM Yayınları, İstanbul, 1996, s. 22–35.

BATUR, Selçuk, “Selimiye Cami“, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, C. 6, İstanbul, 1994, s.512–515.

BATUR, Selçuk, “Balyan Ailesi“, **Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, C.4,İletişim yayınları, İstanbul. 1985, s.1090.

CAN, Cengiz, “ Harbiye Nezareti “, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, C.3, İstanbul, 1993, s.550.

CAN, Cengiz, **İstanbul’da 19. Yüzyıl Batılı Levanten Mimarların Yapıları ve Koruma Sorunları**, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1993.

CAN, Selman, **Osmanlı Mimarlık Teşkilatının XIX. Yüzyıldaki Değişim Süreci ve Eserleri ile Mimar Seyyid Abdülhalim Efendi**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2002.

CEZAR, Mustafa, “ Süsleme Yönünden Dolmabahçe ve Beylerbeyi Sarayları“, **Milli Saraylar Dergisi**, TBMM Basım Evi, Ankara, 1992, s. 8–29.

CEZAR, Mustafa, “ XIX. Yüzyılda Neden Batı Tarzı Saray?”, **Milli Saraylar Dergisi**, TBMM Basım Evi, Ankara, 1993, s. 8–19.

CEZAR, Mustafa, **Sanatta Batı’ya Açılış ve Osman Hamdi**, C. 1, Kerim Aksoy Vakfı Yayını, İstanbul 1995.

DELEN, Senim, **Batılaşma Sürecinde İstanbul’da Tasarım ve Dış Mekânlarda Değişim ve Nedenleri**, Ankara, 1982.

ELDEM, Sedat Hakkı, **İstanbul Anıları**, Alarko Eğitim Tesisleri A.Ş. Yayını, İstanbul, 1979.

ELDEM, Vedat, **Osmanlı İmparatorluğu’nun İktisadi Şartları Hakkında Bir Tetkik**, Ankara, 1970.

ESEMENLİ, Deniz, **Osmanlı Sarayı ve Dolmabahçe**, Homer Kitabevi, İstanbul, 2002.

GERMANER, Semra, “Osmanlı İmparatorluğu’nun Uluslararası Sergilere Katılımı ve Kültürel Sonuçları.”, **Tarih Toplum**, S.95, Kasım, İstanbul, 1991, s.289 – 296.

GERMANER, Semra, “Osman Hamdi”, **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedi**, C.2, YEM yayınları, İstanbul, 1998, s. 1392–1393.

GERMANER, Semra, “XIX. Yüzyıl Mimarlığında Oryantalist Eğilimler”, **9. Milletler Arası Türk Sanatları Kongresi. 23 – 27 Eylül 1991**, C. 3, Kültür Bakanlığı Yayını, 1995, İstanbul, s.147–156.

GİRAY, Kıymet, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Yağlı Boya Resim Sanatının Gelişim Çizgisi”, **Osmanlı Ansiklopedisi Kültür ve Sanat**, C.11 s. 437.

GÜLERSOY, Çelik, **Çerağan Sarayı**, İstanbul Kitaplığı Yayını, İstanbul, 1992.

GÜLERSOY, Çelik, “ Çırağan Sarayı “, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, C.2, İstanbul, 1993, s. 503–506.

HANİOĞLU, Şükran, “Baticılık“,**Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, C. 5, İletişim Yayınları, Ankara, 1985, s. 1382–1388.

KARAMANİ, Arzu, “Dolmabahçe Sarayı Cephe Süslemelerinde Antik Mimari Öğeler”, **Milli Saraylar Dergisi**, TBMM Basım Evi, Ankara, 1993, s.30–43.

KILIÇBAY, Mehmet Ali, “Osmanlı Batılılaşması.” **Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, C.4, İletişim Yayınları, 1985, s. 147–152.

KUBAN, Doğan, **Kent ve Mimarlık Üzerine İstanbul Yazıları**, YEM Yayınları, İstanbul, 1998.

KUBAN, Doğan, “ Beyazıt “,**Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, C.2, İstanbul, 1993, s.180.

ÖDEKAN, Ayla, “Valide Cami”, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, C. 7, İstanbul, 1994, s.360–362.

ÖNER, Sema, “Türk Resminin Gelişiminde Sarayın Yeri (1839 – 1923)”, **9. Milletler Arası Türk Sanatları Kongresi. 23 – 27 Eylül 1991**, C. 3, Kültür Bakanlığı Yayını, İstanbul, 1995, s.17–21.

ÖZCAN, Abdülkadir, “Bab- Seraskeri”, **İslam Ansiklopedisi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayını, C.4, İstanbul 1991, s.364.

ÖZENDES, Engin, **Osmanlı İmparatorluğu’nda Fotoğrafçılık (1839 - 1919)**, İletişim Yayını, İstanbul, 1995.

RENDİ, Günsel, **Batılılaşma Döneminde Türk Resim Sanatı 1700–1850**, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1977.

RENDİ, Günsel, Turan Erol, **Başlangıcından Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı**, C:1, Tıglat Yayınları, İstanbul, 1980.

RENDİ, Günsel, “Restorasyon Çalışmalarında Kalemişleri ve Duvar Resimlerinin Yeri”, **Rölöve ve Restorasyon Dergisi. I. Restorasyon Seminerleri Özel Sayısı**, C. 4, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Ankara, 1982, s. 79–90.

RENDİ, Günsel, “19. yüzyılda Kalemiş Nakış - Duvar Resmi”, **Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, C. 6, İletişim Yayınları, İstanbul, 1985, s. 1530–1534.

SANER, Turgut, **19. Yüzyıl İstanbul Mimarlığında “Oryantalizm”**, Pera Yayınları, İstanbul, 1998.

TOKAY, Hale, “Nakşidil Külliyesi”, **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, C.6, İstanbul, 1994, s.41.

YUM, Şule, , “19.Yüzyıl Saray Yapıları ve Batı Özellikli Duvar ve Tavan Resimleri”, **Antik Dekor**, S.19, İstanbul, 1993, s.32 – 38

YUM, Şule, “Milli Saraylarda Duvar ve Tavan Resimleri”, **Türkiyemiz**, Akbank Yayınları, S.69, İstanbul, 1993, s.18 – 29.

10. ÖZGEÇMİŞ

1972 yılında İstanbul'da doğdu, ilk , orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 1995 yılında girdiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü'nü 1999 yılında bitirdi. 2002 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk İslam Sanatları Bölümü'nde Yüksek Lisans eğitime başladı. 1999-2003 yılları arasında 5 dönem Prof. Dr. Ara ALTUN başkanlığında yürütülen İznik Çini Fırınları Kazısı'na, 1999 yılında Dr. M. İhsan TUNAY başkanlığında Mersin Akkale bölgesinde Yüzey Araştırması'na, 2001 yılında Prof. Dr. Gönül CANTAY'ın bilimsel sorumluluğunda Edirne, Yeni Saray Kazısı'na katıldı. Halen İstanbul Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü'nde Okutman olarak çalışmaktadır.

1. ÇİZİM LİSTESİ

Çizim -1: Beylerbeyi Sarayı Zemin Kat Planı.(Deniz ESEMENLİ, **Osmanlı. Sarayı ve Dolmabahçe**, Homer Kitabevi, İstanbul, 2002).

Çizim - 2: Seraskeri Binası ve Köşklerin Konumu.(İstanbul Belediyesi Arşivi).

Çizim - 3: Seraskeri köşkleri Planı. (Turgut SANER, **19. Yüzyıl İstanbul Mimarlığında “Oryantalizm”**, Pera Yayınları, İstanbul,1998).

Çizim - 4: Seraskeri Binası Planı. (İstanbul Üniversitesi Yapı işleri).

Çizim -5: Şehzadeler Dairesi ve Biniş Dairesi Süsleme Programı Anlatım Krokisi.

Çizim - 6: Seraskerlik Binası Süsleme Programı Anlatım Krokisi, 2. Kat.

Çizim - 7: Seraskerlik Binası Süsleme Programı Anlatım Krokisi, 1. Kat.

Çizim -8: Çinili Köşkün Planı. (Turgut SANER, **19. Yüzyıl İstanbul Mimarlığında “ Oryantalizm ”**, Pera Yayınları, İstanbul, 1998).

2. RESİM LİSTESİ

Resim – 1: Dolmabahçe Sarayı Güney Kapısı.

Resim – 2: Beylerbeyi Sarayı Batı Cephesi.

Resim – 3: Dolmabahçe Sarayı Muayede Salonu.

Resim – 4: Beylerbeyi Sarayı.

Resim –5: Beylerbeyi Sarayı Mavi Salon.

Resim –6: Beylerbeyi Sarayı Havuzlu Salon.

Resim –7: Beylerbeyi Sarayı Harem Dairesi.

Resim –8: Bahriye Nezareti Binasının Avlusu.

Resim–9: Bahriye Nezareti Binasının Girişi, Süsleme Detayı(Turgut SANER, **19. Yüzyıl İstanbul Mimarlığında “Oryantalizm”**, Pera Yayınları, İstanbul,1998).

Resim –10: Çırağan Sarayı İç Dekorasyon (Nezih BAŞGELEN Arşivi, Alıntı GÜLERSOY, Çelik, **Çerağan Sarayı**, İstanbul Kitaplığı Yayını, İstanbul, 1992).

Resim – 11: Bab-ı Seraskeri Binası ve Köşkleri.

Resim – 12: İlk Seraskerlik Kompleksi (Sedat Hakkı ELDEM, **İstanbul Anıları**, Alarko Eğitim Tesisleri A.Ş İstanbul 1979).

Resim – 13: Anıtsal Giriş Kapısı.

Resim – 14: Anıtsal Kapı Ağ Bezemeleri.

Resim – 15: Güney Cephesi Kitabe Bölümü.

Resim -16: Anıtsal giriş kapısı Yan Birimleri.

Resim -17: Anıtsal Örtü Sistemi.

Resim -18: Sevilla Ulu Cami Minaresi (Turgut SANER, **19. Yüzyıl İstanbul Mimarlığında “ Oryantalizm ”**, Pera Yayınları, İstanbul, 1998).

Resim -19: Mercan Kapısı.

Resim -20: Süleymaniye Kapısı.

Resim – 21: Seraskeri Köşkü Cephe Düzenlemesi.

Resim – 22: Seraskeri Köşkleri Güney Cephesi.

Resim –23: Seraskeri Binası Zemin Kat.

Resim – 24: Seraskeri Binası Aydınlık Boşluğu.

Resim – 25: Seraskeri Binası Güney Cephesi.

Resim– 26: Seraskeri Binası Kuzey Cephesi.

Resim - 27: Seraskeri Binası Doğu Cephesi.

Resim – 28: Şehzadeler Dairesi Güney Eyvanı Tavan Yüzeyi.

Resim – 29: Şehzadeler Dairesi güney eyvanı Duvar Yüzeyi.

Resim – 30: Şehzadeler Dairesi Sofa .

Resim – 31: Şehzadeler Dairesi Sofa Tavandan Duvara Geçiş.

Resim – 32: Şehzadeler Dairesi Güney Doğu Odası.

Resim – 33: Şehzadeler Dairesi Güney Doğu Odası Duvar Yüzeyi.

Resim – 34: Şehzadeler Dairesi Kuzey Doğu Odası.

Resim – 35: Şehzadeler Dairesi Kuzey Doğu Odası Duvara Geçiş.

Resim – 36: Şehzadeler Dairesi Güney Batı Odası.

Resim - 37: Şehzadeler Dairesi Güney Batı Odası Tavandan Duvara Geçiş.

Resim –38: Şehzadeler Dairesi Kuzey Batı Odası.

Resim –39: Şehzadeler Dairesi Kuzey Batı Odası Tavandan Duvara Geçiş.

Resim - 40: Biniş Dairesi Güney Eyvanı.

Resim –41: Biniş Dairesi Güney Eyvanı, Güney Kanadı.

Resim – 42: Biniş Dairesi Güney Eyvanı, Duvar Yüzeyi.

Resim – 43: Biniş Dairesi, Sofa.

Resim –44: Biniş Dairesi, Güney Doğu Odası, Tavan Yüzeyi.

Resim – 45: Kuzey Doğu Odası.

Resim – 46: Biniş Dairesi Güney Batı Odası.

Resim – 47: Biniş Dairesi Güney Batı Odası, Tavandan Duvara Geçiş.

Resim – 48: Seraskeri Binası Galeri.

Resim – 49: Mavi Salon, doğu birinci salon.

Resim – 50: Seraskerlik Binası Mavi Salon Doğu Kanadı 2. Oda.

Resim –51: Seraskerlik Binası Mavi Salon Doğu Kanadı, 2. Oda, Duvar

Resim – 52: Seraskerlik Binası Mavi Salon.

Resim – 53: Seraskerlik Binası Mavi Salon Batı Kanadı 1. Oda.

Resim –54: Seraskerlik Binası Mavi Salon Batı Kanadı, 1. Oda, Duvar Yüzeyi.

Resim – 55: Seraskerlik Binası Mavi Salon Batı Kanadı 2. Oda.

Resim – 56: Seraskerlik Binası Doktora Salonu Doğu Kanadı.

Resim – 57: Seraskerlik Binası Doktora Salonu Doğu Kanadı Duvar Yüzeyi.

Resim – 58: Seraskerlik Binası Doktora Salonu.

Resim – 59: Seraskerlik Binası Doktora Salonu Batı Kanadı.

Resim – 60: Seraskerlik Binası Güney Kanadı (Rektörlük).

Resim – 61: Seraskerlik Binası Birinci Kat Güney Batı Odası (Sekreterlik).

Resim–62: Seraskerlik Binası Birinci kat Güney Batı Odası Duvar Yüzeyi (Sekreterlik).

Resim – 63: Seraskerlik Binası Kuzey Kanadı (Senato Salonu).

Resim – 64: Şehzadeler Dairesi güney eyvanı, Kare Tavan Yüzeyi.

Resim – 65: Şehzadeler Dairesi, Giriş Eyvanı.

Resim – 66: Seraskerlik Binası Galeri Tavanı Birinci Pano.

Resim – 67: Seraskerlik Binası Galeri Tavanı ikinci Pano.

Resim – 68: Seraskerlik Binası Galeri Tavanı Üçüncü Pano Tavan Göbeği.

Resim – 69: Galeri Tavanı, Üçüncü Pano Tavan Göbeğinin Yan Bölümleri.

Resim – 70: Galeri, Tavandan Duvara Geçiş.

Resim – 71: Seraskerlik Binası Mavi Salon, Doğu Kanadı, 1. Oda, Tavan Göbeği.

Resim – 72: Mavi Salon, Doğu Kanadı,1. Oda, Tavan Duvara Geçiş.

Resim – 73: Mavi Salon, Doğu Kanadı,1. Oda, Duvar Yüzeyi.

Resim – 74: Mavi Salon, Doğu Kanadı,2. Oda, Tavan Göbeğinin Merkezi.

Resim – 75: Mavi Salon, Doğu Kanadı,2. Oda, Tavan Güney Köşesi.

Resim – 76: Mavi Salon, Doğu Kanadı,2. Oda, Duvar Yüzeyi.

Resim – 77: Mavi Salon, Tavan Göbeğinin Merkezi.

Resim – 78: Mavi Salon, Tavan Göbeğini Çevreleyen Kartuşlar.

Resim – 79: Mavi Salon, Tavan Köşebendi.

Resim – 80: Mavi Salon, Tavan Göbeğini Çevreleyen Kartuşlar.

Resim – 81: Mavi Salon, Tavandan Duvara Geçiş

Resim – 82: Mavi Salon, Tavandan Duvara Geçiş ve Kapı Alınlığı.

Resim – 83: Mavi Salon, Tavandan Duvar Yüzeyi, Geniş Pano.

Resim – 84: Mavi Salon, Tavandan Duvar Yüzeyi, Dar Pano.

Resim – 85: Mavi Salon, Tavandan Duvar Yüzeyi, Alt Bölüm Panolar.

Resim – 86: Mavi Salon, Batı Kanadı 1. Oda, Tavan Göbeğinin Merkezi.

Resim – 87: Mavi Salon, Batı Kanadı 1. Oda, Tavan Yüzeyi.

Resim – 88: Mavi Salon, Batı Kanadı 1. Oda, Tavan Yüzeyindeki Bordürler.

Resim – 89: Mavi Salon, Batı Kanadı 1. Oda, Tavandan Duvara Geçiş.

Resim – 90: Mavi Salon, Batı Kanadı 1. Oda, Duvardan Detay.

Resim –91: Mavi Salon, Batı Kanadı 2. Oda, Tavan, Yan Pano.

Resim– 92: Mavi Salon, Batı Kanadı 2. Oda, Tavandan Duvara Geçiş.

Resim –93: Mavi Salon, Batı Kanadı 2. Oda, Duvar Yüzeyi.

Resim - 94: Doktora Salonu Doğu Kanadı, Tavan Göbeği.

Resim - 95: Doktora Salonu Doğu Kanadı, Tavan Kartuşlar.

Resim - 96: Doktora Salonu Doğu Kanadı, Tavanı Çevreleyen Bordür.

Resim– 97: Doktora Salonu Doğu Kanadı, Tavandan Duvara Geçiş.

Resim– 98: Doktora Salonu, Tavan Göbeği.

Resim – 99: Doktora Salonu, Tavan Detay.

Resim– 100: Doktora Salonu, Kapı Alınlık.

Resim– 101: Doktora Salonu, Duvar Yüzeyi, Geniş Pano.

Resim– 102: Doktora Salonu, Duvar Yüzeyi, Dar Pano.

Resim– 103:Doktora Salonu Batı Kanadı, Tavan Göbeği.

Resim – 104: Doktora Salonu Batı Kanadı, Tavanı, Kuzey.

Resim – 105: Doktora Salonu Batı Kanadı, Tavan, Detay.

Resim – 106: Doktora Salonu Batı Kanadı, Tavandan duvara Geçiş.

Resim – 107: Doktora Salonu Batı Kanadı, Duvar Yüzeyi.

Resim – 108: Birinci Kat, Güney Odası, Tavan Detayı.

Resim – 109: Birinci Kat, Güney Odası, Tavan Detayı.

Resim – 112: Birinci Kat Güney Batı Odası, Tavan, Detay (Sekreterlik).

- Resim –113: Şehzadeler Dairesi güney eyvanı, Tavan Göbeği.
- Resim –114: Şehzadeler Dairesi güney eyvanı, Tavandan Duvara Geçiş.
- Resim –115: Şehzadeler Dairesi güney eyvanı, Duvar Yüzeyi Bordür.
- Resim – 116: Şehzadeler Dairesi, Kuzey Doğu Odası Tavan Göbeği
- Resim – 117: Şehzadeler Dairesi, Kuzey Batı Odası Tavan Göbeği.
- Resim –118: Şehzadeler Dairesi, Kuzey Batı Odası Tavandan Duvara Geçiş.
- Resim – 119: Seraskerlik Binası Galeri.
- Resim – 120: Mavi Salon, Doğu Kanadı,2. Oda, Tavan, Detay.
- Resim – 121: Mavi Salon, Doğu Kanadı,2. Oda, Tavan, Detay.
- Resim –122: Mavi Salon, Doğu Kanadı,2. Oda, Tavandan Duvara Geçiş
Detay.
- Resim – 123: Mavi Salon, Tavandan Duvara Geçiş.
- Resim –124: Mavi Salon, Batı Kanadı Birinci Oda Tavanı Çevreleyen
Şebekeler.
- Resim – 125: Mavi Salon, Batı Kanadı Birinci Oda Duvar Yüzeyi Detay.
- Resim – 126: Mavi Salon, Batı Kanadı ikinci Oda Detay.
- Resim – 127: Şehzadeler Dairesi Rumeli Hisarı manzarası.
- Resim – 128: Şehzadeler Dairesi Kız Kulesi Manzarası.
- Resim– 129: Şehzadeler Dairesi güney eyvanı, Kuzey kapısı alınlık bölümü.
- Resim – 130: Mavi salonda güney kanadı .
- Resim – 131: Şehzadeler Dairesi, Güney Doğu Odası, Doğu Konulu Resim.
- Resim – 132: Şehzadeler Dairesi, Güney Doğu Odası Doğu Konulu Resim.
- Resim - 133: Şehzadeler Dairesi, Güney Doğu Odası, Doğu Konulu Resim.
- Resim – 134: Şehzadeler Dairesi Güney Eyvanının Doğu Kapısı Alınlık Doğu
Konulu Resim.
- Resim – 135: Biniş Dairesi, Sofanın Duvara geçiş, Doğu Konulu Resimler.
- Resim– 136: Biniş Dairesi, Güney Eyvanı Batı Kapısı Alınlık, Doğu Konulu
Resim.
- Resim – 137: Biniş Dairesi, güney eyvanın doğu, Doğu Konulu Resim.
- Resim – 138: Biniş Dairesi, Güney Eyvanın Avrupa Konulu Resim.
- Resim – 139:Seraskerlik Binası, Mavi Salon'da Avrupa Konulu Resim.

Resim – 140:Seraskerlik Binası, Mavi Salon'da Avrupa Konulu Resim.

Resim – 141:Seraskerlik Binası, Mavi Salon'da Avrupa Konulu Resim.

Resim– 142: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu'nun Doğusu Avrupa Konulu
Resim

Resim– 143:Seraskerlik Binası, Doktora Salonu'nun Doğusu Avrupa Konulu
Resim.

Resim– 144: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu Avrupa Konulu Resim.

Resim –145: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu Avrupa Konulu Resim.

Resim–146: Şehzadeler Dairesi, Güney Eyvanı Bölgesel Özellik
Göstermeyen Resim

Resim–147: Şehzadeler Dairesi, Sofa Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–148: Şehzadeler Dairesi, Sofa Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–149: Şehzadeler Dairesi Sofa, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–150: Şehzadeler Dairesi Sofa, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–151: Şehzadeler Dairesi Sofa, Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–152: Biniş Dairesi, Güney Batı Odası, Bölgesel Özellik Göstermeyen
Resim.

Resim–153: Biniş Dairesi, Güney Batı Odası, Bölgesel Özellik Göstermeyen
Resim.

Resim–154: Biniş Dairesi, Güney Batı Odası, Bölgesel Özellik Göstermeyen
Resim.

Resim–155: Biniş Dairesi, Güney Eyvanı, Bölgesel Özellik Göstermeyen
Resim.

Resim–156: Biniş Dairesi, Güney Eyvanı, Bölgesel Özellik Göstermeyen
Resim.

Resim–157: Biniş Dairesi, Güney Eyvanı, Bölgesel Özellik Göstermeyen
Resim.

Resim–158: Seraskerlik Binası, Mavi Salonun batısındaki salon, Bölgesel
Özellik Göstermeyen Resim.

Resim–159: Seraskerlik Binası, Mavi Salonun doğusundaki salon Bölgesel
Özellik Göstermeyen Resim.

- Resim–160: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.
- Resim–161: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.
- Resim–162: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.
- Resim–163: Seraskerlik Binası, Doktora Salonu Bölgesel Özellik Göstermeyen Resim.
- Resim–164: Şehzadeler Dairesi, Sofa da Gemi Tasvirli Deniz Manzaraları
- Resim–165: Şehzadeler Dairesi, Güney Eyvanı Gemi Tasvirli Deniz Manzarası.
- Resim- 166: Biniş Dairesi, Güney Batı Odası Gemi Tasvirli Deniz Manzarası.
- Resim–167: Mavi Salon'unun güneyinde Gemi Tasvirli Deniz Manzaraları.
- Resim–168: Mavi Salon'unun Kuzeyinde Gemi Tasvirli Deniz Manzaraları.
- Resim–169: Mavi Salon'un Doğusundaki salon Kuzey Kanadı, Gemi Tasvirli Deniz Manzaraları.
- Resim–160: Mavi Salon'un Doğusundaki salon Güney Kanadı, Gemi Tasvirli Deniz Manzaraları.
- Resim–171: Şehzadeler Dairesi Güney Eyvanı Duvara Geçişte Arma.
- Resim–172: Şehzadeler Dairesi Güney Eyvanı Tavan, Arma.
- Resim–173: Şehzadeler Dairesi Kuzey Doğu Odası, Arama.
- Resim–174: Şehzadeler Dairesi Güney Eyvanı Tavan Yüzeyi.
- Resim–175: Şehzadeler Dairesi Güney Eyvanı Duvara Geçiş .
- Resim–176: Şehzadeler Dairesi Güney Eyvanı Duvar Yüzeyi.
- Resim–177: Şehzadeler Dairesi sofa, tava Yüzeyi.
- Resim–178: Şehzadeler Dairesi sofa, tavandan duvara geçiş.
- Resim–179: Şehzadeler Dairesi kuzey batı odası, tavandan duvara geçiş.
- Resim–180: Şehzadeler Dairesi Güney Batı Odası Tavan Yüzeyi.
- Resim–181: Şehzadeler Dairesi Güney Doğu Odası Tavan Yüzeyi.
- Resim–182: Biniş Dairesi Güney Eyvanı Tavan Yüzeyi.
- Resim–183: Biniş Dairesi Güney Eyvanı Tavandan Duvara Geçiş.
- Resim–184: Biniş Dairesi Sofada, Tavan Yüzeyi.

- Resim–185: Biniş Dairesi Sofada, Tavandan Duvara Geçiş Yüzeyi.
- Resim–186: Biniş Dairesi Güney Batı Eyvanı Tavan Yüzeyi.
- Resim–187, 188: Seraskerlik Binası İkinci Kat, Galerinin Tavan Yüzeyi.
- Resim–189: Seraskerlik Binası Doktora Salonu Duvar Yüzeyi.
- Resim –190: Biniş Dairesi Giriş Eyvanı.
- Resim - 191: Beylerbeyi Sarayı Süfere Odası.
- Resim– 192: Beylerbeyi Sarayı, Selamlık, Süsleme Detayı.
- Resim– 193: Wilhelma Sarayı(Turgut SANER, 19 Yüzyıl İstanbul Mimarlığında “Oryantalizm”, Pera Yayınları, İstanbul 1998.).
- Resim– 194: The Grammar of Ornament Kitabından Süsleme Örneği.
(<http://www.dimagin.com/grammar.html>)
- Resim– 195: Mavi Salon Bordür Detayı.
- Resim– 196: Bursa Yeşil Cami Bordür Detayı.
- Resim - 197: Çırağan Sarayı Bordür Detayı.
- Resim – 198: Beylerbeyi Sarayı, Selamlık Tavan Göbeği.
- Resim – 199: Çırağan Sarayı, Duvar Düzenlemesi.
- Resim – 200: Aksaray Valide Cami Pandantif.
- Resim – 201: Bahriye Nezareti, kırsal manzara resmi örneği.
- Resim – 202: Dolmabahçe Sarayı Cariyeler Dairesi, Nil Kıyısı Tasviri.
- Resim – 203: Beylerbeyi Sarayı Sarı Köşk Nil Kıyısında Tapınak Tasviri.
- Resim – 204: Dolmabahçe Sarayı, Harem Dairesi Manzara Resmi Örneği.
- Resim – 205: Beylerbeyi Sarayı Havuzlu Salon Deniz manzarası.
- Resim – 206: Beylerbeyi Sarayı Mavi Salon, Gemili Deniz manzarası.
- Resim – 207: Beylerbeyi Sarayı Havuzlu Salon Arma Örnekleri.
- Resim – 208: Beylerbeyi Sarayı Havuzlu Salon Çiçekli Kompozisyon.